KNIHOVNA NAŠEHO LIDU

JOSEF JULIUS PAVELKA

HORÁCKÁ SVARBA

TISKEM A NÁKLADEM OBČANSKÉ TISKÁRNY, BRNO

CENA 18·— K.

Horácká „Svarba“

Sepsal

Jos. Jul. Pavelka,

profesor stát. učit. ústavu v Příboře.

V Brně 1926.

Tiskem a nákladem Občanské tiskárny.

Předmluva.

Chci tímto krátce naznačiti vznik spisu „Horácká svarba“.

Několik roků před Národopisnou výstavou v Praze pořádány byly v různých městech zemí koruny české výstavy krajinské, na nichž pamatováno hlavně na národopis, který tou dobou místy byl ještě v plénkách. Mnohá snaha rozbila se z důvodů nepochopení. Jinde dobrá vůle lidu a horlivá sběratelská činnost členů národopisných odborů konala pravé divy. Takovým způsobem se nasbíralo místy mnoho materiálu, který náležitě zpracován skýtal hojně pěkných námětů k užití. Před Národopisnou výstavou sbíráno vše možné a snaha některých krajů zvláště vyniknouti, měla velmi pěkný výsledek. Národopisnými odbory určeno konati různé slavnosti, předváděti zvyky a obyčeje. Tak stanoveno také na jedné schůzi nár. odboru ve Velkém Meziříčí pořádati mezi jinými slavnostmi „horáckou svarbu“, jejím pořadatelem ustanoven podepsaný. To bylo snadno a rychle usneseno, hůře však bylo s provedením. Nebylo po ruce žádného materiálu. Bylo třeba sbírati. Práce té s chutí podjal se spisovatel. Byl tehdy odborným učitelem na měšťanských školách ve Velkém

Meziříči, kde byli starší žáci i žákyně. S porozuměním obdivuhodným vykonány všechny příkazy a přání pořadatele a tak pomalu hromadil se materiál, z něhož vznikl po četném a četném opravování a pilování spisek „Horácká svarba". Tou dobou byl každý upřímný Čech nadšen pro Národopisnou výstavu a pracováno na všech stranách s chutí a pílí neobvyklou. Bohužel nedošlo k provedení leckterých slavností v Praze pro četné technické překážky, které se podniku tomuto stavěly v cestu.

Při této příležitosti musím tímto vysloviti dík svým bývalým žákům a žákyním, četným pánům učitelům a slečnám učitelkám Horácka, jakož i některým velectěným dámám a pánům z Velkého Meziříčí a okolí za laskavé přispění při sběratelské činnosti v tomto oboru.

Předkládám tento spisek veřejnosti, aby pěkné zvyklosti z paměti lidu nevyšly úplně.

J. J. P.

I. Zvědy.

Vyhledati synovi nevěstu není vůbec věc lehká; horáckým rodičům však působí takové starosti, že se ani neobejdou bez cizí pomoci, nejčastěji „báby" — odbornice, znalé poměrů a „povolání" oddané. A ovšem: „bábu" hledí si nakloniti, (nejčastěji množstvím a jakostí darů — hrách, mouka) — aby vykonala úkol i bezpečně i slavně i ke svrchované spokojenosti. Není divu, že se „bába" snaží jen což!

Její hlavní úlohou jest, aby nevěstě a hlavně rodičům nevěsty vychválila ženicha a jeho poměry a připravila půdu pro jednání další.

Někdy užívá taková bába nevybíravě i úskoků. Doví-li se třeba, že nevěstini rodiče myslí na jiného ženicha, haní ho a svého do nebe vychvaluje. Jestliže se babka se zlou potáže, uteče prostě od díla a to dřív, než pohněvaní rodiče dají svému hněvu průchod. Zdaří-li se jí však dílo, bývá podarována nejen rodiči ženichovými, ale i nevěstinými.

Někde posílá ženich místo „báby" námluvčího. Jeho úkol je stejný.

Když přijde námluvčí k rodičům nevěsty, ptá se, mají-li na prodej krávu neb jiný dobytek. To však je jen záminka, za kterou přišel, aby hned o „svarbě" mluviti nemusil.

Vida v „seknici" mnoho peřin, dá se s matkou nevěsty do rozmluvy, chválí dceru a přejde na ženicha, kterého rovněž vychvaluje a daří-li se mu to, přijde řeč až na „svarbu" a tu pak z řeči pozná, na čem je.

Poté podá zprávu o věci ženichovi.

Na Netínsku říkají takovému námluvčímu „metla".

Takový způsob námluv je zvykem zpravidla tam, kde ženichovi těžko se žení.

Chodí-li ženich za dívkou do domu, domluví se s rodiči nevěsty sám.

II. Námluvy.

V těžších případech dostaví se ženich se svým otcem, poručníkem a často i v doprovodu otce a strýce na vlastní námluvy k rodičům nevěsty až tehdy, když lze určitě počítati, že pochodí právě tak dobře jako tlampač na zvědy vyslaný.

Chodí se obyčejně ve čtvrtek večer.

Zaklepavše a dostavše svolení vstoupiti, vstoupí do příbytku nevěsty a dají pozdravení: „Pochválen Pán Ježíš Kristus!" Domácí pak odpovědí: „Až na věky!"

Příchozí: „Ščasné, dobré večír vinšujem."

Domácí: „Děkujem, vítáme vás."

Příchozí: „Děkujem."

Domácí pobízejí příchozí, aby se posadili ke stolu. Jelikož příčina příchodu je domácím známa, pošle otec nevěstin pro starostu a písaře.

Je-li ženich z téže osady, jako nevěsta, přivede starostu hned s sebou.

Aby neseděli tak „nasucho", pošle ženich do hospody pro zavdanou: domácí pak podají chleba a soli. Starosta zavede řeč. Otec ženichův oznámí, co synovi v hospodářství ponechá (kolik kusů dobytka, vozů, orního nářadí a p.), mnoho-li nyní potřebuje na penězích a jakou „výminku" (výměnek) pro sebe žádá.

Otec nevěstin prohlásí, kolik dá dceři „podílu" na penězích a mnoho-li jí přidá dobytka.

Starosta při tom dělá prostředníka, nemohou-li se strany shodnouti o peníze neb dobytek, tu vybízeje jednoho, aby přidal, tu druhého, aby slevil a nemařil štěstí mladým.

Někdy se stává, že se strany rozejdou, nemohouce se shodnouti o peníze, dobytek neb výminek.

Nevěsta je vyjednávání přítomna a některá pobízí sama otce, aby přidal.

Někdy si vyžádají jedna neb obě strany čas na rozmyšlenou; stane se pak často, že rodiče nevěsty sami námluvčí zavolají, když se podařilo přiměti hlavu rodiny k větší povolnosti nebo štědrosti.

Na Jemnicku mívá při námluvách ženich s sebou dva příbuzné: jednoho ze svých, druhého nevěstina.

Nejdříve vyřizuje ženich pozdravení od svých rodičů řka: „Zkázali vás naši pozdravovat." Pak žádá o nevěstu takto: „Zalíbila se mně vaša Tonča, prosím vás, déte mi ju za ženu."

Po tomto úvodu následují delší řeči, nejčastěji vybírané z Vavákovy knihy: „Řeči na svatební služby vůbec, vydané pro družby a pro šlechetné mládence, jenž připíjejí o věnce pannám družičkám k libosti, všem pánům hostům k radosti."

Na některých místech si namlouvají poněkud jinak: Ve čtvrtek večer jde družba, kterého si byl ženich dříve vyvolil, s ženichem do domu rodičů nevěsty. Když přicházejí k domu, vyjde jim hospodář vstříc jsa pozdravován družbou.

„Slovutný pane hospodáři příbytku tohoto! Zdraví a prospěch duše i těla, též hojné požehnání božské vám i všem v tomto domě přebývajícím upřímně vinšujeme a za další vstoupení do příbytku tohoto prosíme."

Poté je hospodář uvede do domu, kde hospodyně připravila „přivítanou". Nevěsta přítomna není. Pánem situace je ovšem družba. Družba posadí rodiče nevěstiny vedle sebe na lavici a naladiv slavnostně tvář, začíná vážně:

„Vzácně vážený pane hospodáři a paní hospodyně! Z příčiny té jsme do domu vašeho vstoupení učinili, že zde přítomný a ctný a šlechetný panic jménem N. N. z daru Božího a s vůlí svých milých rodičů si umínil svůj stav svobodný proměniti a do stavu manželského vstoupiti, ku kterémuž stavu oblíbil sobě ctnou a šlechetnou dcerušku vaši X. Y., která jeho k srdci připoutavši, ho si zamilovala a za ženicha svého vyvolila a k tomu od vaší otcovské a mateřské lásky povolení žádá. Protož, aby dle řádu křesťanského práva a zvyklosti země i před zde přítomnými pány svědky jejich slib obnoven a dokonán býti mohl, aby vaše

ctná panna dceruška sem přivedena býti mohla, za to s uctivostí žádám."

Otec i matka jdou do vedlejšího přístěnku a přivedou nevěstu. Družba uchopí ji za ruku a praví ženichovi:

„Ctný a šlechetný panici! Ptám se vás zde na tomto místě, zda jest tato ctná a šlechetná panna tou, kterou jste si zamiloval a ji za budoucí manželku svou vyvolil?"

Ženich: „Jest."

Nyní promluví družba k nevěstě:

„Ctná a šlechetná panno! Povězte mi, zda tento šlechetný a ctný panic jest ten, kterého jste sobě zamilovala a za budoucího manžela sobě vyvolila?"

Nevěsta: „Jest."

Poté obrátí se družba k rodičům, k nimž takto promlouvá:

„Nejmilejší páni rodiče! Ačkoliv jsme té naděje, že toto dnešní řízení vám tajno není, přece já před těmito pány svědky uctivě vaši otcovskou a mateřskou odpověď žádám, abyste těmto dítkám zamilovaným do stavu manželského vstoupiti dovolili."

Rodiče: „Svolujeme."

Rodiče pak žehnají ženichovi a nevěstě. Při žehnání rodičů družba recituje:

„Jako někdy Raguel vzav pravou ruku Sáry, dcery své, dal ji v pravou ruku Tobiášovi a řekl: „Aj podle zákona Mojžíšova vezmi ji a doveď k otci svému" a požehnal jim."

Při tom bere do své pravou ruku nevěsty, vkládá ji v pravici ženichovu a pokračuje: „Také i já dle zá-

kona Kristova a řádu sv. církve všeobecné spojuji ruce vaše. Pán Bůh sám se svou svatou milostí račiž vás ustavičně v lásce a svornosti spojiti a zachovati, abyste v tom budoucím stavu svém manželském živi byli ke cti a chvále Pána Boha, rodičům a přátelům k potěšení a sobě samým k radosti a spasení."

Když byli rodiče nevěstě a ženichovi požehnali, přejí jim přítomní svědkové:

„Nejmilejší dítky! My vám upřímně vinšujeme a žádáme od milého Pána Boha pro vás svaté Jeho požehnání, zdraví na duši i těle, svornost a lásku manželskou, abyste cestou dobrých a svatých kráčíce, někdy i také té odplaty, která všecky svaté manžele očekává, v nebi šťastně dosáhnouti mohli."

Nyní teprve hospodář pozve všechny ke stolu. Družba musí všechny náležitě rozsaditi.

Stůl stojí v rohu „seknice".

Nevěsta sedí v koutě a jí po levé straně ženich. Po pravé straně nevěsty posadí družba starší družku, která narychlo byla povolána. Pak zasednou ostatní.

Na Dačicku, když se byly obě strany shodly, napíše písař prozatímní smlouvu, strany a svědci se podepíší, načež následuje hostina, kterou vystrojí rodiče nevěsty.

Tato hostina sestává z hovězí polévky s nudlemi, z hovězího masa s bílou, sladkou omáčkou s hrozinkami, pak z vepřového se zelím a koblihů. Pivo dá ženich.

Když se nedohodnou, hodují domácí sami, proto se jídlo dříve nepředkládá, pokud není ruka v rukávě.

III. Po námluvách.

Má-li ze „svarby“ něco býti, jde nevěsta s otcem nebo s matkou (záleží na tom, kdo je šikovnější a bystřejší) prohlédnouti si dům a hospodářství ženichovo („prohlédění“). Tam si všechno důkladně prohlédnou, aby se mohlo najisto o „svarbě“ rozhodnouti. Když pak již vše je ujednáno a rozhodnuto, zajdou obě strany k notáři, aby jim sepsal definitivní smlouvy svatební.

IV. Prohlášky (ohlášky).

Když se obě strany dohodly a smluven byl den svatební, obstarávají „prohlášky“.

„Prohlášky“ obstarávají někde oba snoubenci sami, jinde pouze ženich. Děje se tak tu neděli po námluvách.

Velmi často obstarává „prohlášky“ otec nevěstin, který jde se snoubenci i na první katechismus. Nevěsta nosívá panu faráři dar. (Kuřata, kachny, vejce, máslo a p.).

Nemá-li nevěsta otce, zastupuje ho poručník nebo nejbližší příbuzný.

V neděli po první prohlášce vyprošuje si každá strana družbu, mládence a „drόžke“.

Největší úlohu mívá družba, pročež vyhlédne se k tomu osoba způsobilá, která již několik svateb prodělala. Družba nemusí býti svobodný, ba zpravidla bývá ženatý a musí býti ve všem dobře „kovaný“.

Nevěsta s ženichem dohodnou se o počtu mládenců a „drόžek“ tak, aby počet jich byl do páru. Nevěsta

vyvolí si za starší družku pouze svou nejlepši přítelkyni, často sestru ženichovu.

Na Telečsku vyprošují si družbu a mládence po prvé a „drőžke“ po třetí „prohlášce“.

Na Jihlavsku vyprošuje si nevěsta dvě „družky“ jako ženich. Zpravidla bývají družky z přízně.

Prosba o družku, mládence a družky je doprovázena slovy: „Prosím vás, abyste se za nás nestyděli a nám poslóžili.“

Na Dačicku zve ženich společně s družbou mládence a družky své a nevěsta se starší družkou rovněž své ze svého příbuzenstva.

Ten týden před svatbou chodí nevěsta se starši družkou „žebrat“. Při tom zve na svatbu nebo na „zavíječku“ (čepení).

V každém stavení, kam přijdou, dostanou trochu vytřeného lnu. Tam, kde lnu nemají (na př. na faře, ve škole a p.), dostávají peníze.

Viděti-li ve vsi svátečně oděné ženské se lnem přes ruku, ví se už, že je to nevěsta se starší družkou. Na „žebrotu“ chodívají i nevěsty nejbohatší. Cizí nevěsta si k tomu často zjedná družku. Některá nevěsta si takovým způsobem nanese slušnou část lnu, zvláště schodí-li několik vesnic.

V pilný čas chodívá nevěsta k ženichovi na výpomoc, avšak jen tehdy, je-li se ženichem nebo aspoň, je-li vdovcem, s jeho první manželkou spřízněna. Žádají při tom hlavně, aby byla vesela a vtipně odpovídala na žertovné výpady. Na Dačicku se však pokládá předsvatební výpomoc za hanbu a proto se jí nevěsty štítí.

Po první prohlášce jedou obě strany k notáři, aby napsal svatební smlouvy.

V. Doba svatební.

Nejčastěji konají se svatby v masopustě a na podzim, málokdy z jara nebo v létě.

V létě koná se svatba jen v případech nejnutnějších, naléhavých, jako je třeba potřeba hospodyně ve žních a v senoseči.

Nejvíce svateb koná se v době od sv. Václava do sv. Kateřiny.

Nejvíce děvčat se vdává za krátkého masopustu. Lidová pranostika to vysvětluje míněním, že se ženichům nedostává času na výběr. K svatbě určuje se zpravidla úterek po třetí prohlášce. Mše svatební bývá u bohatých po 10., u chudších po 8. hodině.

„Svarba" trvá obyčejně den, u bohatých dva, zřídka tři dni.

Strojí ji pravidelně rodiče nevěsty. Nemá-li jich, má svatební veselí na starosti ten, kdo má vyplatiti nevěstě věno. Nemají-li rodičů ani ženich, ani nevěsta, strojí „svarbu" ta hospodyně, u níž nevěsta dlela poslední dobou. Hospodyně je pak nazývána „stará svarby", neboť zastává matku. Jinde strojí svatbu za těchto okolností nejbližší příbuzní nevěsty (bratr, sestra, strýc, tetka.)

Je-li nevěsta služebnou, vystrojí jí „svarbu" hospodyně, u níž nevěsta po delší čas sloužila.

Jsou-li rodiče nevěsty na „výminku" aneb příliš staří, dají na „svarbu" peníze a „svarba" se koná u ženicha.

Na Dačicku strojí „svarbu" rodiče nevěsty, ale na útraty obou stran.

VI. Zvaní na „svarbu" a zvyky při tom.

Na „svarbu" se zve v neděli o třetí prohlášce. Je-li „svarba" velká a má-li se zváti mnoho přespolních hostů, zve se již před touto nedělí v pátek nebo v sobotu.

Zvát chodí obyčejně družba se starším mládencem. Družba i mládenci mívají vysoké, pěkně naleštěné boty, úzké, černé kalhoty do bot, zelené vesty s lesklými knoflíky mosaznými a po kolena dlouhé kabáty. Klobouky mívají opentleny a rozmarynou ozdobeny. Rozmarýna bývá nyní „poděnčená" (pozlátkem polepena). Jindy mívají klobouky ozdobeny umělými kytkami. Při tom každý hledí, aby si koupil, jak možno, kytku největší a nejpěknější. Kytky jsou zdobeny četnými, různě zbarvenými skleněnými kuličkami a zrcadélky. Na levé straně kabátu je zatknuta rozmarýna, opentlená červenobílými, až 1½ m dlouhými stuhami. Mládenec spotřebuje ke svému okrášlení asi 8 m pentlí. Dříve dostávali družba i mládenci 6 loket červených a 12 loket bílých stuh.

Na Dačicku družba i mládenci mívají kolem těla ovázaný ručník asi 4 lokty zdélí. Dolní kraje mívají třepení a utěráky bývají červeně vyšívány. Ručník visí po levém boku a při hostině zastává zástěru. Ručníky opatří ženich.

Do jedné kapsy vstrčí si družba a mládenci láhev s „dobrou" a do druhé pistoli, do ruky pak vezmou hůl opentlenou fábory. Na Zbraslavsku bývá tato hůl ohnuta v hák, který končí koňskou hlavou.

Na některých místech na Dačicku chodí zváti ženich s družbou a nevěsta se starší družkou. Ženich poznává se po rozmarýnu v knoflíkové dírce u kabátu. Za

kloboukem má jen opentlený rozmarýn, kolem pasu nenosí ručníku.

Nevěsta se starší družkou nosí v levé ruce bílý kapesní šátek, zdobený vyšíváním, v pravici pak oškrabaný vrbový proutek. Nyní místo vrbového proutku nosí rákosky.

Nevěsta nosívala při zvaní bílou sukni z kamertuchu, červený fěrtoch, zelenou kacabajku merinovou, červený saský šátek a pod bradou přes uši svázaný šátek černý.

Družka starší bývala oblečena jako nevěsta, s tím rozdílem, že měla kacabajku barvy hřebíčkové.

Pořadí, v jakém se na „svarbu“ zve, je v různých krajích rozdílné.

Někde zvou napřed „starou svarby“, pana faráře, učitele, správce a podobné. Pak se zve příbuzenstvo a konečně sousedé. Nejdříve se zve v osadě nevěsty. Na některých místech zvou napřed sedláky a teprve po nich domkáře. V některých osadách si však počínají docela jednoduše: začnou zváti vedle domu nevěsty a zvou v pořádku, ve kterém jdou domy za sebou.

Zván není, kdo je s rodiči nevěstinými na štíru.

Někde zvou nejdříve starostu.

Zda bude zván, chce však každý věděti zavčas, zvláště svobodní, aby se mohli připraviti a přichystati si oblek, neboť každý chce míti něco lepšího.

Když družba s mládencem přišli, vstoupí po zaklepání do „seknice“ a aniž by dali pozdravení, říkají „zvaní“. Pozdraví teprve tehdy, když odříkali „zvaní“. Zdraví se: „Pochválen Pán Ježíš Kristus.“

Domácí je vítají, podávají jim výražkového chleba (hospodyně si ho pak často i vypůjčuje) a mládenec

dříve ještě, než se jim chléb podává, uctí „zavdanou“ hospodáře, hospodyni a všechny přítomné. Nato ukrojí si chleba. Ale nejedí: krajíčky schovají a pak společně odevzdají nevěstě.

Poté „urazí kus řeči“ s domácími a když je napomenuli, aby se jistě přistrojili a v určitý den jistě přišli, odcházejí s pozdravem.

Domácí hledí družbu při zvaní zmásti, aby se mu pak vysmáli. Za tím účelem mu někdo podává chleba hned, když přišel, jiný hodí vidličku pod stůl, ferina-vykutálenec rozbije za zády družbovými v síni hrnec, nedočkavec skočí družbovi do řeči pravě, že to neříká dobře a podobně. Dobrý družba však toho nedbá, a stará se jen, aby plynně a bez „zaražení“ dokončil své „říkání“.

Při zvaní jmenují se osoby příjmením. Když přijdou do domu, kde se má zváti, střílejí mládenci z pistolí, načež jim někde domácí chasa střílením odpovídá. Totéž dělají někde při odchodu.

Dačicko-Jihlavsko.

Na svatbách užívá se „říkání“ mnohdy tak, jak je obsaženo ve Vavákových smlouvách svatebních, doslova a nezměněně.

Některým družbům zdála se však vavákovská říkání příliš dlouhá, a zkracovali je, pokud tím původní smysl netrpěl. Tak nabylo „říkání“ třeba této formy:

1. Slovutný pane sousede a paní sousedko! Doufám, že vstoupení našeho do příbytku vašeho v dobré obrátíte a též toto mé družbovské promluvení ode mne náchylně přijmete. Dovoluji si vám oznámiti, že poctivý mládenec N. N. umínil si stav svůj panický změniti

a do stavu sv. manželství vstoupiti a dle křesťansko-katolického obřadu vykonati.

K žádosti pana ženicha a jeho panny nevěsty žádám i já vás, abyste je do chrámu Páně k uskutečnění stavu manželského doprovodili a zároveň s nimi jejich památný den oslaviti ráčili. K tomu jim dopomáhej Bůh Otec, Bůh Syn a Bůh Duch svatý. Amen.

Horní Bory.

2. Věřím a žádám, že mně za zlé míti nebudete, že jsem s tímto ctným a šlechetným mládencem do příbytku vašeho vstoupení učinil, protož prosím, aby toto mé vstoupení, jakož i promluvení i tento příchod náš v dobré obrácen byl.

Umínil si tento ctný a šlechetný panic z vůle Boží a z vnuknutí darů Ducha sv. do stavu sv. manželstva vstoupiti a svou panickou korunu proměniti. Tak pan ženich i panna nevěsta prosí a žádá a já na místě jejich, abyste se k nim přátelsky a laskavě naklonili, totižto pane hospodáři a paní hospodyně za vzácné a milé pány hosty v příbytku rodičů N. se dne . . . proukázati dali. Potom pak zase s tím panem ženichem pro jeho pannu nevěstu do . . . ., s nimi pak do chrámu Páně k sv. . . . . tu cestu s námi vážiti sobě oblíbili, kdežto se jejich koruna panenská skládá a do stavu sv. manželstva vstoupiti má. Po navrácení z chrámu Páně, kam nám ukázáno bude, na nějakou chvíli na kratochvíli s nimi veselí pobyli, začež vás uctivě žádám.

Jan Novák z Dobrohoště.

3. Šlechetný a vzácný sousede a sousedko! Doufám, že mé vstoupení v dobré obrátíte a za dobré uznáte moje promluvení.

Především vás zkázali pan ženich a panna nevěsta pozdravit, abyste se za ně nestyděli a dne úterního do chrámu Páně sv. X. je doprovodili. Též i já, jakožto jejich služebník uctivě vás zvu. Osové.

Tam, kde chodí ženich s družbou a nevěsta se starší družkou, zve se takto:

Věřím a žádám, že nám za zlé míti nebudete, že jsme do vašeho příbytku vstoupili(y), však ale ve vašem dobrém. Z vůle Pána Boha všemohoucího, z vnuknutí Ducha sv. umínil(a) si tento (tato) ctný(á) pan ženich (panna nevěsta) stav svůj proměniti.

Žádá vás tento pan ženich (tato panna nevěsta) a já na místě jeho (jejím) pantatíka s paní matkou a synáčka s dceruškou, abyste v známý úterní den do chrámu Páně sv. N. vstoupili, z domu duchovního poodešli do domu šenkovního, z domu šenkovního do příbytku (jeho — jejího) a tam pak s námi hodinku nebo dvě pobyli, dokud vaše libost bude.

P. P. J. K.

Po družbovi nebo starší družce promluví ženich neb nevěsta (kteří při říkání stojí vzadu) v tom smyslu, aby se za něj (ni) nestyděli a na svatbu přišli.

Zvaní blahopřejí ženichovi nebo nevěstě. Jsou-li zvaní trochu připraveni, vystrojí malou hostinu, ne-li, uctí hosty chlebem. Třebelovice u Jemnice.

Jiné krátké zvaní, které promlouvá družba, provázený mládencem:

Věříme pak, pane strejčku a paní tetičko, že nám za zlé míti nebudete, že jsme tak všetečně do příbytku vašeho vstoupení učinili, ne tak z vůle naší, ale z vůle Boha všemohoucího a z vnuknutí Ducha sv., že

ctná a šlechetná dcera N. N. svůj stav panenský proměniti a do stavu manželského vstoupiti míní. Taky vás pozdravují páni rodiče z obojí strany, byste se zítřejšího dne za ně nestyděli a je do chrámu Páně doprovodili a pak za hosty a přátele se propůjčili, což my na místě jejich žádáme. Pochválen buď Pán Ježíš Kristus.

Zbraslav.

Nejdříve se zvou dva svědci a „stará svarby".

Pana faráře zvou takto:

Veledůstojný pane! S důvěrným přáním milosti Boží a zdraví poníženě upřímnou žádost skládám od ctného a šlechetného pana ženicha, panny nevěsty, obojích pánů rodičů, abyste k nim svou duchovní lásku ráčili dobrotivě nachýliti, a dá-li Pán Bůh, po církevním jich potvrzení v příbytku souseda N. N. v obci X. jejich svatební tabuli svojí osobou ozdobiti a jim tím radost rozmnožiti, což já na místě jejich přednášeje s ponížeností i potěšitelnou odpověď čekám.

Odpověď při zvaní, pánům družbům, kterou pronese hospodář:

Vzácní páni družbové! My vám to za zlé nemáme, ale my vás v tomto příbytku rádi vidíme (spatřujeme) a jak s přistoupením, tak i s promluvením jsme nad míru spokojeni. Přejeme pak vám za vaše krásná slova a dobré mravy od Pána Boha hojné odměny. Panu ženichovi s pannou nevěstou za tuto tak krásnou úctu vinšujeme mnoho štěstí a zdraví též i hojně požehnání Boží a pak v tom jejich novém manželském stavu by jim Bůh dal pravou víru, dobrou naději a stálou lásku a trpělivost, zvláště pak manželskou svornost. To jest zde na světě všecko dobrý a po smrti

by dosáhli té odměny, která je všem slíbena od Boha těm, kdo až do konce setrvají. Aby též v jejich manželství svatého byly doplněny kůry anjelské, abychom se v nebi spatřili a Boha tam věčně chválili. Amen.

Jan Novák z Dobrohoště.

VII. Den před svarbou.

Na Dačicku zvou v pondělí před svatbou všechny hosty ještě jednou. Družba se starším mládencem při tom říkají:

„Zkázal vám pantáta s paní matkou, pan ženich s pannou nevěstou, oč jsme včera prosili, abyste zítřejší den vykonali. Pochválen Pán Ježíš Kristus!"

Nebo:

„Zkázal vás pan ženich s pannou nevěstou pozdravovat, abyste zítra ráno splnili, co jste včera slíbili".

Zvaní podají jim chleba, načež zvoucí uctí zvané zavdanou.

Téhož dne posílají pozvaní na svatbu dary, jako slepice, kachny, husy a podobně aneb i dary peněžité. Příbuzní poslali husy, kačeny již dříve, aby mohly býti náležitě vykrmeny.

Svatební koláče („zasloužence") pro hosty a výslužku, již si každý svatebčan, štědře podarován odnáší domů, pekou se obyčejně v neděli před svatbou u nevěsty.

Den před svatbou jde nevěsta se ženichem ke sv. zpovědi.

Ženich donáší ten den nevěstě střevíce a punčochy a dostává od ní košili a černý hedvábný šátek na krk.

Na Jihlavsku dává nevěsta ženichovi košili, podvlékačky, šátek na krk nebo mašli.

V předvečer svatby sejdou se družičky i mládenci u nevěsty. Družičky vážou „svatební roucho", totiž rozmarýn, na který přivazují mašle z červených stuh ušité, vijí věnečky ženichovi a nevěstě a radí se o svém úboru.

Na Dačicku svede družba své mládence na večer v den před svatbou k ženichovi. Má-li ženich ženatého bratra, i toho dovede. Starší družka učiní totéž u nevěsty, kamž sezve všecky družky. V obou domech bývá v týž večer slavnější večeře. Při večeři dostávají mládenci od ženicha i nevěsty rozmarýn opentlený dvěma fábory, červeným od ženicha a bílým od nevěsty. Tyto stuhy se obvykle uvazují na rozmarýn. Po večeři zpívají se známé písně. Přejí-li si snoubenci, vyhrávají jim hudebníci. Nejdříve hraje se několik kousků u ženicha a pak u nevěsty. Při té příležitosti si mládež trochu zakřepčí. Jinde však vyhrávají napřed u nevěsty a pak u ženicha, kdež zhusta zůstávají přes noc. Místy rádi vyhrávají i „řečníkovi" (družbovi), „staré svarby", mládencům i družkám. V hospodě v ten den večer muziky není.

VIII. V den svatby ráno.

Družba i mládenci musí si přivstati a brzy se ustrojiti, aby mohli ještě jedenkráte čelnější hosty pozvati. Někdy musí pro některé hosty tři až čtyřikráte jíti.

Při zvaní se říká:

Panic ženich a panna nevěsta vás zkazují pozdravovat a zvou vás, abyste se za ně nestyděli a je do chrámu

Páně vyprovodili, z chrámu Páně pak do papárně a z papárně do houpárně. Ruda.

Nebo:

Vzkázali vás pantáta s panímámou, pan ženich s pannou nevěstou pozdravovat, by, co jste jim nedělního dne slíbili, také dnešního dne jim vyplnili. Za to vás já, jakožto jejich služebník, uctivě žádám. Pochválen Pán Ježíš. Kristus! Třebelovice u Jemnice.

O velké svatbě ráno, často brzo, chodí zvát ženich s družbou. Je-li nevěsta z jiné vsi, než její ženich, zve družba v bydlišti ženichově, kdežto starší družka s mládencem v obci nevěstině.

Všem se tu připomíná, aby se zavčas oblékali a brzo přišli. Mládencům se družky neurčují, poněvadž neradno jest rozdělovati zamilované párky.

IX. Žádání o družičku.

Nejmilejší pantáto a panímámo! Jest vám dobře povědomo, že při sňatku svatebním pro radost i vyprovázení panny nevěsty i krásných družiček třeba jest, o kterouž vaši jednu nejmilejší dcerušku jménem N. panna nevěsta a její nejmilejší rodiče poníženou žádost mně přednésti poručili, což já s uctivostí opakuji, spolu s těmito zde přítomnými mládenci za to s důvěrností žádám.

Je-li družka přítomna, promluví k ní družba:

„Ctná a šlechetná panno,
jen nám řekněte ano!
S vůlí pantáty, paní mámy,
půjdu s nevěstou a s vámi

naplniti vaši žádost
pro její, též i mou radost.
A my, když budem bezpečni,
ukážem se rádi vděčni,
skrze naši službu libý hlas,
i také vám, když přijde čas,
ženicha krásného v tváři
dovedeme až k oltáři,
což aby se brzy stalo,
prosím, by to nebe dalo."

Dle Vaváka.

Na Jihlavsku říká družba o družku jinak:

„Nejmilejší pantáto a panímámo! Poněvadž pak jináče není, než že nastávající manželé, co jsou před se vzali, dnešního dne vykonati míní. Schází však nám toliko počestná a poctivá panna družička, kterouž mně v tomto příbytku hledati poručili, pročež já nemeškaje, s nijakou mocí ani mrzutostí, ale se vší upřímností o ni žádám. Protož, má nejmilejší panímámo, hleďte na má slova pozor dáti a vaši krásnou dceru z vašich rukou vydati, kterouž pak já chci se vší uctivostí a s pěkným poděkováním vám opět odevzdati. Jakož také doufáme, že se i vy mezi námi vynajíti dáte."

Po tomto říkání jde družba pro družku a vede ji k ženichovi. Družba nese na talíři šátek a věneček rozmarýnový. Ženich si vezme šátek.

X. Oblek svatební.

a) Oblek nevěsty.

Modrá sukně, červený fěrtoch, bílá košile vyšívaná a barevný živůtek, punčochy červené a nízké střevíčky s mašlí.

Na hlavě nosí nevěsta velký věnec, pletený z květin, peří, umělých korálů a mimo to malý, rozmarýnový věneček.

Někdy mívala nevěsta na ramenou bílý pás plátna, asi 50 cm široký a 2 m dlouhý, uprostřed našita byla široká různobarevná pentle. Tomu se říkalo „mřížka“.

Vlasy jsou zapleteny v cupy 6—8pramenné a upraveny v „kolo“. Uprostřed je věneček z rozmarýny, červenou pentličkou propletený. Rudikov.

Někdy mívaly nevěsty zelený věneček rozmarýnový, připevněný u levého ucha. Uprostřed „kola“ byla bílá pentle a nad „kolem“ hřeben.

Na Dačicku bývá nevěsta oblečena následovně: Sukně i kacabajka jsou hedvábné, nebo také soukenné s atlasovými rýšky a žabkami. Sukně bývají široké, bez „cviklu“ a ozdobeny třásněmi neb karnýry. Kacabajka bývá zdobena perličkami. Hedvábný fěrtoch bývá zelený nebo modrý.

Vlasy jsou zapleteny ve čtyři copy, z nichž jsou vždy dva na pravé a dva na levé polovině hlavy. Každý cop skládá se ze 7 až 15 pramenků. „Vrkoče“ stočeny jsou v „drdol“, pokrývající zadní část hlavy. V „drdolu“ bývají zatknuty pestrobarevné vlásničky a špendlíky s velkými, skleněnými kuličkami.

Na hlavě nosí se věnce ze strojených květin. Tento věnec bývá až 1½ m dlouhý, je otočen kol skrání a

konce jeho spočívají na zádech. Mimo to mívá nevěsta na hlavě věneček rozmarýnový. V uších mívá nevěsta velké náušnice ze zlata a kolem krku skleněné, barevné perličky 3 až 4kráte otočené. Na prsou má přišpendlenu modrou stužku a na ní křížek. Stužka tato jest na zádech křížem přeložena a volné konce její visí dolů. Na rukou mívá pletené rukavice a v rukou nese knížky modlicí. Nevěsta nosí šněrovací botky (brinelové) s různobarevným vyšíváním.

b) **Oblek družek.**

Oblek družek je podobný obleku nevěsty, jenže je jednodušší. Též kupovaný věnec je prostší. Družky pak nenosí na hlavě věnečku rozmarýnového (jen snad ve „vrkočích" neb v „drdolu" mají zatknutý proutek rozmarýnový.

Družky nosí šaty podle vkusu, každá však jednobarevné a zdobené vyšíváním. „Mřížek" u družek není. Proutek rozmarýnu nosí ve vyšívaném kapesníku, jejž drží v ruce.

c) **Oblek ženicha.**

Ženich nosívá černé úzké kalhoty, zelenou vestu, vysoké boty a kulatý klobouk. Někdy mívá i krátký kabát. U vesty a u kabátu bývají velké mosazné knoflíky, na nichž vyryt národní ornament. Klobouk je okrášlen proutkem rozmarýnu, opleteným červenou stuhou. Podobná ozdoba bývá vetknuta v knoflíkové dírce u kabátu. Košile mívá rukávy široké, u rukou súžené a všité v malý úzký pásek. Košile bývá vyšívaná. Na Dačicku mívá ženich za kloboukem místo rozma-

rýnového proutku věneček, zastrčený za pentlí tak, aby ho půl vyčnívalo ven. Nejde-li to, musí se věneček přišpendliti ke klobouku.

Dříve nosíval ženich na klobouku „pantli“ zelenou, kabát po levé straně byl ozdoben proutkem rozmarýnu se širokou barevnou a vytlačovanou „pantlí“. V poslední době nosí „pantle“ bílé.

d) **Oblek družby a mládenců.**

Družba a mládenci nosí při svatbách šaty jako ženich, jenže ženich nenosí kol pasu utěráku. Ženich i nevěsta opatří svým mládencům utěráky, asi jeden a půl metru dlouhé. Utěráky jsou bílé a červeně aneb i pestře vyšívané a dole třepením ozdobené. Mládenci uváží je kol pasu tak, aby delší konec visel prostředkem těla dolů. Slouží jim při hostině svatební jako zástěra.

Dačicko.

Mládenci mívají někdy proutek rozmarýnu trojbarevně opentlený. Mládenci mívají stužky užší nežli ženich a družba. Proutek rozmarýnový, který dostávají mládenci, je delší oněch, jež dostávají ostatní svatebčané, ale kratší nežli ženichův a družbův. Družba než jde zvát, dostává od nevěsty na hůl „fábureček“. Nejdelší „fáburečky“ mají ženich a družba.

e) **Oblek ostatních svatebčanů.**

Ostatní svatebčané oblečeni jsou svátečně a dostávají u nevěsty „svatební roucho“ (rozmarýn). Podotknouti sluší, že žádný svatebčan nemůže se obejíti bez nějaké pleskaté lahvičky, kterou by pohodlně strčiti mohl do kapsy, a pro potřebu naplniti „dobrou“, aby měl

čím uctíti lidi, potkávající svatebčany. Některý svatebčan mívá i dvě takové láhve a v druhé má jen „obyčejnou“, aby mohl „úctu“ rozdílným způsobem vykonati.

XI. Před zdavky.

Starostí mládenců jest, aby liknavé svatebčany pobízeli, aby se rychleji oblékali a tu jim nastane povinnost chodíti dům od domu, třeba i několikrát.

Když se svatebčané u ženicha sešli a když se byli posilnili snídaní, která sestává z kávy, koláčů, vína a rosolky, připravují se na cestu k nevěstě. Dříve však musí rodiče udělili ženichovi své požehnání. To se děje, jak následuje. Družba přistaví dvě žídle k sobě a na ně posadí rodiče ženicha. Nemá-li ženich rodičů, zastává je jeden člen mužského a jeden člen ženského jeho nejbližšího příbuzenstva. Ženicha postaví si družba po své pravé ruce.

Na Dačícku začíná pak toto „říkání“:

Milí páni svatebčané!

Když na počátku Hospodin tento svět stvořil, kdežto v šesti dnech nebe a zemi způsobil, každého dne, když Hospodin dokonal dílo své, bylo vše velmi dobré, ale v den šestý, když stvořil člověka k obrazu a podobenství svému, řekl u večer Hospodinu: „Není dobré býti člověku samotnému, učiním jemu pomocnici, která by byla při něm a ve všem mu nápomocna byla.“

Též dal Hospodin tu noc Adamovi sen tvrdý a v tom snu vyňal mu jedno z žeber ven a učinil sám pomocnici

jemu jménem Evu, pak mu ji dal za manželku a tak od té chvíle množí se lidé a v stav manželský vstupují.

Taktéž i v novém zákoně poučeni jsme, jak napsal evangelista sv. Matouš o králi, který chystal svatbu synu svému. I vyslal služebníky své, aby povolali hosty na svatbu. Ti pak poslové byli apoštolé, kteří zvali a podnes zvou na svatbu lidskou, která dnešní den trvá a zítřejší den pomine. Nyní jest však třeba, abychom při každém veselí bděli, tak jak opatrné panny a měli lampy přichystány, srdce své olejem víry naplněné, a když sem nebeský ženich přijde, bychom mohli Jemu vstříc vyjíti a jíti s ním na svatbu Jeho. Jest to ženich nejkrásnější, Kristus Ježíš nejmilejší, v Jeho tváře tam patření jest duší věrných nasycení.

Teď obrátí se družba k rodičům ženichovým a pokračuje:

„Vy pak, drazí rodičové, když jste Vy svého milého zde před vaši tváří stojícího syna na tento svět zplodili, v křesťanské víře a náboženství vyučili, od jeho maličkosti až do této chvíle obstarali a dnešního dne jemu s vykázanou nevěstou v stav manželský vstoupiti povolili, jíž se od vás pro svoji nevěstu odebrati má, s ní v dobré mysli od duchovního správce ve svazek stavu manželského zasnouben býti, jí lásku a věrnost až do smrti slíbiti, pokud je ruka Boží nerozvede. Mát i ona jemu tak vykázána býti, jak byla bohabojná Rebeka pobožnému Izákovi a nevinná Sára ctnostnému Tobiášovi; ti ale také s Bohem začínali. Jest ovšem každému mládenci třeba, aby stav svůj manželský s Bohem začal, neboť mnohým mládencům Bůh nejméně na mysl přichází, když

o tuto nejhlavnější věc usilují, nejvíce se žádostmi svými se radí a světský ohled v mysli přebírají, na Boha nevzpomínají, kterýžto sám dáti může dobrou manželku.

Dům aneb jakýkoli statek jest dědictví od rodičů, ale od Hospodina manželka rozumná. Protož Elieser, služebník Abrahamův, chtěje Isákovi, synu pána svého, manželku dovésti, obrátil se k Hospodinu a k němu se modlil, a pak jdouce, našli při studnici pannu, jménem Rebeku, která vážila vodu. Ta pak byla za manželku dána jemu; tak jest i má touha a mé přání, abychom i my dnes přivedli takovou manželku, by měla s sebou studnici lásky a věrnosti, jak pro manžela svého, tak i pro vás, rodičové, též pro všechny, kteří s vámi v příbuzenství jsou."

A dále k ženichovi:

„Vy pak, milý synu! Jakož jste přijal život od rodičů svých, tak až do jejich smrti jste povinen zachovati život jejich; dnes pak vstoupíte do stavu sv. manželství a přestanete býti panicem, ale nepřestanete býti nikdy synem. Dosti máme na přikázáních, která k nám každodenně ústa Boží mluví: „Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl na zemi." — Moudrý Sirach napsal: „Pán povýšil otce nad dítky a usouzení mateřino utvrdil při synech." V světle zákona pak čteme: „Dítky poslušny buďte rodičů svých, nejen pokud jste v maličkosti, ale i když k dospělému věku přijdete, neboť když Josef Egyptský v Egyptě vladařem byl, tváří svou k zemi se poklonil a tak uctil svého otce." Šalomoun králem jsa, poklonil se před Betsábou, matkou svou, a posadil ji po pravici své. V jeho příslovích psáno jest: „Ostříhej, synu,

přikázání otce svého a nezavrhuj naučení matky své!" Ještě dále psáno: „Nezapomínej otce svého i matky své, i když mezi znamenitými lidmi zasedati budeš!" Rci: „Moudrosti, sestro má jsi ty a rozumnost přítelkyni jmenuj." Toto napsal rozumný Šalomoun ke všem a dokládá ještě: „Když jsem byl syn u otce mladičký a při matce své, vyučoval mne otec a říkával: „Uchop se výmluvností mých srdce tvé, pak živ budeš." Dospělým pak napsal: „Nebuď, milý synu, nikdy hrubým ke svým rodičům, aniž jich v nenávisti měj, neboť nenávist vzbuzuje sváry, ale láska přikrývá všecka přestoupení; lásku jim až do smrti prokazuj a v uctivosti měj!"

Mějte v paměti slova písma svatého: „Já ostříhati budu vás v šedinách, na rukou vás ponesu až do hrobu." — A tak, milý synu, nepřivozujte svých rodičů nikdy k zármutku, by se nemusili nikdy rmoutiti a s Davidem říkati: „Slzami se dnem i nocí jako chlebem krmím," ale láska a svornost ať je mezi vámi, neboť kde láska a svornost přebývá, to je ten proutek, který sám Bůh zalévá, a pak vzkvete svým časem tak, jak vzkvetl prut Aronův.

Milý synu! Když Tobiáš jíti měl pro nevěstu svou Sáru k Raguelovi Medskému, předstoupil před otce a matku a za vychování jim poděkoval, neboť on pokládal sobě Hospodinův zákon dražší, nežli tisíce zlata a stříbra. Tak i vy podobně učiňte a rodičům svým za vychování poděkujte!"

Načež ženich děkuje rodičům zdvořile a srdečně ústy družbovými:

„Řekl někdy starý Tobiáš synu svému, mladému Tobiáši, když tento s archangelem Rafaelem pro

nevěstu svou odejíti chtěl: „Jdi s člověkem tímto, Bůh který v nebi přebývá, zpravuj cestu vaši, neboť po neznámé cestě člověk putující velmi potřebný jest vedení Božího, neboť kterému člověku je vůdcem Bůh, ten vždy po dobrých cestách chodí a ke konci přijde na Sion k lidu vyvolenému. Tak tedy přijdiž požehnání od Boha Otce † i Syna † i Ducha sv. † na tebe, milý synu; tak z prací rukou svých živnost míti budeš a všecko se ti šťastně povede." A tak páni svatebčané ve jménu Páně na naši cestu se odebéřeme. Amen."

Jos. Dušek z Brandlína u Dačic.

Po „říkání" je líbání: ženich políbí své rodiče, tito svého syna. Pak vypraví se průvod svatebčanů k nevěstě. U nevěsty zpívají:

Zvolna. Brandlín.

2. My všickni zde přítomní, prosíme v mysli celé,
by nám též Pán Bůh seslal toho Rafaele,
by v duši i těle

3. chránil nás a zachoval, spravil cesty naše,
ve všem dobrém zdržoval jako Tobiáše,
zahnal satanáše.

4. Pojďme ve jménu Božím, náš pan ženich jest tu,
vinšujte nám společně všickni šťastnou cestu,
přivezem nevěstu.

Někde celý akt požehnání rodičů děje se zkrátka. Družba prosí rodiče ženicha o požehnání takto:

„Nejmilejší pantáto (pane otče) a paní máteř!

Já vás na místě tohoto vašeho syna uctivě žádám za vaše otcovské a mateřské požehnání."

Poté se obrátí k ženichovi a praví:

„Poklekníte k nohám rodičovém a přijmite od nich požehnání Pána Boha všemohoucího Otce † i Syna † i Ducha sv. † Amen. Vstoupiž na vás a zůstaniž s vámi až na věky. Amen."

Při žehnání rodičů ženichovi říkají rodiče:

„Z rosy nebeské, z tučnosti zemské požehnej ti Bůh Otec † Bůh Syn † a Bůh Duch sv. † Amen."

Brtnice.

Mezitím, co se hosté k ženichovi scházejí nebo sjíždějí, hudebníci vyhrávají. Když rodiče ženichovi žehnají, spustí něco vážného, což obyčejně některé svatebčany dojme až k pláči. Někde při odchodu neb odjezdu k nevěstě zpívají:

1. Vale tobě, marný světe, vale tobě dávám
do ráje rozkoše světa choditi přestávám.
Již se loučím s mládenci, s pannami,
pod krásnými věnečky, nemohu být s vámi.

2. Neb jsem vešla do zahrady, jež jest štěpována
pěti ran krveprolití mého Krista Pána,
na té zahradě Boha Otce v lůnu
mám mět na hlavě stavěnou korunu.
3. Naklonila jsem hlavy své dnešního dne pod ní,
z drahého kvítí pletený — sedmá svátost je s ní.
Opustivši pravý stav panenský,
oblíbila jsem sobě vstoupit v stav manželský.
4. Pak, mé rozmilé rodiče, já vám též děkuji
za vaše dobré vychování, štěstí vám vinšuji;
bratři, sestry, přátelé upřímní,
potěšte mne v mém zármutku, který já mám nyní.
5. Vy mne těšit nechcete, jen mne odbejváte,
místo, kde jsem se zrodila, dáti mi nechcete;
co pak já nemám patrona žádného
že já musím odejít z domu otcovského.
6. Ach, má rozmilá dceruško! Jinak nemůže býti,
musíme se dnešního dne spolu rozloučiti.
Dej ti Pán Bůh štěstí, stálé zdraví,
svornost v manželském stavu i Boží požehnání.
7. Můj rozmilý tatíčku! K vašim nohám padám,
za vaši otcovskou lásku, nohy, ruce líbám.
Za tu starost vaši, věrnou péči
budiž vám Bůh odplatitel v nebeském království.
8. Ach, má upřímná matičko! Pro Boha prosím
za vaši mateřskou péči a starost největší.
Hned když jste mne pod srdcem nosila,
a od mé maličkosti o mne se starala.
9. Za vaši upřímnou lásku na kolena padám,
žádám od vás odpuštění, vaše ruce líbám.
Neb již vidím, že musím pryč jíti,
a vás, rozmilí rodiče, tady opustiti.

10. Již já vidím, že pryč musím od vás odejíti
a správcem církevním tam svůj stav změniti.
Mé družičky, pojďme s Pánem Bohem!
Pochválen buď Ježíš Kristus. Až na věky. Amen.

Cestou k nevěstě někde předzpěvují mládenci v osadě známé písně a hudba za nimi hraje, oni pak s ostatními svatebčany zpívají. Jinde opět jenom hudba hraje. Mládenci střílejí a každého, koho potkají, uctívají „zavdanou“.

Cestou k nevěstě zpívá se také píseň:

Dol. Heřmanice.

2. Litají vrabci z tebe,
to jako andělé s nebe.
3. To nejsou žádní vrabci,
to jsou heřmanští chlapci.
4. Maměnko, ožením se;
synečku, ošidíš se.
5. Maměnko, je bohatá;
synečku, je hrbatá.

6. Maměnko, pěkně vaří;
synečku, ale praží.
7. Maměnko, pěkně pere;
synečku, tuze kleje.
8. Maměnko, pěkně chodí;
synečku, do hospody.
9. Maměnko, ožením se;
synečku, ošidíš se.

Také se zpívá cestou známá píseň: „Hory, doly, černý les . . .“

Tou dobou scházejí se hosté a družky strojí nevěstu, zpívajíce:

Brandlín.

2. Už je má hlavička přistrojená,
zeleným rozmarýnem propletená.
3. Ach, pojďte ke mně, moje rodiče,
a na mou hlavičku se podívte!
4. Jak mně ji kamarádky přistrojily,
zeleným rozmarýnem zproplétaly.

5. Dnes už mně můj věneček sundají,
už mě mé kamarádky opouštějí.
6. Dnes už mně moje kvítí vše opadne,
ale mé matince srdce vadne.
7. Ach, pojďte ke mně, moje družičky,
jen si zachovejte svoje věnečky!
8. Tak jako jsem ho já zachovala,
často v své zahrádce zalévala.
9. Zalejvala až do dnešního dne,
dnes už mně moje kvítí všecko spadne.
10. Mé růže, překrásné ctnosti byly
z kterých mé rodiče radost měli.
11. Ta zahrádka, komůrečka byla,
v tej mě má matička umejvala.
12. Když jste mne maličkou chovávali,
což vás vaše ruce, mé drahé rodiče, bolely.
13. Tenkrát vás bolely vaše ruce,
nejčko vás bolejí, mé drahé rodče, vaše srdce.
14. Proč pak vás bolejí vaše srdce,
vždyť já vaší dcerou budu přece.

Než přijde ženich, zpívají:

Brandlín.

1. Ach, smutno, truchlivo, smutno na vše strany.

Už mi ten čas přišel, že mu-sím od mámy.

2. Kterak se mám odměnit, mé zlatej matičce,
že mne vychovala v strakatej peřince.

3. V strakatej peřince, v bílým povijanu,
že mě vychovala k stavu manželskýmu.

4. Vy jste mne chovala, má zlatá matičko,
vždyť vy mne ztratíte jako strom jablíčko.

5. Jako strom jablíčko a všechno ovoce,
vždyť vy mne ztratíte, nepřijdu k vám více.

6. Můj zlatej tatíček, ten v maštali stojí,
dvě pěkný kravičky pořád pro mě strojí.

7. Má milá matička, ta v komoře stojí,
vosum pěknejch peřin pořád pro mne strojí.

8. Ešče se podívám po seknici kolem,
abych mohla dáti všechněm s Pánem Bohem!

Je-li nevěsta z téže vsi jako ženich, jde průvod ženichův pěšky. Napřed jdou hudebníci, pak mládenci, kteří se drží kol krků, skáčí a výskají, až se to po celé vsi rozléhá, za nimi ženich s družbou a svědky, pak hosté.

Svatebčané střílejí a z mnohých domů jim střílením odpovídají.

Je-li nevěsta z jiné vsi, jede se k ní; muzikanti a mládenci musí pěšky. V prvém voze jede ženich s družbou a svědky.

Když se blíží průvod ženichův k osadě, z níž nevěsta pochází, zpívají píseň: „Ešče já se podívám . . .“ (viz Bartoš, Sušil, Erben).

Když průvod přijede na dvůr a s vozů vše slezlo, chystají se svatebčané vkročiti do příbytku rodičů nevěsty. Tam však zavčas před nimi zavřeli. Družba zaklepe na dveře u síně a vyzývá:

„Vzácně vážený pantáto a panímámo!

Zdraví, pokoj a všecko dobré vám od Boha srdečně přejeme a při tom příchodu oznamujeme, že já na místě pana ženicha a všech přítomných pánů hostů o dovolení do příbytku vašeho vstoupiti žádáme."

Po řeči té družba ještě jednou zaklepe, načež se dveře otevrou a svatebčané vkročí do síně a pak do „seknice".

Když jde ženich přes síň do „seknice", má nevěsta z komory po něm vykouknout, aby ji nebil. Svatebčany vítá družba nevěstin, aneb není-li ho, tedy některý příbuzný takto:

„Vítáme vás, páni milí! Vímeť k jakému jste konci a cíli sem do tohoto domu se přiblížili. Hledali jste vzácného pokladu, však již jste u cíle vašeho; račte jen dál postoupiti, prázná místa obsaditi. My vás s úctou propouštíme a všecky vespolek vítáme."

Dol. Heřmanice.

Když se svatebčané za stoly usadili, podávají jim zákusky a něco k pití. Poté je podělí „rouchem svatebním", (opentleným rozmarýnem).

Mezitím, co se hosté častují a připínají si „roucha", škádlí družičky ženicha, zpívajíce:

Dol. Heřmanice.

Aj, mlá-den-če, mlá-den-če, jest-li si ty
dej si po-zor na děv-če;

pozor nedáš, však o-no ti u-te-če, jest-li si ty

Když družba vyšetřil, že jsou nevěsta i družky připraveny, předstoupí před otce a matku nevěsty se slovy:

„Vzácně vážený pantáto a panímámo!

Jest vám známo, že pan ženich s větším počtem lidu dnes zavítal a s vaší nejmilejší dcerou v stav manželský vstoupiti míní, což aby se státi mohlo, dříve uctivě za povolení žádám, abych mohl přivésti pannu nevěstu.“

Dostav dovolení jde se ženichem a hosty ke komoře (přístěnku), v níž nevěsta jest, a zaklepe na dveře. Dveře jsou však zavřeny.

Žádá tudíž družba družičky a ženy v komoře:

„Ctné a šlechetné panny družičky!

Prosím, nám za zlé nemějte a na mou řeč pozor dejte. Jeli jsme přes hory a doly, daleko a široko hledíce a všude hledajíce jednoho velikého pokladu, kterýž vy ostříháte. My vás o ten poklad uctivě žádáme. Nechceme ho úlisností ani falešností, máme však také klenot pro vás připravený a doufáme, že jak ten náš poklad uhlídáte, že nám ten váš poklad vydáte.“

Některá z žen odpoví:

„Víme, páni milí, k jakému jste došli cíli. My pak za to propuštění musíme být vyplaceny, však, co

byste dáti chtěli, ještě jsme to neviděly, ale až to uhlídáme, teprv vám náš poklad dáme.“

Nyní se družba se ženami domlouvá, co jim zaplatiti má, aby mu byla nevěsta vydána a ještě laskavě družkami a ženami provázena.

Poté přistoupí k družbovi nějaká bába s děckem a naléhá na ženicha, aby se s ní napřed vyrovnal. Družba uvede „bábu“ do „seknice“, kdež bába ženichovi vyčítá zpronevěru a hrozí, že ho nepustí do kostela. Výstup ten ukončí družba tím, že se vykoupí penězi. Teprve potom se může vrátiti pro svoji skutečnou nevěstu do komory.

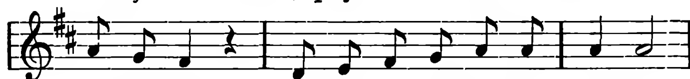
Na Jihlavsku předvedou ženichovi starou chromou bábu, která má kužílek a přesličku a přede před ním.

Družba vyvede nevěstu z komory a vede ji plačící a naříkající do „seknice“.

Při tom zpívají hosté:

1. Pojď hrdličko, pojď má milá, sameček

cukruje; co jsi mu včera slíbila,

z toho se raduje: tehdys mu dala hu-

bičku, dnes mu dáš pravou ručičku.

2. Bylo ti milé panenství,
ten klenot andělský;
dnes jej proměníš v manželství,
jest též dar nebeský.
Drahý jest tvůj věneček,
však dražší jest mládeneček.
Stůj jenom v lásce, svornosti,
máš poklad zemský.

3. Již ženich na koně sedá,
pospíchá na cestu,
a za sebe se ohlédá,
vedem-li nevěstu.
Jeď s radostí, Honzíčku,
však my vedem tvou Aničku,
neb víme, že nejmilejší
v celém světě máš tu.

4. Vezte, koníčky, vesele,
bujně poskakujte,
a muzikanti směle
marš, marš vytrubujte.
A kteří zde zůstáváte,
na nás s láskou se díváte,
bychom se šťastně vrátili,
nám věrně vinšujte.

Družba posadí rodiče nevěsty na židle již vedle sebe připravené. Rodiče sedí tak, aby byli tvářemi obráceni

ke dveřím. Když postavil proti nim snoubence, začíná slavnostně:

„Drazí rodičové!

Když jste vy tuto svou dceru z daru Božího na svět zplodili, v křesťanské víře a náboženství vyučili, dnešního dne zde přítomnému mládenci za manželku dáti si umínili, k tomu pak k ozdobě mnoho vzácných hostů sezvati nechali, též já vás žádám, by od vás mně vydána byla, bych já ji dnes panu ženichu odevzdati mohl.

Milí páni svatebčané!

Dříve než mně tato ctná a šlechetná panna nevěsta vydána bude, chci vám některá slova o stavu manželském předvésti.

Víme zajisté, jak poučováni jsme od duchovního pastýře, k jakému cíli všemohoucí Bůh první manžele Adama a Evu stvořil, jak skrze manželství po všem světě lid rozmnožil, jak mnohé svaté manžele Bůh divně zaopatřil, zachoval, potěšil a zde i věčně oslavil. To je nám ze starého i nového zákona povědomo.

Drazí rodiče!

Já teď stojím před vámi s vaší milou dceruškou, o kterou jste se starali a ji k dobrému vedli, od její maličkosti až do tohoto dne, která pak míní dnes svůj stav panenský proměniti a jej oplakati, jak plakala dcera krále Jefte, která řekla otci svému: „Otče můj, toliko jenom ať obdržím, ať jdu a vejdu na hory, tam opláču panenství své, já i družičky mé.“

Též i vaše dceruška, dnes panenství své s družkami svými oplakává, ozdobena jsouc rouchem svatebním.

Ó, kéž by Hospodin sám vás, milé dítky, ozdobil rouchem svatým tak jako manžele o svatbě, která v Káni Gallilejské se stala, při kteréžto svatbě sám Pán Ježíš Kristus přítomen byl a první počátek divů učinil, ty nové manžele hájiti ráčil, aby jim ďábel v tom jejich sňatku překážky nečinil.

Poněvadž se Boha báli, vůli Jeho plnili a tak šťastně v stav manželský vešli, neboť nic vzácnějšího a potěšitelnějšího není nad pořádný stav manželský; stav tento vyzývá Boha se báti, vůli Jeho plniti, v lásce a svornosti živu býti, dítky, které jim Bůh dá, v pobožnosti cvičiti a k dobrému vésti. Však ale nic strašlivějšího, smutnějšího i zarmoucenějšího není nad nepořádný stav manželský; kdož to všechno myslí svou vystihne a vymluví, co zlého pochází z nesvorného manželství. To aby se nestalo, pane ženichu, musíte býti předně: Boží ctitel sám sebe a své manželky, ji za svou tovaryšku držte, neboť praví písmo svaté, že budou dva v jednom těle. — Dále praví písmo svaté: „Živ buď s manželkou svou v lásce a svornosti po všechny dny života svého, které dá tobě Bůh pod sluncem.“ Příkladem dobrým ji předcházejte, ku ctění rodičů ji povzbuzujte, a tak pravou, věrnou, upřímnou a ctnostnou i bedlivou manželku míti budete. V této naději vám, pane ženichu, od rodičů před těmito pány svatebčany tuto nevěstu odevzdávám.

Vy pak, šlechetná panno nevěsto!

Aby se na vás vyplnilo, co o všech dobrých manželkách písmo svaté praví, poněvadž ode dneška chcete býti manželkou, ovšem s Boží bázní musíte začíti, neboť praví písmo svaté: „Kdo se Boha bojí, ten

dobré věci činí." — „Ze ženy dobré blahoslavený je muž, neboť počet jeho dnů dvojnásobný bude. — Žena zmužilá obveseluje muže svého a léta života jeho naplňuje pokojem. — Žena dobrá, díl dobrý jest, za podíl Boha se bojícím dána bude. Moudrá žena vzdělává dům svůj, bláznice jej boří. Ženu zlou kdo má, jak by držel štíra v hrsti. — Žena, která ctí svého muže, za moudrou uznána bude. — Žena milá obveseluje muže svého a kosti jeho ztučňují uměním jejím."

A tak tedy, panno nevěsto, předně: Boha ctěte a muže svého v uctivosti mějte, v hospodářství buďte pilná a ve všem pozorná! Toť bude radost i okrasa v domě vašem. Dítky, které vám Bůh dá, v bázni Boží vychovejte! Tak bude sama radost a plesání v domě vašem, rodiče z obojí strany budou míti potěšení a léta svá s radostí vnesou do hrobu."

Mezitím poklekne ženich i nevěsta před rodiče nevěsty a nevěsta odprošuje své rodiče opravdově: „Maminko, tatínku, prosím vás pro Boha, pro všechny svaté, odpusťte mi, čím jsem vás kdy urazila a vám kdy ublížila."

A družba dále:

„Nejmilejší pantáto a panímámo!

Já vás na místě těchto vašich dítek za vaše otcovské a mateřské požehnání žádám."

Když rodiče žehnají nastávajícím manželům, řeční družba vřele: „Bůh otců našich Abrahama, Isáka, Jakoba vstoupiž na vás a na vaše předsevzetí požehnání s nebeské výsosti. Tak jako jarní déšť na mladistvou trávu, a jako rosa na odrostlou bylinu, po-

žehnej vám Hospodin z tučnosti zemské a rosy nebeské, abyste šťastně mohli sbírati na polích snopky své. — Bojte se Hospodina, Boha svého a ostříhejte přikázání Jeho a choďte vždycky po cestách Jeho a tak z práce rukou svých živnost míti budete a všecko se vám šťastně povede. Láska Boha všemohoucího, milost Pána Ježíše ukřižovaného, posvěcení Ducha sv. nechť skví se nad vámi, spočine na vás a zůstane při vás a to až na věky věkův. Amen."

Po požehnání políbí rodiče nevěsty ženicha i nevěstu na čelo a tito jim líbají ruce.

A družba napomíná:

„Milé dítky!

Přijali jste požehnání svých rodičů, již se máte k vašemu manželskému stvrzení odebrati, slyšte ještě pár slov, které k vám promluviti chci. Poslechněte! Milé dítky! Již vám uplynul ten čas vašeho panenského stavu, co jste v něm zkusili, víte, nyní však stojíte u dveří a na prahu stavu jiného, aniž víte, v jakou budoucnost se ubíráte. Skryto je před zrakem vaším, zda tento stav, do kterého dnes vstoupiti míníte, ukončíte v štěstí neb vám nastane ubírati se trnovým údolím. Jestiť však Hospodin, který čítá léta i dny vaše a myšlení vaše spočívá v rukou jeho. Optejte se nyní v pravé upřímnosti srdce svého a rcete: „Co chceš Pane, abychom my činili." Nebo jak pošetile mnozí lidé jednají, kteří nepomýšlí ani na smrt, ani na budoucnost, nýbrž volají k soudruhům svým: „Jezme a pijme, neboť zítra zemřeme." — Takovýchto soudruhů se vždycky vystříhejte, ale Pána Boha se bojte, a byť pak i nepřítel v srdce vaše vlouditi se chtěl, který by duším vaším uškodil a pode-

zříval, odpírejte jemu a nedejte srdce svá ďáblu, který by vaši věrnou přísahu manželskou navždy rozkotal, nýbrž zvolejte se žalmistou Páně: „Ty, ó, Hospodine, Jsi útočiště mé, síla má, štít můj a hrad můj, v Tobě samém naději skládati budu, a Ty mne vysvobodíš z osidel lovce.“

Tak i vy, milé dítky, pamatujte v srdci na tato slova, která pořekl žalmista Páně, byste vždycky s Bohem začínali a s Bohem dokonali, myšlení pak a všecka předsevzetí vaše od něho vám budou dána k vašemu dobru pro všechny dny života vašeho, pokud v údolí tomto putovati budete. A tak přijdiž láska Boha všemohoucího, Pána Ježíše ukřižovaného a posvěcení Ducha svatého vstoupiž na vás a zůstaň při vás pro vyjití Ježíše Krista od Otce svého. Ten pak anděl Hospodina provázej vás všecky. Amen.“

Josef Dušek z Brandlína u Dačic.

XII. Odchod do kostela.

První ceremonil skončen a svatebčané vycházejí, aby posedali na vozy a odjeli do kostela.

Koně jsou na svatbu vždy co nejlépe vyčištěni, hříva i ocas jsou zapleteny a fábory ozdobeny. Vozy mívají lehčí, nejčastěji ovšem tak zvané „pryčky“. Na každém voze sedí nejvíce 4 osoby. Před průvodem jdou hudebníci; za nimi mládenci, kteří držíce se okolo krku, výskají a zpívají. Hudba hraje. Na prvém voze jede ženich s družbou a dvěma svědky. Někde jezdívá na prvém voze družba s nevěstou a ženich se starší družkou, sedíce tak, že tvářemi jsou obráceni k sobě. Na druhém voze jedou jenom družky; je-li jich více,

tedy i na třetím. Na ostatních vozích zasedli hosté-svatebčané. V posledním voze jede „stará svarby“ s nevěstou a jejím otcem, jede-li ženich na voze prvém.

XIII. Cestou do kostela.

Cestou do kostela hraje hudba a mládenci i svatebčané zpívají obyčejně tyto písně: „Pojď, hrdličko, pojď, má milá,“ „Když se mladý Tobiáš na cestu ubíral,“ „Tasovský kostelíčku, stojíš na pěkném vršíčku“.

Nebo: Vel. Lhota.

2. Já na to kázání taky půjdu,
o jeden obrázek žádat budu.

3. Lhotecký pan farář milostivý,
dal jest mně obrázek, on je živý.

4. Kam já ho přesmutná, kam já ho dám,
žádného místečka pro něj nemám.

5. Dám ho do knížeček, nevejde se,
dám ho do truhličky, zadusí se.

6. Dám ho do seknice, vejdu k němu,
on mně dá hubičku a já jemu.

Ve sbírce Bartošově uvedena tato píseň s jiným nápěvem. Jeden verš se zpívá, druhý hraje, aby píseň vystačila na notný kus cesty a aby se melodie náležitě vychutnala, aniž by bylo třeba píseň opakovati.

Brandlín u Dačic.

Zatahování brány.

Je-li ženich z cizí osady, musí nevěstu vykoupiti. Když průvod vyjíždí z vesnice (mějme na zřeteli, že kostel je v jiné osadě), „zatahují bránu“. To činí obyčejně mládenci (svobodní chasníci), kteří nebyli na svatbu pozváni. Ku zatahování brány užívá se červené široké stužky, na níž jsou přivázány větévky rozmarýnu.

Když se průvod zastavil, sestoupí družba s vozu a ptá se mládenců: „Kolik ta brána obnáší?“ Chasníci odpovědí, že 20 Kč. Úkolem družby je smluviti se s chasníky, pak jim vyplatiti peníze a jede se dále. Chasa upotřebí obdržené peníze pro sebe v hospodě.

Na dvoře u nevěsty, dříve než průvod vyjel, zatáhly bránu ženy, od nichž si musil ženich podobným způsobem vykoupit.

Třebelovice u Jemnice.

Svatebčané uctívají cestou do kostela každého, koho potkají „zavdanou“ ze svých kapesních lahví, které byli naplnili v domě ženichově a nevěstině. Jde-li průvod vsí, tu podobných „slzí“ chtivých postaví se podél cesty po obou stranách jako máku a ovšem: „flašky“ mají hej! Muži sahají raději po „čisté“, ženy po „barevné“ nebo „sladké“.

Cestou se ustavičně zpívá. Zpívají také ještě tyto písně: „Červená růžičko, proč se nerozvíjíš (Erben) nebo:

Dol. Heřmanice.

1. Vdá - vej - te se, má pa - nen - ko,

Pán Bůh Vám dej ště - stí, a - by se Vám

do - bře ve - dlo v tom sta - vu man - žel - ským.

2. Nebo ten stav manželský jest Pánu Bohu milý,
proto jej Bůh ustanovil nade všecky jiný.
3. Nevdávej se, má panenko, až ti bude sto let,
až ti zuby vypadají, nebudou tě bolet.

Také zpívají:

Dol. Heřmanice.

1. Ó lásko, rozkoš o - čí, přijď mne po - tě - ši - ti,
su - žu - ješ ve dne v noci, pospěš u - lch - či - ti.

V noci na místo spa-ní, su-žu-ješ mě vzdychání,

srd-ce je žá-do-sti-vé tvé-ho mi-lo-vá-ní.

2. Vždyť ty to poznat můžeš, kterak tě miluji,
kdyby jich tisíc přišlo, těch já se vzdaluji;
omdlévá srdce moje, žádostivé být tvoje,
přijď, přijď ty lásko ke mně, ať se nesužuje.

3. Rodiče mi zbraňují, abych k vám nechodil,
a já s jinou pannou dokonce nestojím;
nežli bych si jinou vzal, raděj na vojnu půjdu,
na tebe, moje milá, přece nezapomenu.

4. Není mně k srozumění, abych pochopila,
k čemu falešná láska, k čemu mě přivedla,
srdce jsem dobré měla, skrze tebe jsem ho svedla,
budeť tebe, šuhajko, budeť tebe škoda.

5. Jestli je srdce tvoje jako mé upřímné,
k žádné falešné lásce nikoliv náchylné,
nemeškej, neprodlužuj, mého srdce nesužuj,
hotova jsem tvoje být a ty manžel můj.

6. V kostele před oltářem zase se shledáme,
při tom svatém manželství ruku si podáme,
pak žádný nerozvede upřímnost tak velikou,
až někdy na „krchově“ s rejčem a motykou.

Když přijdou svatebčané do osady, kde je kostel, zaběhnou někteří mužští do hospody, ženich s nevěstou

a svědky jdou pak na faru k zápisu. Družky zůstanou před kostelem. Dačicko.

K zápisu chodí jinde až po zdavkách.

XIV. V kostele.

Do kostela vede nevěstu družba; ženich jde se starší družkou. U oltáře ustoupí družba z leva od nevěsty a ženich k ní přistoupí na pravou stranu. Starší družka podá knězi rozmarýn s červenobílými fábory. Někde také dostává rozmarýn i kostelník a ministranti. Ženichovi vloží starší družka na hlavu rozmarýnový věneček. Družba stojí za ženichem po pravé straně starší družky, kdežto mládenci stávají po levé straně svých družek. Za družbou a starší družkou stojí dva svědci.

Na Jemnicku nese družba (který jde do kostela se starší družkou — s nevěstou jde ženich) dva věnečky navlečené na stužce a u oltáře vloží jeden na hlavu nevěstě a druhý ženichovi.

Když kněz má snoubence kropit a když praví: „Dej vám Pán Bůh své sv. požehnání," pospíší si obyčejně starší družka, aby dostala oba věnečky. Nepodaří-li se jí to, musí jeden věneček od družby vykoupit. Funkci věnečkovou provádí někde „stará svarby". Mezi zdavkami dává se pozor na svíce, jak hoří. Na čí straně začne svíce dříve prskat neb i snad zhasne, ten spíše umře, a čí svíce hoří tiše, ten bude dlouho živ. Při obřadech pozorují i snoubence, jak blízko sebe klečí neb stojí. Čím jsou dále od sebe, tím spíše budou nesvorni, rozejdou se a podobně. Po obřadech jdou svatebčané oběrou kolem oltáře, a to napřed ženich, za ním ne-

věsta, družba, starší družka, svědci, mládenci, družky a pak ostatní svatebčané.

Za oltářem má nevěsta třikráte ženicha udeřiti do zad, aby takto nad ním nabyla moci. Jinde opět strká nevěsta ženichovi za oltářem peníze do kapsy, aby měla doma vždy moc nad penězi. Věnečky svatební se schovají a manželé je pozorují. Čí věneček spíše zvadne, ten spíše umře.

XV. Po zdavkách.

Po svatebním obřadu zahrají hudebníci nějaký vážný kus. Novomanželé jdou na faru k zápisu. Než přijdou od zápisu, vyhrávají hudebníci před kostelem. Po zápisu posedají svatebčané na vozy a jedou do hospody, aby tam tančili.

Je-li svatba v místě, kde je kostel, jdou družky a nevěsta domů se převléci. Obléknou bílé sukně, bílé fěrtochy a červené kabátky. Sukně a fěrtochy jsou vyšívané. Takto převlečené přijdou do hospody. V hospodě zpívá se píseň: „Vale tobě, marný světe.“ Družba v hospodě osloví svatebčany takto:

„Vysoce vážení páni, šlechetní panicové a panny!
Přítomní páni muzikanti,
majíce mnohé instrumenty,
na něž činí muziku,
skládají ústní repliku,
byste se k nim naklonili,
a laskavě oblíbili
jim peněžitý dar dáti,
že budou dobře a s chutí hráti

dle vaší libosti
pilně, pěkně a s radostí.
Což já na místě jejich přednášcje,
za to uctivě žádám."

Když byl družba peněžité dárky pro muzikanty vybral, začnou hráti.

Tanec zahájí družba s nevěstou; když s ní jednou kolem zatančil, jde s nevěstou k ženichovi, ukloní se před ním a odevzdá mu nevěstu. Tento tanec je výhradně pro ženicha a nevěstu, pak pro družbu a starší družku. Potom tančí ostatní svatebčané až „do stolů".

Starší družba musí tančiti se všemi družkami. Když jde svatba z kostela do domácí hospody, zatahují ženy svatebčanům bránu, při čemž jedna z žen bránu zatahujících čte z papíru novomanželům přání. Dačicko.

V přestávkách tance zpívají svatebčané písně v osadě oblíbené, a když pak již čas „ke stolům", což bývá obyčejně ke 4. hodině, odpoledne (pro svatebčany se vzkáže), zahájí družky odchod písní: „Lhotecký pan farář . . ."

Když svatebčané posedali na vozy, začne hudba hráti a průvod se hne ku předu. Cestou zpívají:

Dol. Heřmanice.

2. Točí, točí, točit bude,
dá-li mně Pán Bůh,
že ho dostanu,
že můj bude.
3. Na hlavě má bílý klobouk,
nemůžu na tebe,
potěšení moje,
zapomenout.
4. Zapomenu, ale těžko,
bude mně po tobě,
potěšení moje,
všude teskno.
5. Všude teskno na vše strany,
že jsem tě nedostal,
že jsem tě nedostal,
potěšení.
6. Co's má milá, co's dělala,
že's při oltáři,
před Božskou tváří
přísahala.
7. Nechtěla jsem, musela jsem,
před oltář kleknout,
ručičky sepnout,
plakala jsem.
8. Z kostelíčka pudem domů
k naší matičce,
k naší matičce,
k jejím stolům.
9. Když z kostela přindem domů,
poděkujeme
své panímámě
za tu dceru.

10. Děkuju vám, k nohám padám,
že jste mně dali,
a vychovali,
co já rád mám.
11. Včera's byla maminčina,
a dneska již seš,
a dneska již seš
moja žena.
12. Včera's měla z kvítí věnec,
a dneska již máš,
a dneska již máš
bílý čepec.

Na cestě zpáteční vozkové zastavují, jako by vězeli, a při tom vybírají od těch, kteří na voze sedí, na „bič".

Když průvod dojel do vsi, odkud je nevěsta, zatahují svatebčanům bránu. Čtyři ženy stojí po pravé, čtyři po levé straně, a majíce natažený povijan čekají, až dojede svatební průvod. Na povijanu přivázány jsou barevné šátky, pentle, čepičky, dětské kabátky a podobně. Uprostřed bývá bílý šátek s věnečkem. Ženy při tom zpívají:

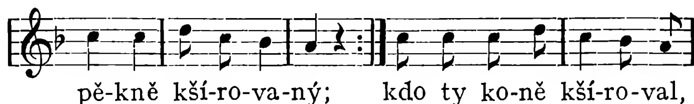
Ruda.

Nebo:

Zbraslav.

Jakmile průvod dojede k bráně, zastaví a báby mávajíce rukama podávají ženichovi „zavdanou“. Když se ženich napil, musí dáti družba (za ženicha) ženám „výkupné“.

Někde obklopí vozy houf bab, které mají na haluzích zavěšené „křupance“, které svatebčanům prodávají, začež tito musí nejméně 40 h zaplatiti. Při tom všelicos tlachají.

Někdy se zatahování brány babám nepodaří, a tu pak strží hodně smíchu.

Na Dačicku zatahují brány, nebo jak se tam říká, „šraňky“ takto:

Když svatební průvod má vyjeti ze vsi, „zatáhnou šraňk“ chasníci. Na pentli mají přišpendleny 3 šátky; prostřední šátek ozdoben je mašlí. — Družba k nim promluví: „Prosím vás, mládenci, abyste mně pověděli, z jaké příčiny jste nám tuto cestu zastoupili, poněvadž tito nastávající manželé k „sídmí“ svátosti jdou.

Neznám tedy původu,
z jakého pak důvodu
má nám tato cesta
býti zastoupena.

Tedy vás, počestní mládenci, ještě jednou žádám, a od vás uctivou odpověď očekávám.“

Připravil-li si některý z chasníků případnou odpověď, tedy ji říká. Obyčejně odpovídá se v tom smyslu, že nevěsta svým chozením cestu vyšlapala, aby dal ženich něco na správku. Budeč.

Šraňk dělá ta vesnice, ze které nevěsta odchází. Šraňk dělati je věcí žen, ale i muži někdy při tom pomáhají. Zpáteční cestu zatahuje ženichovi i jiná vesnice, když totiž nevěsta dostane se daleko. Takový šraňk není ženich povinen platiti; děje se tak jen z dobré vůle.

XVI. Uvítání z kostela.

Při příjezdu z kostela, když hosté s vozů slezli, vede družba nevěstu a zpívá:

„Pozdrav vás Pán Bůh, pantáto,
též i panímámo!
Čeho jste dávno žádali,
již je vykonáno.
Pan páter nám pěkně kázal,
potom ruce štolou svázal,
co jste pro nás přichystali,
ať jest nám to dáno.“

Zpívá se jako: „Pojď, hrdličko, pojď, má milá!“

Ruda.

Když přijdou svatebčané do příbytku rodičů nevěsty, vítá je družba:

„Vysocevážení páni hosté!

Pan otec a paní máteř jak z jedné tak i z druhé strany vás všecky laskavě a přátelsky vítají z chrámu Páně sem do příbytku tohoto a všem uctivě děkují za tu lásku, že jste se za osoby jejich nestyděli a tento sňatek svými osobami okrášlili a ozdobili.

Dol. Heřmanice.

XVII. Hostina svatební.

Věcí družbovou jest, aby svatebčany náležitě rozsadil.

Ženicha s nevěstou posadí do rohu stolu mezi oknem na dvůr a mezi oknem na náves. Po levé straně nevěsty posadí starší družku, a vedle ženicha mladší.

Starší družka má na starosti nevěstu, mladší družka ženicha. Když se přinese jídlo na stůl, je starostí jmenovaných družek prvně nevěstu a ženicha obsloužiti. Ostatní družky sedí po obou stranách téhož stolu.

Vdané ženy sedí pohromadě u jiného stolu a muži opět pohromadě u stolu jiného. Mládenci, kteří neposluhují, sedí všichni pohromadě rovněž u svého stolu. Někde však sedávají všichni hosté u jednoho stolu, který je sestaven ze stolů v podobě podkovy seřaděných.

Když byl družba všecky hosty usadil, počne nositi na stůl. Nesa prvně na stůl polévku, zastaví se uprostřed „seknice“ a řeční následovně: „Různo, různo, páni hosté, rozstupte se! Lavice k stěnám, mladší muži k ženám, pacholci ke kobylám, děvky ke kravám, bych já mohl ke stolům přistoupiti a tyto pány hosty obsloužiti.“ Nyní klopýtne, mísu s polévkou upustí a mísa se rozbije. Po zemi rozlétnou se střepy a vzácná polévka teče po zemi. Velká škoda se ovšem nestala, neboť mísa bývá stará rachota a polévkou je voda, v níž bývá rozkrájena řepa nebo syrové zemáky.

Družba omlouvá se takto:

„Prosím vás, páni svatebníci, nemějte mně za zlé, že jsem upadl a mísu s polévkou rozbil; tím vším je vinna kuchařka, která mi na cestu nastrojila. Hned se vám o jinou postarám.“

Někde zase vymlouvá se družba na chlapce, kteří mu do cesty vlezli. Poté dojde do kuchyně a přinese opravdovou polévku: když ji postavil na ženichův stůl, hudebníci zahrají.

Zbraslav.

Když je již polévka na stole, vybízí družba svatebčany k modlitbě. Modlí se takto:

„Oči všechněch tvorů v Tebe doufají, Pane! a Ty jim dáváš pokrmy v čas příhodný!

Otvíráš, Pane, ruku svou a naplňuješ každého živočicha požehnáním.

Pane, smiluj se! Kriste, smiluj se! Kriste, uslyš nás! Kriste, vyslyš nás! Otče náš, jenž jsi na nebesích atd.

Pane Bože, Otče nebeský, požehnej nás i těchto darů, kteréž z Tvé štědroty přijímati budeme, skrze Ježíše Krista, Pána našeho. Amen."

Pak přeje hostům dobrého chutnání:

„Příjemnost a chuť vzácných pánů hostů ať užívá těch darů Božích k zdraví a veselí!"

Nyní počne hostina svatební. Hosté usednou a jedí.

Družba má na starosti stůl, kde sedí ženich s nevěstou. Ostatní hosty obsluhují mládenci. Mládenci neobsluhující sedí pohromadě u jednoho stolu. Posluhují si sami.

Všechna jídla, která se přinášejí na stůl, vždy se prvně zanesou na stůl ženichův. Na Rudsku jí ženich s nevěstou z jednoho talíře jednou lžicí, jedním nožem a jedinou vidličkou.

Pořad jídel při hostině svatební.

První přijde na stůl slepičí polévka s nudlemi neb hovězí s rejží. Po ní hovězí a slepičí maso společně vařené s rejží a k tomu se dává smetanová omáčka a knedlíky.

Pak donášejí se na stůl různá masa a hostům vzácnějším připraví se smažená kuřata. Nesmí scházeti husa a kachna.

Když je hostina u konce, přinese družba kaši krupičnou, perníkem posypanou. Tu vstane rychle „stará svarby“ a všechny lžíce hostům odejme a nastrká střenem do kaše. Zkušený host podrží si svou lžíci, jelikož by jinak musil střeno olízati a ostatní hosté by se mu vysmáli.

Teď ovšem tento zvyk ponenáhlu mizí. Na konec místo kaše nosívají na stoly čaj a koláče.

Na Telečsku je pořad jídel při hostině svatební tento:

1. Hovězí polévka s nudlemi, pro pány knedlíčková.
2. Hovězí maso se smetanovou omáčkou a „rozinkami“.
3. Kaše jahelná nebo rýžová.
4. Drůbež.
5. Různé pečeně. Naposled vepřové se zelím.

Před nevěstu postaví mísu s masem. Na míse jest nahoře na mase vepřový ocásek, do něhož se zapíchne rozmarýn s fáborkem. Starší družba rychle ocásek odřízne a hodí mezi chlapce, kteří se o něj nejčastěji seperou.

Na Dačicku mívají při hostině svatební: Hovězí polévku, hovězí maso s omáčkou, kaši krupičnou, hrách, spařené žemličky, posypané perníkem aneb cukrem a máslem maštěné, vepřové se zelím, skopové a naposled husy a kachny s omáčkou. Potom přijdou buchty.

Při jídle zapíjí se vodou a teprve po hostině přijde na stoly pivo neb i kořalka.

Maso a buchet svatebčané obyčejně nejedí, nýbrž berou si je za výslužku domů. Kaše mastí se tak, že

uprostřed mísy vyhloubí se důlek, do něhož naleje se másla. Při jídle urýpne každý trochu kaše a v másle ji smočí.

Na Jemnicku mají při hostině hovězí polévku, hovězí maso, s bílou omáčkou, perníkem posypanou. Mimo jiná jídla také slepici vařenou a k tomu mandle posypané cukrem. K některým pečením dávají švestky vařené v cukrové vodě. Místo buchet mívají koláče.

Mezi jídlem hází se po nevěstě a družkách cukrovím tak zvaným „rybí očka“. Když již toho není, rýží nebo peckami ze švestek.

Jak již dříve řečeno, svatebčané masa nejedí, pročež bývaly dříve přihládány k talířům pouze lžíce, nožů a vidliček na stole nebylo.

Mezi jídlem připomíná družba hostům:

„Vysoce vážení páni svatebníci!
Oznamuji vám s uctivostí,
abyste při této veselosti
v své nějaké potřebnosti
mě vždy omlouvali,
jen nikdy neuhodili,
neboť chci já všecko obstarati
a vám ochotně podati.
I také mládenci moji
na službu všem pilně stojí,
kdo chce mít nějakou službu,
jen ať zavolá na družbu
anebo na mládence,
ihned dosáhne kredence.“

Aby bylo při jídle veselo, hraje hudba. Když nese družba na stůl pečeni, říká:

„Však já umím sloužit k stolu,
neb jsem sloužil pět let u volů;
správcem jsem býval u Janíčkově Lhoty,
tři léta jsem tam spravoval boty.
V Praze pak jsem měl službu jistou,
dlouhý čas byl jsem tam materialistou;
když já jsem materialia do sudů skládal,
každý hned zdaleka svůj nos zacpával.
Býval jsem taky bohatý, avšak bez stříbra a zlata,
zvláště pak, když jsem po krejcaru dělával košťata.
A také z furie, ani nevím, jestli z nouze,
dostal jsem se do ošklivé louže,
tam jsem byl dosti vážený,
dvakrát za týden po zádech hlazený.

Co jsem já vystál,
kam jsem se dostal,
a přece jsem se neztratil
a posavád pravím:
Kdyby mi někdo sto zlatých dal,
padesát hned bych mu vrátil.
Co pak nejsem moudrý?
Který pak blázen to řekne?
Ale již bych se byl zapomněl, co jsem."

Odběhne pryč.

Když nese družba druhou pečeni na stůl, zpívá:

Brandlín.

1. Dnes se stal ctný způsob, když k oltáři a štú-le

2. Jež svůj stav panenský
poctivě proměnily
a sobě vyvolily
svatý stav manželský.
3. Kterýžto stav svatý
předně sám Bůh založil,
když jest člověka stvořil,
i manželku taky.
4. A k tomu uložil,
by skrze stav manželský
vypadlý kůr andělský
zase rozmnožil.
5. Rodičové milí,
kteří pak jste tyto dítky
jako překrásné kvítky
na ten svět zplodili.
6. Mějte potěšení,
z toho se radujte,
Pánu Bohu děkujte
za jejich potvrzení.
7. Vám též, páni hosti,
vzdávají děkování,
že jste k jejich oddávání
sešli se s radostí.
8. S pannou pak nevěstou,
spolu s panem ženichem
pěkně v počtu velikém
vážili jste cestu.

9. A ten jejich sňatek,
že dnes tak slavíte
i zejtra učiníte
z dnešního dne svátek.

10. Vám panny družičky,
panicové, mládenci,
též dík nejuctivější
činí ničky.

11. Že jste v přítomnosti
k nim se dnes nachýlili
a je vyprovodili
k té sedmé svátosti.

12. Zase páni hosti
těmto manželům novým
celým srdcem hotovým
vinšuji s radostí.

13. By v tom svatém stavu
vždy svorně přebývali
a vždy rozmnožovali
čest Boží a slávu.

14. Po smrti pak v nebi
aby se radovali,
Boha oslavovali
s svatými manžely.

Vavák.

Když nese družba pečeni podruhé, říká:

„Mně zvláště, vážení páni, paní, panicové a panny!
Ať se líbí těch darů Božích požívati
a při tom jeden druhého obveselovati.
Ten přední vedle sedícího
a ten zase hned druhého,

ať sobě připíjejí o polovičku
aneb o plnou skleničku.
Když pak prázdnou míti budou,
s tou ať jen na mne vždy vzpomenou,
já jim to chci napraviti,
před ně plnou postaviti.
Ještě máme dvanáct uherských volů,
pro ty pošleme šest kupeckých vozů,
a do Prahy pro řezníky,
by je vysekali všecky,
bude zas pečení dosti,
najíme se do sytosti.
Panímáma připovídá,
že vás ráda zas uhlídá,
abychom zas všichni přišli,
zejtra, že již na to myslí,
jak by nás mohla uctíti,
každému k službám býti.
Chce předložit patnáct mis,
na pěti málo a v ostatních nic.
Obzvláště pro panny družičky
chystá šnekové nožičky
a vomanový křen,
omočí si panny družičky v něm.
Prosím všechny hosty milí,
aby mně již odpustili,
jestli jsem teď něco prořek',
neb jest chybný každý člověk!

Z Budče.

Po jídlech masitých následuje kaše krupičná, posypaná perníkem.

Nejbohatším programem při svatební hostině je připíjení.

Přípitek nevěstě a ženichovi:

1. Páni muzikanti vzhůru,
vemte svého kůru,
všem pánům hostům k libosti
na zdraví, štěstí, k radosti,
jak pana ženicha ctného,
tak i panny nevěsty jeho —
k věku dlouhému
a životu věčnému.
Vivat, páni muzikanti.

2. Mnohovážení páni hosti!
Žádám za malinké pomlčení,
z čehož budu míti potěšení.
Když ráčil Pán Bůh svět stvořiti,
ráčil i za dobré uznati,
aby též člověka stvořil,
a ten aby jemu sloužil.
I stvořil Bůh člověka k obrazu a podobenství svému
a dal jméno „Adam“ jemu.
I řekl Pán: „Není dobře býti člověku samému,
učiním pomocnici jemu.“
I dopustil na Adama tvrdý sen,
a v tom snu vyňal z něho jedno žebro ven,
z něhož učinil krásnou ženu
a dal ji za manželku jemu.
Tak povstal první pár manželů.
Dnes však slavíme toho památku,
že nám povstává opět nový pár manželů,
pročež na její zdraví:
Vivat, páni muzikanti!

Dol. Heřmanice.

Připíjení duchovnímu.

Vysoce vážený, důstojný a velebný Pane!

Poněvadž Vy svou vznešenou osobností tuto přítomnou společnost dnešního dne k našemu potěšení jste poctíti ráčil, tedy já, jakožto poslušný služebník tohoto celého shromáždění sobě tu smělost beru a Vám stálého a úplného zdraví přeju. Věčná moudrost budiž Vaší pomocnicí, byste ovčičky své ke všemu dobrému vedl a při tom nás jakožto své ovčičky do nejvyššího věku svého v lásce zachovati a říditi ráčil.

Těmito slovy své přání zavírám a Vám, ctihodný, velebný Pane, jménem všech pánů hostů poníženě ruku líbám a k dalším službám vždy ochotný zůstávám.

Vivat, páni muzikanti!

Jan Novák z Ďobrohoště.

Připíjení družkám:

a) starší družce.

Vímť já jeden domeček, krásně zdobený,
v němž jsou hosti „pozvaný“,
jak mládenci, tak i panny
pod krásnými věnečky,
jsou tam, jedna s druhou štěbetají.
Já pak dobrého vína nemám
a o věneček připíjet mám,
to však starší panně družičce,
jménem Aníčce.
Ale já vím, že se mně to tak stane,
jako v Káni Galilejské na svatbě.
Nejprve tam byla radost,
pak se jim obrátila v žalost.

Pozvaných tam mnoho bylo,
až se vína nedostalo.
Bylť jest tam také pozvaný
Kristus Pán, Spasitel náš,
též Panna Maria
s učedníkama všema.
Ta když viděla,
že se vína nedostává, řekla
k Synu svému,
Spasiteli to našemu:
„Synu můj milý, vína nemají,
učiň, ať se obveselí,
Tvoje jméno z toho chválí.“
I řekl jí Ježíš: „Matko milá,
ještě nepřišla hodina má,
abych se světu ukázal,
svou moc a divy prokázal.“
I bylo tu šest štoudví kamenných
a čistou vodou naplněných.
A hle! veliká moc této chvíle,
Krista v skutcích, jeho síle.
Jak jest k štoudvím přistoupil,
hned z vody víno učinil,
teď jest byl zázrak přepodivný,
slovem Božím učiněný,
z čisté vody vzácné víno!
Jaké to divení bylo.
Když pak všichni okusili,
jaký to dar milý,
za kterýžto všichni společně
děkovali Kristu vděčně;
obzvláště vrchní správce

děkoval Kristu velice.
Pročež my to pamatujme,
též i my Kristu děkujme!
Toho vína předrahého,
Kristem Pánem učiněného,
neb ho můžem' okusiti,
když budeme Boha ctíti.
Vinšoval bych já ho píti
této starší panně družičce.
Připíjím Vám, panno družičko
a vinšuju, abyste si to rozvážila
a po tom víně vždy toužila,
byste ho mohla píti
a z toho Boha vždycky ctíti.
Vivat, páni muzikanti!

Někdy bývá týž přípitek pozměněn, jak níže uvedeno.

Maličko, maličko umlkněte,
páni hosti poslechněte,
co Vám budu povídat
a Vám budu vypravovat.
Vímť já jeden vršíček,
na tom vršíčku domeček,
v tom domečku lid překrásný,
jsouce na „svarbu“ pozvaný,
jak mládenci, tak i panny,
sedíce pod krásnými věnci.
Pročež když já mé oči pozdvihuji,
čí tento domeček má býti, rozvažuji,
v kterémžto hosti pozvány,
draze, krásně přistrojeny.

Obzvláště Vy, panny družičky,
krásné jakožto růžičky
radostí dost oplývají
a mou žádost neznamenají,
pod věnci pak sedíce,
jedna s druhou štěbetajíce.
Já již totižto vína nemám
a o věnce připíjeti mám,
totižto starší panně družičce,
a to jménem Aničce;
protož naději majíce,
a o tom nepochybujíce,
že se mně to tak stane,
jako v Káni Galilejské.
Nejprve jest tam byla žalost,
pak se obrátila v radost,
mnoho jest na svarbě bylo,
však se vína nedostalo.
Bylť jest tam pozván
Kristus, Spasitel náš Pán
i pak též jeho matka Maria Panna
s učedníkama všema.
Když pak jest toho uzřela,
že se vína nedostává,
řekla mile k Synu svému,
jakožto nejmilejšímu:
„Synu můj, vína nemají
a velkou starost mají,
čím se obveselí
a jméno Tvé zvelebí.“
Kterýžto řekl jí: „Matko má,
nepřišla ještě hodina,

abych se světu ukázal
a svou slávu a čest prokázal."
Bylo pak tu šest štoudví kamenných,
nedaleko postavených,
u nich blíže zas studnice.
Matka jeho promluvíc
k učedlníkům jeho svatým,
slovem svým velmi přemilým:
„Učiňtež, což rozkáže vám
můj Syn milý." Tu Kristus Pán:
„Naplňtež ty štoudve vodou,
které zde postaveny jsou!"
I naplnili je všecky,
jakož měli poučení.
Pán Kristus jistě mocnost svou
ukázal světu velikou,
tak že jest se každý divil,
když jest z ní víno okusil,
a to z vody učiněné.
Obzvláště pak vrchní správce svarby
vzdal Kristu Pánu chvály,
že on svou božskou mocí
přispěl v nouzi ku pomoci.
Proto také všichni spolu
mějme tu naději k Bohu,
že to též můžeme okusit,
v nebeském ráji také pít.
Obzvláště Vy, panny družičky,
krásné, jakožto hrdličky,
toho vína předrahého
od Pána Krista učiněného.
Vinšoval bych já v té době,

abych mohl připít
této ctné, šlechetné panně družičce
a to jménem Aničce.
Protož já jí teď připiji,
panně družičce vinšuji,
aby si to rozvážila,
po tom víně vždy toužila,
by se ho mohla napíti
a srdce své obveseliti,
a po této bídné strasti
dostala se do radosti,
neb já též sobě vinšuju
a vinšovati nepřestanu,
bych se tam mohl dostati,
též s vámi radovati.
Kdežto jestiť svatba věčná,
všem vyvoleným přistrojená,
a všeho se tam dostává,
kdež jest radost všech, sláva.
Vivat, páni muzikanti!

Budeč na Dačicku.

3. Starší panno družičko přemilá,
pěkně krásná, ušlechtilá!
Viděl jsem někdy mládence,
měli na hlavách věnce,
kteréž od panen dostali,
za dar vzácný a nemalý.
Protož já také mladenec
jsem laskav na pěkný věnec,
bych ho chtěl sobě uvíti,
u nás však je málo kvítí.

Já ho však víc spatřuji u panen družiček,
na jich hlavách,
než u nás v našich zahradách.
Protož o ten věneček připiju Vám
a v službu se zavazuji sám.
Doufám, že nepohrdáte,
a s upřímností jej dáte,
a já pak na místě poděkování
učiním taneček s Vámi.
Vivat, páni muzikanti!

4. Alou, páni muzikanti, hleďte na mě pozor dáti, až já budu starší družce, počestné panně N. N. připíjeti, hleďte jí vesele zahráti.

Družba: Družičko mladá, pěkně ušlechtilá, aspoň mi povězte, co je to jeden?

Odpověď: Jeden jest Bůh, který panuje nad námi hříšnými.

Otázka: Ještě mi povězte, co jsou to dvě?

Odpověď: Dvě desky Mojžíšovy, jeden Bůh, který panuje nad námi hříšnými.

Otázka: Ještě mi povězte, co jsou to tři?

Odpověď: Tři patriarchové, dvě desky Mojžíšovy, jeden Bůh, který panuje nad námi hříšnými.

Otázka: Ještě mi povězte, starší panno družičko, co jsou to čtyři?

Odpověď: Čtyři evangelisté, tři patriarchové, atd.

Otázka: Ještě mi povězte, co je to pět?

Odpověď: Pět ran Ježíšových, čtyři evangelisté atd.

Otázka: Ještě mi povězte, družičko spanilá, co je to šest?

Odpověď: Šest štoudví v Káni Galilejské, pět ran Ježíšových atd.
Otázka: Ještě mi povězte, družičko rozmilá, co je to sedm?
Odpověď: Sedm darů ducha sv. atd.
Otázka: Povězte mi, družičko rozmilá, co je to osm?
Odpověď: Osmero blahoslavenství atd.
Otázka: Ještě mi povězte, co je to devět?
Odpověď: Devět kůrů andělských atd.
Otázka: Povězte mi, šlechetná panno družičko, co je to deset?
Odpověď: Desatero přikázání božích atd.
Otázka: Ještě mi povězte, co je to jedenáct?
Odpověď: Jedenáct panen zamordovaných a ve mlýně-Kolmě pochovaných, atd.
Otázka: Konečně mi povězte, co je to dvanáct?
Odpověď: Dvanáct apoštolů, jedenáct panen zamordovaných a ve mlýně-Kolmě pochovaných, deset přikázání božích, devět kůrů andělských, osmero blahoslavenství, sedmero darů Ducha sv., šest štoudví vodou naplněných, pět ran Ježíšových, čtyři evangelisté, tři patriarchové, dvě desky Mojžíšovy, jeden Bůh, který nad námi hříšnými panuje.

Nový Telečkov.

Připíjení ostatním družičkám.

Mně vzácná panno družičko,
krásná, ušlechtilá holubičko!
Vidím Váš věneček zelený,
libou vůní okrášlený.
Ten se překrásně zelená,
neb jest vitý od Krista Pána

s pěti krásnými kytkami;
to Krista Pána ranami;
ty velmi tuze miluje,
jež čistota ozdobuje.
Která panna ji zachovává
je nevěsta Krista Pána.
Proto já tento věneček opatruji,
že jej čistě vyjevuji,
tenť se tak dlouho zachovává,
až se ženichu odevzdává,
pak se andělé radují,
čest, chválu Bohu vzdávají.
Tomu věnečku krásnému,
v poctivosti chovanému,
na své ruce jej vezmou,
Kristu Pánu jej přinesou.
Já k tomu chci vinšovati,
z mého gruntu srdce přáti,
abyste byla korunovaná
od samého Krista Pána,
skrze jeho poručení,
andělé to učiní,
na hlavu korunu dáti,
novou píseň zpívati;
budete-li to činiti,
co Vám ráčil Bůh přikázati.
Když rozkaz jeho vyplníte,
do ráje jeho půjdete.
Tam se budete radovati
s Kristem Pánem až na věky.
Vivat, páni muzikanti!

Budeč.

Šel jsem já skrze jeden hájek,
stálo tam panen řádek,
to pod krásnými věnečky,
jež se třpytily jak hvězdičky.
Jejich obličej pěkný byl,
že jsem se tomu podivil;
jedna z nich byla nejpěknější,
ta mně byla nejmilejší.
Jméno její hezké bylo,
to mně nejvíc potěšilo,
když srdce mé zarmoucené,
ode všech lidí opuštěné,
tak mě tuze poranilo
a mně velkou bolest způsobilo.
Když jsem ji tam sedět spatřil,
bylo mně líto, co jsem činit musil,
že jsem musel od ní jíti
a samu ji zanechati,
neb jest láska ve mně byla,
mnoho jest mně způsobila.
Neb když její modré oči
jako jiskry se vždy točí,
zase jsem se zpět obrátil,
abych pannu tu neztratil.
Totižto pannu družičku,
jakožto krásnou holubičku,
ona sedí pod věnečkem,
kouká na mne svým očičkem,
já zas na ni oběma,
jak se ukáže hrdinná.
Když já jí o ten věneček připiju,
tu raději míti budu,

že za ten věneček krásný
bude tento talířeček všecek
zlatem, stříbrem okrášlený,
že se všichni zde přítomní páni hosti
podívějí nad tou její počestností.
Pročež já jí hned připíjím,
chtě se ukázati zdvořilým,
to jí též také slibuji,
služebně se zavazuji,
že chci k její službě býti
a ve všem věrně sloužiti.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Maličko, žádám za mlčení,
neb mám něco k přednesení.
Měl jsem já dnes překrásný sen,
že jsem já na včerejší den
s touto panenkou rozmlouval
a od ní zlatý prstýnek dostal.
Ale nebyl to prstýnek,
vyjevil se mi překrásný vínek,
kterýž na své překrásné hlavičce má,
neb se jí překrásně zelená;
já pak jsem té naděje,
že ona mi ho popřeje,
neb jest ten věneček krásný
nade všechny drahé kameny,
které Kristus Pán zaplatil
a svou krví zkrášlil,
když dostal korunu z trní
na hlavu při umučení,
takže po jeho tváři svaté

lila krev, jak hvězdy zlaté.
Tak se ráčil ponížiti
a hlavy své nakloniti,
tak za nás ráčil trpěti,
smrt na kříži podstoupiti.
To máme v paměti míti,
Jemu chválu, čest vzdáti,
bychom po smrti zde časné
mohli přijíti v život věčně.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Vímť já jeden háječek zelený,
v němž jsem viděl krásné panny,
jež tam přelibě zpívaly
a věnečky si vily.
Také tam jedna byla,
ta se mi velmi líbila,
však já se jistě nemýlím,
že ji zde přítomnou vidím,
to jest ta pravá družička,
krásná jak ranná růžička.
Ta jest Pánu Bohu milá,
čistotu milou slíbila,
to jest ženichovi svému,
Pánu Kristu nebeskému;
dokud on sám nerozkáže,
prstem božským neukáže,
na mládence pobožného,
který by byl hodný jeho.
Dej, Bože, abych já byl ten jeden,
abych dostal věneček ten,
o kterýž nyní připíjím,

ježto jej tak tuze návidím;
nepřestal bych milovati,
čest, chválu Bohu vzdávati.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Zvolená má nejmilejší panno družičko!
Jest od vás raněné mé srdíčko,
vaší krásou, líbezností,
chci k vám mluvit s příjemností.
U vás krásný věneček vidím,
však se o něj říci stydím,
protože mě vaše líce
zarážejí víc a více
tou překrásnou spanilostí,
jíž nemohu míti dostí,
bych své srdce tím nasytil
a tak k vám upřímně promluvil.
Já tě s velikou uctivostí
chci vám slíbit svou vděčností,
neb vy jste sem vydaná,
z kůrů andělských seslaná
pánům hostům k potěšení,
mému srdci k obveselení.
Neb ten věneček krásný
jest mně i všem hostům vzácný,
není on z kvítí zemského,
ale z kvítku vít rajského,
který andělé trhají
a krásné věnce z něj dělají
pro ty panny, jež své ctnosti
opatrují s pilností.
:. tak já s velkým potěšením

již Vám svou žádost vyjevím,
bych moh' také to učiniti,
a takový věnec míti,
však který na hlavě máte,
ten jestli mi z lásky dáte,
chci jej s radostí přijati
a za to se odměniti.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Připíjím vám, panno družičko,
ctná, ušlechtilá holubičko!
a ten věneček, který máte,
a jej v počestnosti chováte;
ten vám velmi krásně sluší,
neb to každý říci musí.
Já vám chci něco přednésti,
jen mě chtějte poslechnouti,
však to bude maličko,
má zlatá panno družičko.
Že máte věneček krásný,
Kristu Ježíši vzácný,
ačkoliv on měl trnový,
ale vy máte zelený;
protož jestli vaše láska k Němu,
vy darujte ten Jemu,
vemte pak Kristu trnový
za ten váš pěkný zelený.
To pro lásku k Němu dejte
a Krista v paměti mějte,
jakožto ženichu svému
a Spasiteli vašemu,
jenž pro nás svou svatou hlavu naklonil,

by poslední lásku svoji vyjevil.
A tak pro nás mnoho trpěl,
až jest i na kříži umřel;
posledně pak skloniv svou hlavu.
duše jeho vyšla v věčnou slávu,
kdež se svým otcem kraluje,
všecky nás věrně miluje,
bychom i my Jej milovali,
za ním se do nebe dostali.
Nyní, má družičko,
rozvažujte si všecko!
Žádejte též Krista Pána,
by vám milost byla dána,
abyste toho ženicha
byla ta družička tichá,
jako jeho nejmilejší
matka nejdobrotivější,
ta je zrcadlo panenské,
veškeré čistoty andělské.
Hleďme ji v tom následovat,
bude nás věčně milovat;
proto se všichni radujme,
Bohu chválu prozpěvujme
ve vší pokoře a svornosti
a v dokonalé upřímnosti.
Za to sám Bůh nám odplatí,
a v korunu slávy promění.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Já vám připíjím, panno družičko,
ctná, šlechetná holubičko,
o ten věneček, který na své hlavě máte,

já sobě myslím, že mi ho dáte,
neboť ten váš krásný věneček
teď se mi zalíbil všecek.
Jakož tedy vy, panno družičko,
mého srdce drahá perličko,
nebo když na vás svých očí pozdvihnu,
ihned radostí povzdychnu,
neb vaše spanilé tváře
jsou jako krásné záře,
tak že mně není možno popatřiti
na tu vaši spanilost pohlédnouti,
na ty vaše spanilé očičky,
mně se líbějí vždycky,
a obzvláště ten váš překrásný věneček,
na kterémžto sedí slavíček
a ten jest vám darovaný
na křtu svatém odevzdaný
od samého Pána Krista,
což jest pro nás cesta jistá
v nebeská Jeho místa.
Já pak, jakožto mládenec,
jsa laskav na pěkný věnec,
který jest tak milostný,
od Pána Krista na hlavu daný,
však který jest opatřený
a v čistotě zachovaný,
abych se mohl s ním těšiti,
neb ho sobě zachovati.
Jestli je v tom boží vůle,
abychom šli spolu k štůle,
však jestli by v tom nebyla,
staň se vůle Pána Boha,

bychom po této bídné strasti
mohli přijít do radosti,
kdežto všechny bohabojné panny
i mládenci se radují.
Na svatbě v té nebeské říši
čest činí Kristu Ježíši.
Ty pak, nejsvětější panno,
Maria, naše ochrano,
přimluv se též za nás,
neb Ty žádosti naše znáš.
Pro Tvou čistotu panenskou
máme my naději jistou,
od Syna Tvého žádáme;
že Tě v tom nebi uhlídáme.
Vivat, páni muzikanti! Budeč

Šlechetní páni přátelé,
buďtež vy mysli veselé,
také milí páni hosti,
já se vší svou upřímností
k tomu stolu přišel jsem
a to takovým omylem
promluvit k pannám družičkám,
nebo toho potřebu znám.
A to raděj hned promluvím
velmi zkratička, pokud vím.
Ó, panny družičky přemilé,
pěkné, krásné a ušlechtilé!
Viděl jsem někdy mládence,
mívali na hlavách věnce,
které od panen dostali,
za dar vzácný a nemalý.

Já pak jsa také mládenec,
jsem laskav na pěkný věnec,
bych ho chtěl sobě uvíti,
u nás však je málo kvítí;
ale já při nich spatřuji,
že více bylinek mají
panny družičky na hlavách,
než u nás v našich zahradách.
Protož vy, panno Františko,
ctná a šlechetná družičko,
ten věneček, který máte
a na své hlavě jej chováte,
jenž z čerstvého kvítí je uvit,
ten vinšoval bych si míti.
Protož o něj připíjím vám,
v službu se zavazuji sám.
Doufám však, že nepohrdáte
a s upřímností jej dáte.
Já pak místo poděkování,
chci učiniti taneček s Vámi.
Alou, páni muzikanti,
chystejte své instrumenty
a o plat se nestarejte!
Vivat, páni muzikanti! Horní Slatina.

Mně vzácná panno družičko,
drahá, pozemská perličko!
Vidím já na vás věneček zelený,
líbeznou vůní ozdobený,
neb se tak krásně zelená,
jako strom Krista Pána,
pod kterým on sám sedával.

Ten věneček krásně sluje,
čistotu panenskou ozdobuje,
která panna ji zachová,
korunu věčné slávy má
a tu Kristus tou milou
mezi svaté panny přijme.
Která panna svůj poctivý věneček zachová,
svému manželu jej odevzdá,
tu se andělé radují,
chválu tam Bohu vzdávají.
Vivat, páni muzikanti! Horní Slatina.

Mně vzácná panno družičko,
drahá pozemská perličko!
Vidím já ve vaši jasnou tvář,
jako na nebi sluneční zář,
což panenství ozdobuje
a to jasnost prokazuje.
Která panna je bohabojná,
ta svůj věneček poctivý zachová,
ta bude při trůnu Božím posazená,
drahým věncem ozdobená;
a pak bude tomu dána,
kdo se bojí Boha pána. Horní Slatina.

Zvolená, má nejmilejší panno družičko,
krásné nevěsty holubičko!
Jste Vy ta zvolená;
Kristu Pánu připojená;
já bych vám své srdce žádal,
jiné pak bych nežádal.
Vinšuji sobě váš krásný věneček,

já také váš mládeneček,
rád bych jej na hlavu Vám vložil,
abych od vás milován byl.
Vivat, páni muzikanti! Horní Slatina.

Mně, vzácná panno družičko,
má nejkrásnější perličko!
Já služebník ponížený,
jsem vám láskou nakloněný,
abych vám tento trůneček dal,
do smrti bych víc od vás nežádal,
než věneček salonní,
který jest mi velmi milý,
neb se tak překrásně třpytí,
jako nejkrásnější kvítí
před Pánem Bohem rozkvétá.
To jest ta poctivost zlatá,
nad všechno všemi vážená,
která panna ji zachová,
korunu slávy má.
Vivat páni muzikanti! Horní Slatina.

Když jsem já šel skrze Vlachy,
tam jsem měl všelijaké strachy,
když jsem šel skrze Čechy,
tahaly mne za šos krásné dívky,
a když jsem šel skrze Němce,
viděl jsem tam překrásné věnce.
Tenť pak jeden nejkrásnější,
má má milá nejmilejší,
šlechetná panna družička,
jejíž jméno je Anička.

Ten věneček je krásný,
že se tomu diví každý;
jsou v něm překrásné růžičky,
jako na nebi hvězdičky.
Vivat, páni muzikanti!

Horní Slatina.

Šel jsem já skrze jedno město,
tam jsem viděl panen přes sto,
však mezi nimi jedna byla,
ta se mně velmi líbila.
Mně se zdá, že na ni patřím,
co však žádám, říci nesmím.
Snad by se na mě hněvala,
diškreci by mi nedala.

Jan Novák z Dobrohoště.

Maličko žádám za dovolení,
neb mám něco k promluvení.
Vímť já jednu zahrádku,
v níž překrásné kytky vyrostly,
všemu světu k potěšení
a také mně k obveselení.
Tato překrásná zahrada,
to jest sama církev svatá,
jež tu překrásnou vůni
z těchto kytiček vydává.
Já pak se zahradníka ptal,
kde by ta kvítečka trhal,
která jsou ta nejkrásnější,
jež tak překrásně vonějí.
Zahradník mně odpovídá,
kde ty květinky trhává:
„Nejlehčeji v chrámu Božím,

to před samým Bohem živým,
neb ten zahradník výborný,
jest sám Kristus Pán náš milý,
jenž zahrádku ráčil osázeti
a k nám své hlavy skloniti.
Proto nás chce všecky u sebe míti,
jen mu hleďme sloužiti."
Pročež vy, panno družičko,
jménem nazvaná Aničko,
též na to pamatujte,
vždy za Kristem Pánem choďte,
ta kvítečka si trhejte,
věnec si z nich udělejte,
ten v poctivosti chovejte
a svému manželu odevzdejte.
Vivat, páni muzikanti!

Jan Novák z Dobrohoště.

Šlechetná panno družičko,
běloskvoucí ctná perličko!
Měl jsem já dnes překrásný sen,
jako bych šel na špacír ven;
vejda do krásného sadu,
kdež měly pospolu radu
mezi kvítím panny vzácné,
vijí z něho věnce krásné.
Já na ně zdaleka hledím,
komu budou však, to nevím.
Vejda blíže, klobouk smeknu,
myslím, že o jeden řeknu;
jak se na mně podívaly,
všechny hned na tvářích zbledly,
nechaly na sobě znáti,

že nechtějí věnečků dáti.
Jedna se smělejší zdála,
té bázni těch druhých se smála,
držíc v ruce to věno,
měla „Andulka“ své jméno.
Praví: „Moje sestřičky,
odepřeme-li věnečky,
musíme zase stříbro mít,
budeme-li chtít k tanci jít.
Vivat, páni muzikanti!

Jan Novák z Dobrohoště.

Panno družičko, službu novou
prezentíruju upřímnou.
Má rozmilá holubičko,
ranila jste mně srdéčko,
ach, amor vincit omnia,
neb láska všechno přemáhá;
trpělivost je hotová,
jak by nazbyt všeho měla.
Nežádám jinšího v světě,
než vás, můj zlatý klenote,
já již bych srdíčko podal,
aby nás kněz štolou svázal.
Vivat, páni muzikanti!

Jan Novák z Dobrohoště.

Šlechetná panno družičko,
ctná, spanilá holubičko!
Dovolte mně, ať promluvím,
srdce vaše ponavštívím,
které mne velice raní,
až se vidím v omdlévání;
však tu mdlobu přemáhají

koralové pysky její,
činí v mém srdci záře
z její křišťálové tváře,
v nich spatřuji růžičky,
alabastrové ručičky,
k tomu věneček zelený,
zlatem, stříbrem protkávaný,
na který patří srdce mé,
vím, že nebude zmejlené;
o zelený mnoho nedbám,
neb ho sobě rád udělám,
stříbrný však ten rád mívám,
protože s ním vesel bývám.
Tedy jen stříbrný dejte,
za to dobrou mysl mějte;
já chci s vámi tancovati
a za to poděkovati.
Vivat, páni muzikanti!

Budeč

Prosím, odstupte drobet šíř,
bych moh' k panně družičce blíž.
Ona sedí jak růžička,
na ní jest krásná hlavička,
na níž zelený věneček,
v kterémžto zpívá slavíček,
ten míním sobě dostati,
bychť měl svou hlavu nechati,
s ním srdce své obveseliti
a svou mysl si potěšiti.
Páni muzikanti, hrejte! Vivat!
Chci vás potřebovat.

Budeč.

Co se mám dlouho trápiti,
srdce v svém těle rmoutiti,
neb jsem vší svou radost složil
a do vínku jejího zavil,
který na hlavičce vidím,
vím, že naději nezmýlím.
Protož vy, panno družičko,
ušlechtilá holubičko,
k srdci svému to připusťte,
a o věnec se se mnou sdělte,
míním se zas odměniti,
v tanci s vámi poskočiti.
Vivat! Budeč.

Dnešního dne se raduje
a radostí poskakuje
vše, nač se koliv podívám,
všecko veselé uhlídám.
Lesy se již zelenají,
neb radostí oplývají;
též mé srdce se raduje,
když věnec tento spatřuje,
který volím sobě míti,
s ním srdce své potěšiti.
Páni muzikanti, hrejte k stolu,
vivat všichni spolu! Budeč.

Klenote zlatý, lásko má,
panno družičko rozmilá!
Já před vás teď předstupuji,
věneček při vás spatřuji.
Zelený bráti nemíním,

neb vy jste okrášlená jím,
stříbrný k sobě přijímám,
kamarádu svému ho dám,
aby s ním se těšil nyní
a já s ním své potěšení.
  Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Když jsem při „svarbě“ sloužíval,
panny pod věnci jsem vídal,
z levandule, z rozmarinky,
v nich překrásné diamanty.
Diamantů bych nežádal,
jen, by mně Bůh to, co chci, dal,
a to vás, potěšení mé,
v světě vybrané nad jiné.
Páni muzikanti, hrejte,
  allou, vivat intonujte! Budeč.

Šlechetná panno družičko,
ctná, překrásná má perličko!
Já mládenec vám připíjím,
neb na vás korunku vidím,
kterou na své hlavičce máte,
já se těším, že mi ji dáte.
Ačkoliv mně sprostému,
však vždycky k vám upřímnému,
za to s vámi míním skákat,
až budou kramflíčky lítat.
  Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Mně, vzácná panno družičko,
nevěsty krásné ušlechtilá holubičko!

Já služebník ponížený,
jsem vám láskou nakloněný,
neb jste tak krásně spanilá,
jako nejkrásnější oliva,
na které slavíček sedá,
líbeznou píseň zpívá.
Ten slavíček nejkrásnější,
jest Pán Kristus nejmilejší,
jenž čisté panny miluje,
korunu věčné slávy jim daruje.
Vivat, páni muzikanti!

Horní Slatina.

Místy užívá se říkání dle Vaváka.

P ř í k l a d y:

Krásnou vidím holubičku,
neb cukrující hrdličku,
drahou to pannu družičku,
jmenovanou Aničku,
kterážto se na mne dívá,
po očku se usmívá;
mám za to, že mne miluje,
a mně věneček daruje.
Šlechetná panno družičko!
Pro vaše čisté srdíčko,
též i pro panenské ctnosti,
vinšuji vám s uctivostí
výborného zdraví stálost
a svým milým brzkou radost.
Vivat, páni muzikanti!

Nadějov-Jihlavsko.

Někdy si to dle potřeby zkrátí.

Ctné a šlechetné panny družičky,
které jako v zahradě růžičky,
tuto tabuli okrašlujete
a tento sňatek ozdobujete.
Majíce své panenství korunované,
krásnými věnci lemované,
žádám z toho věnečku
míti nějakou částečku
pro tak zvané panenství,
všech zde přítomných hostí. Nový Telečkov.

Družba přijde s talířem, na němž stojí sklenička, naplněná sladkou nebo vínem. Někde místo toho mívá sklenici naplněnou pivem a obrácenou dnem vzhůru. Poté promluví takto:

Vysoce vážení páni hosté, zde přísedící s veselostí,
já s uctivostí a zdvořilostí
žádám za maličké pomlčení,
abych při tom shromáždění
mohl svou řeč učiniti,
budu z toho potěšení míti
a to pro panny družičky
nějaké ušlechtilé veršíčky.

Tu přistoupí prvně ku starší družce a říká již výše uvedené přípitky. Když domluvil, podá talíř se sklenicí družce a ta odpoví družbovi. Poté, když domluvila, obrátí sklenici a dá do ní pro družbu peníze a převrácenou ji opět podá družbovi zpět. Ten upije piva, aby peníze ze sklenice dostal.

Někde pokládají peníze na talíř.

Je-lí starší družka nebo vůbec některá z družek mistrná, nedá na talíř družbovi ničeho a on musí jí znova připíjeti, až konečně se nad ním smiluje a položí nějaký dar na talíř. Po té připíjí ostatním družkám. Je-li mnoho družek, musí družba naučenými řečmi šetřiti a náležitě jich užíti, aby jimi vystačil, což dovede jen družba sběhlý.

Když družba připil všem družkám a zdá se mu peněžitý obnos malým, aneb chce-li družky poškádliti, začne připíjeti znovu od starší družky počínaje a tu opět musí míti družky připraveny krátké připíječky.

Když družba připil všem družkám, připíjí ženichovi a nevěstě a pak vzácnějším hostům, avšak to již jen krátce. Na př.: „Na zdraví, p. N. Vivat!"

Při tom se sklenicí provádí se táž procedura, jako u starší družky.

Vybrané peníze dá družba nevěstě a to i ty, které vybere na povijan a kolébku.

Odpověď družiček.

Mnohovážený pane družbo, ušlechtilý, pozoruji,
jak míníte žádati o korunku moji,
kdyby zlatá neb stříbrná byla,
z lásky bych vám ji darovala,
ale zelenou nemíním dáti,
jest vita z rajského kvítí.
Chtěla-li jsem já svou korunku míti,
musila jsem až do ráje pro kvítí jíti.
Mou korunku nežádejte,
mnohem dražší dosáhnete.
Pro mládence bohabojné
jsou v ráji korunky přichystané.

Kdo se bohabojně chová,
ten svou korunku zachová,
tomu Panenka Maria skrze anděly svaté
dá mnohem dražší již uvité.
Pak-li vy tak učiníte,
do slávy Boží půjdete
tam, kde panny pro mládence
chystají ty krásné věnce.
Pán Kristus s Pannou Marií,
sami vám na hlavu dají
tu korunku slávy věčné,
té radosti nekonečné.
Dej Bože, abych já s vámi
dosáhla té věčné slávy.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Pane mládenče rozmilý,
my jsme proto věnce vily,
bychom jakožto družičky
zdobily své hlavičky.
Darmo vy se těšíte,
na mne-li si myslíte.
Z věnce toho vzácný květ,
nedám ani za ten svět;
bude-li však vaše služba,
jakou koná řádný družba,
potom z mých kvítečků
uchystám vám kytičku.
A tu k svátku
dostanete na památku.
Páni muzikanti, zahrajte mu
v celém kůru. — Vivat! Budeč.

Lesové se zelenají, ptáčkové pěkně zpívají,
když na mojí hlavě korunku vidějí.
Má korunka jest na mou hlavu dána
od samého Krista Pána.
Pán Kristus mi ji dal, abych si ji vzala
a po čase zase vrátila.
Vy pak, páni muzikanti,
nastrojte své instrumenty,
když já budu svou korunku odváděti,
byste mi mohli vesele hráti,
a nebudete-li vesele hráti,
nejsem vám povinna víděňského dáti.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Pod našimi okny roste stromeček,
na tom stromečku sedí slavíček,
a ten slavíček zpívá,
až se stromek ohýbá.
Žádný neví, co povídá,
jen pan družba a já.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Pod našimi okny je rybníček,
v tom rybníčku je šest párů rybiček,
až ty rybičky vyrostou,
troufám, že budu Kyneckou nevěstou.
Vivat, páni muzikanti! Kynice.

Když jsem šla okolo chrámu Páně, stál tam kříž svatý,
na něm Kristus Pán bolestně rozpjatý.
Panenka Maria pod ním stála,
krev svatá na ni kapala.

Kristus Pán je malé dítě,
On má radost v celém světě,
dnes nad panem ženichem
a nad paní nevěstou,
že oni své věnečky zachovali
a ve chrámu Páně mu je odevzdali.
Vivat, páni muzikanti! **Budeč.**

Že se bude paní nevěsta vdávati, jsem nevěděla,
až v neděli od večera teprv jsem se dověděla.
Hned pak čtyřma koňma vranýma,
stříbrem, zlatem kovanýma,
do Prahy jsem jela,
po horách, po dolách,
na její korunku věnce vila.
Vivat, páni muzikanti! **Budeč.**

Ani jsem se nenadála,
že by se tato paní vdávala;
teprve včera jsem se dověděla,
hned jsem do města běžela,
šaty šila, věnce vila,
ne ze samého konvalinu,
nýbrž také z rozmarýnu.
Zahradník ho v zahradě pěstuje,
draze se od něho kupuje.
Vivat, páni muzikanti! **Budeč.**

Byla zahrádka roubená,
v ní marjánka sázená;
sázeli ji zahradníci,
Pána Krista milovníci.

V jednom koutě rozmarýn,
o tom žádnému nepovím;
až ten rozmarýn vyroste,
bude pro Kynické mládence.
Vivat, páni muzikanti! Kynice.

Když jsem šla okolo háječku,
seděl tam řádek mládenečků;
jeden byl mezi nimi,
ten byl Pánu Bohu milý,
na hlavě měl věneček
z dvanácti růžiček.
Ty růžičky byly štěpovány,
když Pán Ježíš byl korunovaný.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Pane družbo, nevíte,
jak vy se mi líbíte.
Očička jak drahé perličky,
tvářičky jak růžičky,
zoubky jako kroupky.
Kdyby mi to vaše panímáma dovolila,
hned bych si vás namluvila.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Já jsem panna mladá,
veselá jsem ráda,
já pivečko ráda pívám,
hezké chlapce ráda mívám,
ještě raděj hezké chlapce,
než pívečko ve skleničce.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Já jsem panna mladá,
veselá jsem ráda
pod zeleným věnečkem,
s hezkým mládenečkem.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Když jsem šla okolo Radkovic,
našla jsem pět párů rukavic,
kdybych byla věděla,
že je pan družba taková křehotina,
byla bych mu jedny darovala!
Vivat, páni muzikanti! Radkovice.

Naši orali na poli a vyorali škopek,
v tom škopku hrotek,
a v tom hrotku prstýnek,
v tom prstýnku kamínek,
v tom kamínku tři mládenci,
jeden z nich byl nejmilejší.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Pane družbo, přijďte k nám,
já vám ráda něco dám;
máme pytel ořechů,
ty vysypem na střechu,
které spadnou dolů, budou naše,
které tam zůstanou, budou vaše.
Vivat, páni muzikanti! Budeč

Na zdraví všech,
kteří jsou z Čech,
kteří jsou z Moravy,
ať je Pán Bůh pozdraví.
Vivat, páni muzikanti! Budeč.

Když jsem šla okolo humen,
naši tam orali pluhem,
vyorali straky,
ony křápaly, já křápu taky.
Vivat, páni muzikanti! Horní Slatina.

Pod našima okýnkama roste rozmarýn,
o tom žádnému nepovím,
který je můj z nejmilejší,
tomu podám věnec nejpěknější.
Vivat, páni muzikanti! Horní Slatina.

Když jsem šla skrze zelený háječek,
zpíval tam překrásně slavíček;
já jsem se po tom slavíčku ohlédla,
červený fěrtoušek jsem si roztrhla.
Pan družba se na mne dívá,
jak se mně červený fěrtoušek trhá;
jen vy se, pane družbo, nedívejte,
však vy mi jiný nekoupíte.
Vivat, páni muzikanti! Horní Slatina.

Šla jsem okolo rybníčka,
potkala jsem mládenečka;
on se mě počal vyptávati,
brzo-li se budu vdávati!
Já jsem mu nedala řeči,
on povídal, že mě tam strčí.
Vivat, páni muzikanti! Horní Slatina.

Allou, páni muzikanti,
hleďte na mne pozor dáti,
až já budu svému mládenci připíjeti,
hleďte mu vesele zahráti.

Zeleného věnce mu nedám,
stříbrného groše nemám,
bílý šátek bych mu dala,
kdybych si ho vzala;
raděj býti bez tanečka,
než bych smutná vadla bez věnečka.
Že pak přece úctu mám,
vzácný mládenečku k vám,
i také slabý jazyk můj,
chci, aby každý hodující muzikant nástroj svůj
do obratné ruky vzal
a panu družbovi vesele zahrál.
Vivat, páni muzikanti! Osové.

Když jsem šla okolo Oslavičky,
visely tam na plotě rukavičky;
neměly prstů, ani palce,
to byly rukavičky tohoto staršího mládence.
Osové.

Já jsem holka mladá,
do kostela ráda,
do hospody ještě radší,
avšak na mlat se mi mračí.
Vivat, páni muzikanti! Osové.

Pane mládenče šlechetný,
v řeči i službě oddaný,
nemůže se to hned státi,
bych věneček měla dáti,
byť jste přijel i na koni,
neb není tak letos, jak loni.
Vše, co drahého, hájí se sic,
i kocourům říkají pšic,

ale však za vaši službu,
jak pro vás, tak pro družbu
dám ochotně dary jiné,
jen mějte strpení malé,
až nám je dovezou z Prahy,
budou vám pak drahy.
Vivat, páni muzikanti!

Ruda.

Když byla družka družbovi odpověděla, že mu svého věnečku nedá, a také mu na talíř ničeho nedala, říká družba následující:

Šlechetná panno družičko,
ušlechtilá holubičko!
Vy jste nyničko pravila,
že byste mně zeleného věnečku nedala,
že by se na mne má z nejmilejší hněvala.
Má milá mně povídala,
že by se na mne nehněvala,
jenom na místě zeleného věnečku,
abyste dala jen pár šestáčků.
Vivat, páni muzikanti!

Jan Novák z Dobrohoště.

Když některá družka všetečná družbovi do řeči vpadla a před časem mu něco nemístného odpověděla, užívá družba následujícího říkání.

Ptám se vás, panno družičko,
jméno mající Aničko,
proč se tak všetečná děláte,
že mně tak nectně odpovídáte,
však vy žádného drahého pásu nemáte,
ani jakých perel a kamení,
které by byly k vašemu ozdobení.

Tuto vaši celou chválu
dostal jsem od jiných pánů.
  Vivat, páni muzikanti!

Horní Slatina.

Milá panno družičko,
jméno mající Aničko,
když je jí tak líto dáti,
může si to rač nechati,
přibude jí na pantličku,
hodí se jí na hlavičku,
může si s ní věnec přivázat,
aby jí na zem nespad'.
Já bych sobě raděj vinšoval,
abych se dříve od ní dostal.
  Vivat, páni muzikanti!

Panno družičko šlechetná,
jste u mně málo vážená,
to pro vaši prostořečnost,
že urážíte moji cnost,
poněvadž jí jako mládenec,
jsem laskav na pěkný věnec.
Však ale ten váš nechci,
poněvadž již je svadlý,
jeho kořínek červíček
a ratolesti zajíček
dávno spolu skousali,
k radosti vám jej nechali,
tak k vašemu potěšení
a mládencům k ošizení.
Muzikanti, pozor dejte
a na mou čest zahrejte!
  Vivat, páni muzikanti!

Jan Novák z Dobrohoště.

Vy, panno družičko šlechetná,
v řeči, službě ochotná,
vaše slova jsou mně velmi milá,
však zlatka by mně milejší byla,
kdybyste ji jen chtěla dáti,
abych s vámi nemusel disputovati.
Vivat, páni muzikanti! Jan Novák z Dobrohoště.

Šlechetná panno družičko,
to vaše smělé slovíčko
mou naději zcela klame
a mou hlavu dočista láme,
poněvadž ten váš věneček,
okousal dávno zajíček.
Myslím zajistě, že jest tomu tak,
allou, muzikanti, zahrejte mně! Vivat!
Jan Novák z Dobrohoště.

Vy, panno družičko,
jménem nazvaná Maruško,
ráda ptáky chytáváte,
ovšem také chybíváte,
teď jste myslila, že je to skřivánek,
zatím to byl havránek,
ráda byste mu uřízla chocholičku
a dala ji svému milému za hubičku.
Vivat, páni muzikanti! Jan Novák z Dobrohoště.

Když družba i všem ostatním hostům připil, vybírá pro muzikanty říkaje:

Vysoce vážení páni,
panicové a panny!
Přítomní páni muzikanti,
majíce mnohé instrumenty,

na něžto činí muziku,
skládají ústní supliku,
byste se k nim naklonili,
peněžitý dárek udělili,
že budou zas s chutí hráti dle vaší vůle a libosti,
pilně a pěkně k radosti,
což já na místě jejich přednášeje,
za to žádám uctivě.

Dle Vaváka.

Pak se vybírá na kolébku a povijan. Družba při tom mluví, jak následuje:

Slovutní páni přátelé!
Tito zde noví manželé
dle Boží podřízenosti,
v běhu přirozenosti,
mohou v roce aneb dále,
tak ke cti Boží a chvále,
když se budou milovati,
synáčka snad kolíbati,
o to ve dne, též i v noci,
protož žádám ku pomoci,
na kolíbku, povijánek,
všech přítomných o přídavek.
Neb jako všecko stromoví
z malého jádra se rodí,
všecko i každá bylinka,
roste z malého semínka.
A když roste, se rozkládá,
i svůj užitek vydává.
Tak i z manželského stavu
celý svět přijímá slávu,

hřích se boří, lid se množí
a to vše ke cti a chvále Boží.
Pan ženich se ohlašuje,
že on napřed sám daruje,
protože než by sám kolíbal,
raděj by vláčel, oral,
a tak si umínil,
že by na ni pěkný, tvrdý tolar dal. Dle Vaváka.

Družba nyní chodí s talířem, na němž leží opentlená rozmarýna, od hosta k hostu a vybírá.

Jinde opět provádí se to tak, že si družba opatří malou kolíbečku, do níž připravil malou panenku a postaviv kolíbku před ženicha, řeční.

Milý pane ženichu!
Nechcete-li kolíbati,
musíte na tu kolíbku
zřejmě zaplatiti.

Když ženich vložil do kolíbky dar, ostatní hosté následují jeho příkladu. Mezitím, co talíř neb kolíbka koluje od hosta k hostu, zpívá se píseň:

2. Kolíbat tě budu nyní,
neb ty jsi mé potěšení,
a radostně ti zpívati
budu mile objímati, kolíbati.

3. Já nežádám nic jiného,
než srdce upřímného,
když já tebe míti budu,
starosti všecky pozbudu, vesel budu.

4. Lásku svou tobě svěřuji,
v ničem si neodporuji,
v čemkoli Ty mne požádáš,
to vše ode mne míti máš, srdce milé, každé chvíle.

5. Však jsi mi povídala,
na to bílou ruku dala,
že se spolu v upřímnosti
budem milovat s radostí, má hrdličko, holubičko.

6. Tak já také, srdce milé,
tebe žádám každé chvíle,
s tebou se mile těšiti,
věrně Tebe milovati až do smrti.

7. Jako ta krásná hrdlička,
když ztratí svého samečka,
všude lítá, všude hledá,
na suché větvičce sedá, se ohlédá.

8. Zdali by jej uhlídala,
by se s ním zase shledala,
pro lásku, kterou k němu má,
neb jest k němu vždy upřímná,
s ním bydleti
až do smrti.

9. Vy, moji manželé milí!
milujte se věrně nyní;
milujte se věrně, právě,
tak dojdete k věčné slávě
po žalosti,
do radosti.

10. Tomuto pak kolíbání
všickni páni, též i paní,
přiložte každý ručíčku,
na tu pěknou kolíbčičku,
pro chlapečka neb holčičku.

11. A vinšujte se mnou mile,
manželům těm této chvíle,
aby šťastně v upřímnosti,
živi byli v pobožnosti a radosti.

12. A po smrti aby měli
s všemi svatými manželi
věčnou radost, utěšení,
kde je sláva, potěšení bez soužení.

13. Když jest svatka Beránkova,
kde se zpívá píseň nová
ode všech těch, jež došli tam,
zač to dáti i všechněm nám
nebeský Pán,
Amen se staň.

Dle Vaváka.

V Dolních Heřmanicích a okolí na Velko-Meziříčsku při vybírání na kolíbku promluví družba takto:

Mnohovážení páni hosti!
Když tito dva nastávající manželé
budou se v roce neb i dále
ke cti Boží a chvále milovati,
budou též něco do hospodářství potřebovati
a to pěknou kolíbku.
Ta pak, aby nebyla bílá,
ani žlutá, ani strakatá,
aby měla kruh zlatý,
povijan stříbrný,
sama aby zpívala
a sama kolíbala.
Panic ženich se prohlásil,
že on kolíbat neumí,
a učiti se nemíní,
než prý by kolíbal,
že by raději vláčil, oral
a proto si umínil
dáti napřed tvrdý tolar. Dolní Heřmanice.

Na Jihlavsku odbude to družba zkrátka.

Všichni zde přítomní vzácní přátelé!
Zde tito noví manželé
mohou v roce neb i dále
také ke cti Boží a chvále,
když se budou milovati,
synáčka neb dcerušku kolébati.
Protož na kolíbku a povijánek
všech přítomných pánů hostů prosím o přídavek
Vivat páni muzikanti! Brtnice.

Pak se vybírá pro kuchařky. Při tom se užívá říkání:

Paní kuchařky z kuchyně
skládají žádost uctivě,
byste se k nim naklonili
a jim dárek udělili,
by ony si svá roucha,
ušpiněná od sopoucha,
mohly zase vyčistiti,
a nám dále sloužiti
nejen dnes, nýbrž každý den,
komu se líbit bude jen.

Dolní Heřmanice. Dle Vaváka.

Na Jihlavsku jsou při tom tyto zvyklosti.

Družba nese kaši na talíři a říká při tom:

Slovutní a vzácní panicové, páni, paní a panny! Vzkazují vám paní kuchařky šťastný, dobrý večer pověditi (děje se tak až večer), vzkazují vám, že jsou ony s těmito pokrmy zacházejíce, veliké škody sobě udělaly, své ruce a zástěry popálily a pošpinily. Potřebuíj 15 liber mejdla, kterého se jim nedostává, aby zase před naše vzácné osoby přijíti mohly. Tak já se tedy přimlouvám a na místě jich o nějakou pomoc žádám. Brtnice.

Hosté strkají peníze do kaše.

Po té přinese družba mísu s vodou a utěrák a mluví takto:

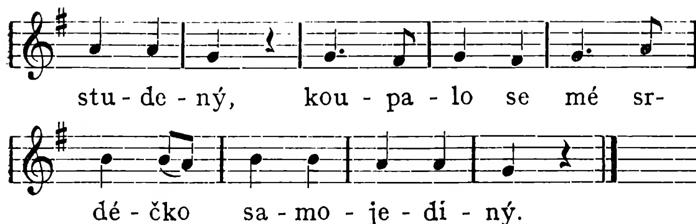
Vysoce vážení páni hosti!
Kuchařky vzkazují se vší uctivostí,
když jste při této tabuli
v bázni boží a dobré vůli

pokrmy jedli, nápoje pili,
byste své ruce teď umyli
v této křišťálové vodě,
nebude vám to ke škodě,
nýbrž k očistě a zdraví,
jak obyčej pravý.
Ony pak jejich služebnice,
všecko dobře vám přejíce,
byste přijali od nich vděčně
tuto službu zde, společně,
a jim na důkaz té vděčnosti,
ukázali se v štědrosti,
každý dva neb tři stříbrné
vhodili do vodičky,
obzvláště panny družičky.
Jejich totiž útlé ruce
potřebují nejvíce,
aby vždycky štědré byly,
mládencům se zalíbily.
Když tak všechny štědry budou,
my z jedné svatby na druhou
budeme ochotně chodit,
a všem hostům laskavě sloužit.
Muzikarti, pěkně pozor dejte
a pánům hostům pěkně zahrejte! Dle Vaváka.

Každý z hostů smočí si ruce ve vodě, utře si je do utěráku a vhodí do mísy nějaký peníz.

Při tom se zpívá píseň:

2. Co tu děláš, panno nevěsto, v vodě v studený?
co tu děláš, mé srdéčko samojediný.

3. Viju vínek z konvalinky, z růže červený,
jeden tobě, druhý sobě, třetí družbovi.

4. Co se, má nejmilejší, v polích zelená?
Co se tam, mé srdečko, v polích zelená?

5. Zelená se, můj nejmilejší, mého otce hrách,
jest-li se Tě líbí, můj nejmilejší, pojďme ho trhat.

6. Nepůjdu já, má nejmilejší, lusky trhati,
a v tom hrachu, mé milé srdečko, škodu dělati.

7. Nebudeme, má nejmilejší, darmo čas mrhat,
vezmeš srpeček a já kosičku, půjdem ho sekat.

8. Podrž, Ty mi, má nejmilejší koně vraného,
až mu nažnu, mé milé srdéčko, ovsa zeleného.

9. Co jsem živa, můj nejmilejší, koně se bojím,
Tobě ho přece, mé milé srdečko, směle podržím.

10. Co pak musíš, má nejmilejší, v domě dělati?
Krávy dojit, oběd strojit, šaty vyprati.

11. Také umím, můj nejmilejší, bílé lože stlát,
až ho ustelu, mé srdečko, půjdem na ně spat.

Dle Vaváka.

Na Dačicku je zvykem, že se odevzdávají věnečky novomanželům, což opět je starostí družbovou. Družba při tom mluví následovně:

Vzácně vážení páni, paní, panicové a panny a sumou všickni zde přítomní hosti! Já s uctivou zdvořilostí k tomu stolu přistoupil jsem a to s takovým omylem, předně.

Vivat!

Zkazuje vám pan otec a paní máteř, panu ženichovi, též i panně nevěstě šťastný dobrý večer povědít a posílají vám dárek, o který jste žádali a žádat nepřestáváte. Jest to dárek, vínek zelený, šátek červený, koruna panenská, láska manželská, pod kteroužto se tato ctná a šlechetná panna nevěsta procházela, svou poctivost až do dne dnešního zachovala. Ta korunka zlatá, s její hlavy sňatá, má být jejíma bílému manželu do rukou počestně dána. Vivat!

Takovoudle korunku kdo chce míti,
musí pro ni do dalekých krajin jeti
s šesti koňma vranejma,
pargamenty sedlanejma,
fábory kširovanejma,
do křišťálové „seknice",
jsou tam perníkové lavice,
stolek mramorovéj,
sloupky zázvoroví,
klínky hřebíčkoví.
Na tom pak stolečku
na každém rožečku
smaltová sklenička,
párová žemlička,

smažená rybička,
k tomu vína sklenička.
Doufám, až to všecko sníte a vypijete,
že se některá z panen družiček
na mě pěkně zasmějete.
Vivat, páni muzikanti! Jan Novák z Robrohoště.

Na to odpovídá starší družička:

„Vy, pane družbo,
zvláště milý sluho!
Jistě vy jste navedený od panny nevěsty
tento věnec panu ženichovi donésti."

Družba odvětí:

Mám já z něho hroznou starost sám,
aby on též nebyl zklamán
jako byl první otec náš, Adam
od své choti Evy,
krásným jablkem podvedený,
které ona utrhla,
to z přinucení hada,
ze stromu zapovězeného
od Boha zřízeného,
které nejprv sama jedla,
pak i donutila Adama;
když pak i on okusil,
hned poznal, že zhřešil,
Bohu se zpronevěřil,
z ráje vyhnán byl,
mnoho bídy zkusil,
smrtí trestán byl,
že Evě uvěřil.
Vivat, páni muzikanti! Jan Novák z Dobrohoště.

Pak promlouvá družka:

Nikoliv, pane otče, nedomnívejte se, že by tato ctná a šlechetná panna nevěsta snad nepatrná byla, aneb nešetrná byla, že by ze zapovězené o stromu ovoce jedla. Vyvolila ona sobě jísti ovoce ze stromu toho, o kterémž sám Bůh řekl: „Kdo z tohoto stromu víry, lásky a naděje a svatých svátostí v poctivosti je chovati a jísti bude, korunu věčné slávy dosáhne.

Vivat!

Ať žije manželstvo! Vivat, vivat, vivat!

Jan Novák z Dobrohoště.

Poté vybízí družba svatebčany k modlitbě:

Vysoce vážení páni hosti!
Poněvadž jsme zde při této manželské tabuli
darů Božích skrze ty přijaté pokrmy
a nápoje požívali,
slušná a povinná věc jest,
abychom Pánu Bohu za ně poděkovali
a jemu kratičkou modlitbou čest a chválu vzdali.

Poté se modlí družba a s ním všichni hosté.

Ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého. Amen. Děkujeme Tobě, všemohoucí a milosrdný Bože, za všecky dary a dobrodiní, které nám hříšným prokazuješ skrze Pána našeho Ježíše Krista, Syna Tvého, který s Tebou v jednotě Ducha svatého živ jest a kraluje na věky věkův. Amen.

Dle Vaváka.

Poté celé shromáždění zazpívá píseň:

1. Vzdejme čest Bohu své - mu, z je - ho do-bro-

di - ní, vzá-cná je chvá-la Je - mu od vše-

ho stvo-ře - ní; pro-tož my ny - ní

spo-lu čiň-me vni-třní po - klo-nu

řkouc po tom-to sto - lu.

2. Chvála buď, věčný Bože,
jenž nebe oblakem zakrýváš na obloze,
dáváš déšť svým časem,
velikomocný jsa Pán,
činí tak užitku nám,
chtě býti od nás znám.

3. Ptactvu, všemu dobytku pokrm připravuješ,
potom je ku požitku lidem přivozuješ;
z toho my Tobě Pánu, majíce od Tebe stravu,
prozpěvujme chválu.

4. Tebeť nyní žádáme,
přijavše pokrmy,
dej, ať jich užíváme
bez hříšné poskvrny;
v práci dobré a ctnosti,
činíce své povinnosti,
zde v času milosti.

Dle Vaváka.

Po ukončené hostině svatební děkuje družba:

Vysoce vážení páni, paní, panicové a panny a všichni zde přítomní páni hosté !

Pan ženich a panna nevěsta a z obojí strany rodičové laskavě všem vinšují, aby požívání těchto pokrmů a nápojů vám ke zdraví a radosti sloužilo a v dobré se obrátilo. Při tom vám všem ještě jednou laskavě děkuji, že jste pro ně tolik lásky a trpělivosti měli a že do tohoto příbytku k jejich potěšení a radosti navštívili a tu jejich tabuli svatební svými vysoce váženými osobami ozdobili. Při tom také páni rodičové uctivě žádají, kdyby se byl někomu nějaký nedostatek přihodil, aneb nějaká nepohodlnost stala, jak se to častěji i při tom nejlepším zaopatření stává, aby jim to odpuštěno bylo. A kdyby ještě takový sňatek manželský neumí strojiti, že to chtějí všemožně vynahraditi. Tolikéž žádá za odpuštění paní kuchařka, kdyby přes její pilnost a důkladnost přece nějaká jídla některou chybu měla, aby jí odpuštěno bylo, že i také její pilnost svého cíle dojíti nemohla.

Též za odpuštění žádají páni muzikanti, kdyby jejich muzika k libosti nebyla, že to nyní v domě šenkovním chtějí vynahraditi. Posledně pak my, služebníci svatby také za odpuštění žádáme, jestliže by naše služba někomu příjemná nebyla, by nám bylo laskavě odpuštěno.

Nyní strojí se svatební průvod k odchodu, nebo k odjezdu do domu ženichova.

Družky zanotují píseň:

1. Bůh Vás žeh-nej, můj ta-tí-čku, tenkrát!
Dě-ku-ji já Vám, dě-ku-ji já Vám,
můj ta-tí-čku sto-krát.

2. Bůh Vás žehnej, má matičko, tenkrát,
děkuji já Vám, děkuji já Vám stokrát!
3. Děkuji vám za vaše chování,
za vaše starosti od mojí mladosti až do toho vdaní.
4. Bůh vás žehnej, mé milé panenky,
které jste bývaly, které jste bývaly moje kamarádky.
5. Bůh vás žehnej, mí milí mládenci,
kteří jste bývali moji milovníci.
6. Bývali jste a již nebudete,
také-li vy na mne smutnou vzpomenete?
7. Bůh vás žehnej, moji všickni známí,
za všecko děkuji a všem vám vinšuji,
buďiž Pán Bůh s vámi.
8. Již mne vezou za hory, za lesy,
ach, kdož mne tam samou smutnou,
zarmoucenou v zármutku potěší?
9. Již mne vezou, já nic nevím,
a když mne přivezou,
zas všickni odjeďou,
a já zůstanu tam.

10. Za horama, za tím černým lesem,
ach, tam musím bydlet,
nic nebudu vědět,
má matičko, kde jsem.

11. Až já vyjdu, všudy se podívám,
uslyším-li jen hlas,
aneb jestli vás,
matičko uhlídám.

12. Neuhlídám, ani neuslyším,
s kým já se tam smutná,
má matičko zlatá,
s kým se tam potěším?

13. Má dceruško, vždyť je Pán Bůh všude,
jenom se modlívej,
a pracuj a zpívej,
On tě těšit bude.

14. Však se ti tam nic nebude stejskat,
ani na tom voze,
zanechejme hoře,
a začněme vejskat!

Dle Vaváka.

Na Bytešsku, než se jede k ženichovi domu nevěstina, prodávají ženy a „stará svarby" „praporky". Jsou to vršky stromečků smrkových neb jedlových, ozdobené fáborky a na větévkách navěšeno je ovoce a „stříhánky" (smažené placky). Prodávají se po 5 Kč.

Cestou k ženichovi má každý svatebčan praporek v ruce a mává jím.

Při odjezdu neb odchodu z domu nevěstina zpívá se:

Horní Bory.

1. Vy - pro - voď - te nás, již jdem od Vás

a již jsme poznali lásku u vás, lásku u vás.

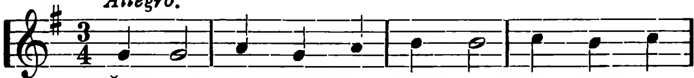
2. Vyprovoďte nás přes ty lesy,
však již nás u vás nic netěší.
3. Těšit nás bude někde jinde,
až se všichni pohromadě sejdeme:

Nebo se zpívá píseň: Loučení, loučení.

Když odvážejí nevěstu k ženichovi, zatahují baby bránu. Ženich musí nevěstu vyplatiti. Za to se dostane nevěstě od bab „kužele“ (dřevo s tyčinkou) a na něm jsou zabodnuté smažinky, cukroví a ovoce. Brtnice.

Cestou k ženichovi se zpívá píseň:

Allegro.

1. Řeh-tej mi, řeh-tej, můj ko - ni vra - ný

přes po - le bě - ží - cí; ať tě u - sly - ší

má nej - mi - lej - ší v o - kýn-ku se - dí - cí.

2. Řehtej mi, řehtej, můj koni vraný, tou cestou běžící,
at se potěší má nejmilejší, po mně kvílící.

3. Hned se těšila, jak uslyšela vraného koně hlas,
a pochválila hned Pána Boha, že bude dnes u nás.

4. Když jsem já pro tě, můj nejmilejší, všecko opustila,
co ty máš pro mě u své matičky, bych se potěšila?

5. Já mám pro tebe u své matičky pokojíček bílý,
tam budem bývat jako hrdličky, vždycky sobě milí.

6. Já budu sekat, já budu mlátit, a já budu orat,
když přijdu domů, tebe při stolu zas budu milovat.

7. Kdybych věděla, můj nejmilejší, že jsi ty za vodou,
koupila bych si zlatou lodičku, plula bych za tebou.

8. Kdybych věděla, můj nejmilejší, že ty mě oklamáš.
nejela bych k tvojí matičce ani za dlouhý čas.

Dle Vaváka.

Když přijde průvod svatební k domu ženichovu, zpívá se:

2. Pantáto a panímámo,
vše dobře je vykonáno;
pozdravení vám skládáme,
od nových přátel vzkázané.

3. My jsme měli šťastnou cestu,
a vezeme vám nevěstu,
kterou jste si zalíbili
a za dceru vyvolili.

4. Ta vás bude milovati,
ve všem dobrém poslouchati:
to vám bude k potěšení
a v starosti ulehčení.

Dle Vaváka.

Když se vjede na dvůr ženichova statku, zpívá se:

Rudikov.

2. Nepudeme z vozu, až bude svítání,
až přijde matička k vozu k přivítání.

3. Nebuďte, matičko, nebuďte tak smutná,
vždyť vaše nevěsta není tak ukrutná.

4. Chleba vám naválí, koláčů napeče,
a ještě vás, matičko, do šatů obleče.

Stará svarby vede nevěstu k matce ženichově do příbytku.

Když se nevěsta chystá vkročiti do síně domu ženichova, najde dveře zavřené a tu družba zaklepav promlouvá přede dveřmi:

„Nejmilejší pantáto a panímámo!

Pan otec a paní máteř ze strany nevěsty laskavě vás pozdravují a všecko dobré podle duše a těla upřímně vinšují a posílají vám tuto svou nejmilejší dcerušku, jménem —, kterou jste vy spolu se svým milým synáčkem též za svou dcerušku a nevěstu vyvolili; odevzdávají vám ji k vašemu potěšení a tu důvěru ve vás skládají, že ji jako vlastní své dítě laskavě přijmete, ji milovati, v nějakém pochybení mírně napomínati a všickni společně v lásce a svornosti žíti budete až do její neb vaší smrti."

Dolní Heřmanice. Dle Vaváka.

Poté se dveře otevrou.

Matka ženichova čeká s jinými ženami v síni. Nevěsta přistoupí k matce ženichově a prosí:

„Prosím vás, maminko, přijměte mě za dceru, chci vás poslouchat jako svou matku."

Při tom podává paní matce v košíku „výslužku" od svého stolu, při němž matka ženichova nebývá.

Na Dačicku vítají nevěstu takto:

„Budiž ve jménu Božím přivítána, nevěsto naše, a budiž požehnaný Bůh, kterýž tě přivedl k nám. My otec tvůj a matka tvá s radostí tebe tak jako dceru milovanou přijímáme. Budiž jen upřímnou podporou naší slabosti a Bůh žehnej tebe i tvého manžela na každém místě a dejž vám prospěch v nejlepších časech.

Brandlín u Dačic.

Matka ženichova políbí nevěstu a podá jí pecen chleba a dřevěný nůž, aby si ukrojila. Nevěsta má však již v kapse připravený nůž svůj a tímto pak skrojí chléb a dá skrojek některé poblíž stojící chudé ženě.

Na Dačicku je zvykem, že nevěsta zastrčí do skrojku peníz. Dle toho, jak velký skrojek ukrojí a jaký peníz strčí do chleba, soudí se na štědrost její.

I ostatní část bochníku rozkrájí a rozdá nevěsta chudým.

Poté ji matka ženichova znovu políbí, vezme za ruku, vede do kuchyně ke krbu, obvede ji kolem a dá do ruky vařečku, aby z ní byla dobrá kuchařka a hospodyně. Z kuchyně vede tchýně nevěstu do „seknice“, obvede ji třikráte po lavicích a kolem stolu, aby se držela doma. Na to posadí nevěstu za stůl, k němuž přisednou ženich, družky a ostatní hosté.

Rudikov.

Když přijde nevěsta ke dveřím bytu ženichova, najde na prahu ležeti napříč koště; zvedne-li je, soudí se o ní, že je úklidná.

V domě ženichově se svatebčané dlouho nezdrží. Když okusili nějakých zákusků a svlažili svá hrdla, odebéře se svatební průvod do hospody, aby se tam tančilo. Svobodná děvčata jakož i chlapci jdou se převléci. Družky obléknou si bílé sukně a bílé fěrtochy, hojně zdobené bílým vyšíváním a vezmou „kacabajky“ merinové barvy červené.

Když se jde do hospody, družba vezme džbán s pivem a talíř s koláči, a když v hospodě pozdravil, obrátí se k hospodskému se slovy:

Slovutný pane hospodáři příbytku tohoto!

Pan ženich a paní nevěsta šťastný a dobrý večer vám vzkazují, a poněvadž pro obveselení vážených a vzácných pánů hostů ve svém příbytku tak prostranného místa neměli, tedy odesílajíce džbánek piva a pár koláčů vás uctivě žádají, aby zde v tomto vašem příbytku takového místa jim popřáno a tato tabule dle starého obyčeje jim ponechána, což já na místě jejich přednášeje, obdržení laskavě doufám. Za tuto pak lásku přátelskou chtějí nejenom osobně se poděkovati, nýbrž i za vaše zaneprázdnění a ochotné posloužení vděčnými se prokázat. Jihlavsko.

Když přijdou svatebčané do hospody, najdou stůl muzikantům určený „zasednutý". Kolem stolu zasedli nesvatebčané, jak svobodní, tak i ženatí. Říká se jim „zásedčí", lid však „zásečí".

Starostí družbovou je tento stůl vykoupiti, aby měl kam muzikanty posaditi.

I jme se družba takto mluviti:

„Nejmilejší páni „zásečí" stolu tohoto!

Zkazuje vám pan ženich a paní nevěsta ščasnej dobrej večír povědít. Poněvadž ve svém příbytku tak prostranného místa neměli, v kterém by svou radovánku se svejmi svatebčany užívati mohli, tak tudy vás skrze mne, služebníka svého, laskavě žádají, abyste jim u této tabule místa popřáli, že oni, jak v brzce uzříte, odměniti se chtějí, začež i já vás uctivě žádám."

Na to odpoví jeden ze zásedčích:

„Milý pane družbo!

My vám v ničem za zlé nemáme a rádi vás přijímáme a při tomto stole spatřujeme a vinšujeme těm novo-

manželům stálého zdraví, hojného božího požehnání, nejen na tento rok, nýbrž i na jiná prodloužená léta.

Ale co se, pane družbo, dotýče této poctivé tabule, my nemůžeme jenom tak lehounce odejíti, poněvadž jsme my lidé neznámí, z kolika dílů světa sebraní, někteří od Vídně, někteří od Brna, někteří od Prahy a tuze jsme v našem řemesle zvandrovalí. Umíme pít kořalku a pivo, také, když se nám dá, i víno. Kdybyste, pane, věřiti nechtěl, podívejte se, jaký řád jsme udělali, a kdybyste k této tabuli půl sudu piva přivalil, žádný od něho nepůjdeme, dokud ho nevypijeme.

Ani nejsme chudobní, ale ta největší chyba je při nás, že v penězích máme malé zásoby. Peníze však za námi vezou, jen že pro velká mejta dojeti nemohou, neboť musejí platiti z jednoho zlatýho — 100 krejcarů (1 Kč 100 h), ale kdyby pan ženich s paní nevěstou tak chtěli diškretni býti, pak my chceme od toho stolu odstoupiti."

Na stole, za nímž sedí „zásedčí", nakreslen jest uprostřed stolu znak ženichů, na příklad sedlák-li se žení, má nakreslený pluh, truhláři se namaluje hoblík, krejčímu nůžky, ševci verpánek atd.

Kolem znaku ženichova udělá se kruh, neb jiná křivka a k té připíše se řada čárek, což má značiti, za kolik litrů chtějí „zásedčí" stolu muzikantům postoupiti.

I chopí se slova opětně družba a mluví k „zásedčím":

„Milí páni zásedčí stolu tohoto!

Jak vy se zvandrovalí býti proukazujete taktéž pan ženich s paní nevěstou dosti zvandrovalí jsou, neb oni po dalekých cestách, kráčejíce přes hory

a doliny se trmáceli, až v tomto příbytku se všemi pány hosty svou radovánku míti chtějí. To však já na místě jejich přednášeje za odstoupení vás žádám.“

Družbovi odpoví jeden ze zásedčích, jak následuje:

„Milý pane družbo!
Obšírná tato řeč, kterou pravíte,
ale kdo ví, jestli s námi co spravíte.
My jsme kamarádi pospolu,
rádi milujeme hospodu
a pivo ještě radši,
k tomu zas se každý tlačí
a to k tomuto mázku
máme všichni větší lásku,
nežli k tomuto řádku.
Pivo se nám dobře pije,
veselo je tady býti, když muzika hraje,
ale až pan hospodský přijde,
tenkrát nám naše kuráž přejde.
Až řekne: „Zaplaťte váš řád!“
my se budem za ušima drbat,
a budeme chtít všichni platit,
a žádný nebudeme nic v kapsách mít.
Ale kdyby pan ženich a paní nevěsta
chtěli ten řád na sebe vzíti,
tak chceme od toho stolu odstoupiti.

Brandlín u Dačic.

Mezitím dorozuměl se družba se ženichem, mnoho-li mají zásedčím zaplatiti, aby stolu muzikantům postoupili, načež přikročí ke stolu, umaže jistý počet čárek a ponechá jen ty, které chce ženich zaplatiti.

K vůli úplnosti uvádím ještě několik říkání pro zásedčí, sepsaných Janem Novákem z Dobrohoště.

1. Páni zásedčí!

Já doufám, že mně za zlé míti nebudete, že jsem tak všetečně a kvapně k tomuto stolečku vstoupení učinil, neb já, jakožto předchůdce těchto dvou, totiž pana ženicha a paní nevěsty, poněvadž tento stoleček vždycky pro ně bývá, tak já vás uctivě žádám, abyste tak dobří byli a od tohoto stolečku odstoupili.

2. Páni zásedčí!

Však ale dříve, než jsem já o tento stoleček říkat přišel, já jsem napřed panu půlmistrovi na úřad šel. Pan půlmistr mi povídal, že tento stoleček pro pana ženicha i paní nevěstu určen bývá, tak doufám, že pro čest novomanželů těchto to uděláte a od tohoto stolečku odstoupíte a za to ode mne chválu dostanete.

3. Páni zásedčí!
Kdybyste tak dobří byli
a mě v tanci nezdržovali,
neb já tu mám panny družičky,
které by tancovaly rády všecky,
neb už jedna druhý povídala,
že by to ráda viděla,
kdyby ti páni zásedčí tak dobří byli,
a od tohoto stolečku odstoupili,
aby páni muzikanti mohli hráti,
že bychom si mohli zatancovati.

4. Páni zásedčí!
Dyž sme my ráno okolo Borků jeli,
tak nám pasáci povídali,
abychom si na Bilkovsky zásedčí

hodně zuby nabrousili
a jazyk podřezali.

5. Páni zásedčí!
Já vás tady vidím seděti a proti mně odpovídati,
však ale, když budete něco ode mne žádati,
všecko, co si přejete, máte obdržeti,
pak doufám, že mně více nebudete odpovídati,
a od tohoto stolečku odstoupíte,
však jinde pít také trefíte.

6. Páni zásedčí!
Když vy jste z tak daleké cesty přišli,
že jste dále pokračovat nemohli,
a u tohoto stolu ještě zůstat museli,
co jste koliv ode mne žádali,
já se chci o to postarati,
hodnou flaši před vás postaviti,
a ešče k tomu pár litrů chci přidati,
jen dyž vy moji řeči volni budete,
a od tohoto stolu odstoupíte,
ayb se sem páni muzikanti mohli posaditi
a nám až do dne bílého vesele hráti.
Pak vám ešče popřejem pěkné solo zatancovati.
Vivat, páni muzikanti!

Poté odejdou zásedčí od stolu, za nějž se hned hudebníci posadí a nyní začne živý rej. Mladá chasa beztoho již netrpělivě čekala na tuto chvíli a proto chce nyní tance užíti. Muzikanti musí se tužiti, aby vyhověli tancechtivým. Tancuje se do desíti hodin. V tu dobu předstoupí jedna z žen před muzikanty a poručí si zahrát. Jakmile muzikanti zahrají, vezme

tato žena, obyčejně to bývá „stará svarby“, nevěstu do kola a ostatní ženy tančí spolu.

Po tomto tanci odvedou ženy nevěstu k čepení do domu ženichova, aneb snad i jinam, není-li u ženicha dosti místa. Někde provádí se čepení nevěsty v hospodě. Ženy vezmou si s sebou jednoho muzikanta a to zpravidla klarinetistu neb houslistu. Ostatní svatebčané tančí v hospodě dále.

Čepení nevěsty.

K čepení nevěsty, kterému v Budči a jinde na Dačicku říkají „koleno“ (od čepce, kterým se čepívalo a jehož dýnku se říkalo „koleno“), sejdou se mimo svatebčanky i ostatní místní ženy, které byly odpoledne pozvány. Čepení říkají v Brandlíně a jinde na Dačicku „zavíječka“, neb „zavíjačka“, aneb „snídaní“ a na Jihlavsku „zóvaná“.

Béřou s sebou ženicha a někdy je doprovází dva nebo tři mužští, kterým se taková švanda líbí.

Ženy bývají vesely, a je-li příznivé počasí, zpívají si cestou:

Dyž dou báby na „snídaní“ tudrá, (:dytrá dum:),
tu jsou všecky rozhejřeny.
Tu se jedna druhý ptá,
jakou si kerá zahrát dá.
Jedna praví: „já polku
a to bude do spolku.“
Druhá praví: „třaslavou,
tu se všechny radujou“.

Anebo:

Muzikanti, hrajte, nic se nestarejte,
až nám ženich peníze dá, vy je dostanete.
Muzikanti hráli, div se neztrhali,
dyž jim ženich peníze dal, všecky je propili.

Zpívá se jako: Na tom pražském mostě . . .

Když přijdou k domu, kde se má čepení prováděti, tážou se:

Panímámo Hledíková, jestli pak jste doma,
my jdeme k vám na „snídaní", jestli pak jste doma?

Sousedka se ozve a volá je:

„Poďte, poďte, sme doma" a vyjde jim naproti s kořalkou.

Jedna z žen zanotí a ostatní zpívají s sebou:

Jihlavsko.

2. Já jsem se tě přidržel,
nic jsem nezachoval,
kde jsem jaký krejcar měl,
všecko jsem muzikám dal.

Někdy báby při příchodu svém „střílejí“ do vrat starými hrnci.

V Budči zpívají ženy, když přijdou k domovu, kde se má „zavíjačka“ konati, píseň:

Budeč.

2. Jak se, má milá Marjánko, jak se máš,
budeš-li tak hezká, až se vdáš?
Ešče hezčejší, můj z nejmilejší,
uhlídáš, uhlídáš!

Po této písni otevrou se jim dveře a ženy „hrnou“ se do „seknice“ a tam vyzývají muzikanta:

Alou, pane muzikante, zahrejte mi nahoru,
co jsem já měl těžký srdce, když jsem se dal na vojnu;
musil jsem zde opustiti mou z nejmilejší,
kdo pak moje zarmoucené srdce potěší?
Žádnej jinší nežli její překrásné modré oči.

A tak zpívají ještě jiné písně. Muzikant musí jim hráti a báby tancují jedna s druhou. Sotva dozněly poslední zvuky klarinetu nebo houslí, počínají ženy

opět zpívati písně, ponejvíce milostné, někdy však i lascivní.

Když se byly takto do sytosti pobavily, přistoupí se k čepení.

Nevěstu posadí do kouta a k ní dvě ženy, každou s jedné strany. Ostatní ženy sednou, kde je místo.

Ženicha posadí v druhém rohu za stůl a jemu po každé straně jednoho z přítomných mužů.

Pojednou se „přisype“ do „seknice“ břichatá bába a ta jde rovnou k ženichovi. Než se ženich nadá, sedí u něho a lichotí se k němu jako starodávná milenka. Broušeným jazykem dokazuje mu, jak se měli rádi a že ji sobě vzíti musí, ona že ho už neopustí. Ženich se brání a chce se zbýti takového nadělení, ale ostatní ženy jsou na straně svého pohlaví, tedy proti ženichovi a jeho společníkům. Rozvine se slovní půtka mezi oběma stranami. Ráz na ráz padají slova „masná“ i „nemasná“, vtipy zdařilé i nezdařilé a vzduch se otřásá salvami smíchu. Zmámenému ženichovi přispějí na pomoc návrhem, aby té ženské něco dal na „kašičku“, že se jí zbaví.

To udělá ženich rád a dá něco babě a tato mu za to ještě poděkuje:

„Zaplac ti Pánbíček
za ten tvůj dáreček
a my vinšujem štěstí mnoho,
osení na poli, dobytka v maštali
a každej rok jedno děcko v posteli!“

Avšak ženy pamatují ještě na sebe. Hned když přišly, zasedly za stůl a braly si chleba nakrájeného, který na stole bývá připraven a pochutnávají sobě na sladké, jedna druhé zavdávajíce.

Když se svým způsobem pobavily, odejde několik žen, aby po chvíli se vrátily a přinesly každá na hlavě svatební buchtu.

Při tom zpívají:

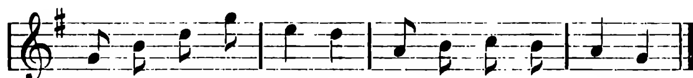
Brandlín.

To zpívajíce se točí s plechy, na nichž buchty jsou položeny, že neradno by bylo zvědavci k nim se přiblížiti. Poté položí buchty na stůl a nastane dělení, při čemž béře se zřetel na počet přítomných osob, ba pamatuje se i na ty, které nemohly přijíti.

Jinde opět zpívají:

Zvolna.

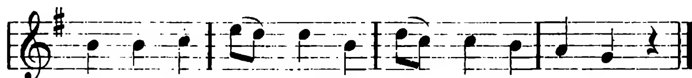
1. Pla-ka-la, že-le-la, když pra-la ša-ty,

že jest jí u-to-nul pr-stý-nek zla-tý;

ne-plač a ne-na-ří-kej pro pr-sten zla-tý,

vždyť mu-síš o-pu-stit ro-di-če ta-ky.

2. Rodiče milejší nežli my oba,
máti mne chovala, já byla malá,
do peřinky zavinula, dala mě nosit,
chcete-li mě dostat, švarný milovníče, musíte prosit.

3. Než bych já matičku o tebe prosil,
raděj bych šabličku po boku nosil,
karabinu, dvě pistole do sedla bych dal,
a tobě, má milá, holka roztomilá, raděj kvinde dal.

Anebo se zpívá:

Ruda.

Žá-dnej ne-má ta-ko-vou, ta-ko-vou,

já mám buch-tu ma - ko - vou, ma - ko - vou.

Na Jihlavsku, když nesou svatební buchty, zpívají:

Nadějov.

1. Jak živa jsem ne-vi-dě-la takovýhle cimbál,
a - by on měl čtyry rohy a já na něj cimbal,

čím dál, čím dál, ztra-tí se ten cim-bál.

2. Jak živa jsem neviděla takovýhle cimbál,
pořád ze všech stran štemuji, aby nahlas zahrál.
Povězte mně, kde má chybu, já mu rozumět nemohu,
nevím, jestli málo vidím, nebo hluchá budu.
Čím dál . . .

3. Co bych tak trochu troufala, potřebuje správu,
hledejte mu řemesníka, dejte ho na správu.
Hledejte ho, najděte ho, ať se podívá do něho,
bude se vám potom líbit muzika jeho.
Čím dál . . .

Jedna z žen drží buchtu svatební a poklepává na ni jako na cimbál.

Svatební buchta.

Svatební buchtě říká se na Velko-Meziříčsku „mládě“, na Dačicku „zasloužence“ a na Jihlavsku „cimbál“. Těsto na svatební buchtu připravují z mouky pšeničné,

pěkně bílé, mléka, másla a vajec. Na pekáč 1 metr dlouhý a 80 cm široký položí se list těsta. Na to nasype se vrstva maku a na tento přijde opět list těsta. Na druhý list těsta přijde nahoru vrstva povidlí a pak se na to opět položí list těsta, na toto vrstva maku, list těsta, vrstva povidlí a na to opět list těsta. Kolem kraje položen je pletený věnec a uprostřed do buchty udělá se malé děcko z těsta, aby po upečení se mohlo vyndati.

Na Dačicku místo děcka dávají doprostřed „zasloužence" srdce, které se při pečení vyndá a nevěstě na talíř položí.

„Zasloužence" dostala svatební buchta své jméno proto, že se „zavíjejí" jen nevěsty zachovalé a jen těm se dostane „zasloužence".

„Zasloužence" váží půl deváta funta a je v něm hojně „cibéb".

Upečená svatební buchta se posype cukrem a je dokola ověnčena.

Chytrá „stará svarby" do buchty zastrká jehlic a když pak buchtu krájí, naříká, že ji nemůže rozkrájeti. Tu pak vybírá na nůž, aby měla více na „bál", který si po svatbě ženy strojí. Tohoto „bálu" účastní se i nevěsta, nyní již mladá žena, kterou „báby" přijímají do svého „cechu".

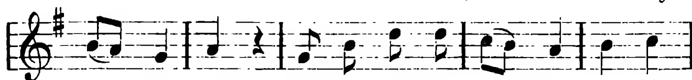
Když jsou buchty rozkrájeny a když má počít rozdělování, postaví ženy před nevěstu talíř, na němž leží šátek, který se pak nevěstě uváže na hlavu. Potom rozdělávají ženy vedle nevěsty sedící vínek na hlavě a položí jej (potom i rozmarynový) na talíř. Věnečky dají se matce nevěsty uschovati.

Poté počínají nevěstě uvazovati šátek na hlavu. Šátek se uvazuje na „rokos“, totiž na způsob čepce. Druhdy při „zavíjení“ užívalo se čepců.

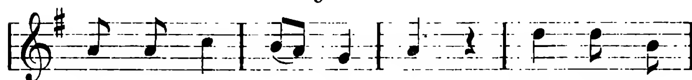
Když se nevěsta „zavíjí“, zpívá se píseň:

Brandlín.

2. Já jsem panenka mladá,
svůj stav jsem změnila
a sobě za manžela
Josífka zvolila:
budiž Bohu chvála,
že jsem ho dostala,
co mi od Boha souzeno,
toho se dočkala.

3. Již budu užívati,
co mi bylo milí,
vám budu děkovati,
že jste mi radili,
abych si ho vzala
a jej milovala
stále až do své smrti,
v lásce s ním trvala.
4. Ach, můj vínku zelený,
jež tě s hlavy snímám,
a vám, můj nejmilejší
na hlavu jej dávám,
abyste jej choval,
vždycky mě miloval, --
stále až do mé smrti
v té lásce setrval.
5. Když tak pro vás opouštím svůj vínek zelený,
na hlavu vzíti musím zas čepec bílý,
s ním se já zavíjeti, to pro vás můj choti,
musím, Josífku milý, až do svojí smrti.
6. Aj, již se s vámi žehnám, družičky mé milé,
a vám všem vale dávám, smutno této chvíle.
Změnily se časy, zavily mi vlasy,
laskavě vám děkuji za tu službu vaši.
7. Již kamarádky jiné do počtu mne vzaly,
již mně čepeček bílý na mou hlavu daly;
s ním musím býti a vás opustiti,
Pán Bůh račiž je všecky za to odměniti.
8. A my vám přejeme božské požehnání
a v tom novém manželství v lásce přebývání:
vždy se Boha bojte, stále jej milujte,
po smrti věčné slávy v nebi dosáhnete.

9. Když pak živi budete, bojíce se Boha,
od Něho dosáhnete požehnání mnohá.
rozmnoží vašich let, rozmnoží vám statek,
a po smrti vás přijme ve svůj věčný příbytek.
10. My všickni na té svatbě, kteří jsme sloužili,
překrásných hrdliček spolu jsme sloučili;
z toho se radujme a Bohu děkujme,
vám pokoj, zdraví, štěstí srdečně přejme!

Za zpěvu této písně uvážou nevěstě šátek na hlavu a „stará svarby“ podělí ženy „zasloužencem“. Tím čepení skončeno.

Poté odvádějí nevěstu do hospody zpět, kamž jedna z žen pospíší uvědomiti muzikanty o příchodu očepené nevěsty.

Muzikanti čekají nevěstin průvod v síni, a vedou pak nevěstu přes „šenkovnu“, hrajíce při tom veselý pochod. Cestou do hospody hrál ženám klarinetista neb houslista.

Poté začnou muzikanti hráti nějakou skočnou a tanec zahájí jedna z žen, jež nevěstu čepily.

Tento tanec platí výhradně jen ženám, které byly při čepení.

V Brandlíně u Dačic při čepení, které se provádí ve vedlejší světnici, zpívají:

Brandlín.

2. Trubte, trubači, vesele,
dokud já mám zelený věneček na hlavě.
3. Až já věneček míti nebudu,
tenkrát já vám o vaši muziku státi nebudu.
4. Skládala věneček, plakala,
kýž jsem já tě, můj zlatý synečku poznala.
5. Neplač, Toničko, neželej,
vždyť jsem já lepší než tvůj věneček zelenej.
6. Když's chtěla pro něj plakati,
měla si's ho, má zlatá Toničko, nechati.

Očepenou (zavitou) nevěstu přivedou ženy k ženichovi. Je-li tam dosud ta břichatá bába, řeknou mu, aby se s ní vyrovnal, že mají něco lepšího pro něj.

Pochvalují si, pějíce:

Brandlín.

2. Za krejcar je hodná kudla,
a za dva je hodnej nůž,
budeš-li ty hodná žena,
a já budu hodnej muž.

Před ženichem nevěstu vychvalují, otáčejí jí sem a tam, aby se přesvědčily jak je hezká. Zadarmo ji však nedají, žádajíce na něm „panenku“ za panenku.

Ženich zaplatí a dostane ženušku. Báby odevzdají ženichovi nevěstu slovy písně:

Tu ji, Jošku, tu ji máš,
dělej si s ní co chceš,
třeba si ji na nos uvaž,
anebo ji pověs.

Zpívá se jako: Chodíval k nám chodíval . . .

Některá žena pak haní nevěstu, říkajíc:

Ó, ty muzcí, ty jsou hloupí,
lecos darebného koupí;
kůži děravou, nevydělanou, na kalhoty.

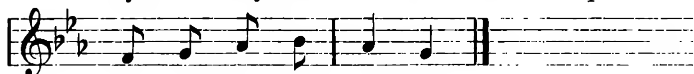
A hned na to zase chválí:

1. Co pak jsem to za ženušku dostal,
jakoby ji vymaloval, vypsal.
2. Ona chodí, jakoby jen spala,
jakoby se země netejkala.

Pak zpívají všecky: Brandlín.

2. Zatopila rozmarýnem, zatopila cukrem,
aby nikam nechodíval, aby líhal mitmem.*)

Chvilku nechají báby novomanžele samy. Část bab se vytratí ven a po chvílce se vracejí, nesouce šest velkých buchet a jedna nese soudeček neb láhev se sladkou. Při tom zpívají:

1. Poďte sem všecky že-nu-šky, poďte sem vše-

cky že-nu-šky, spo-čí - tá - me si ty buchty,

spo - čí - tá - me si ty buch - ty.

2. Včera nám sousedka řekla,
že nám jich pět upekla.
3. Bude-li však víc o jednu,
a to bude pro příhodu.
4. Pro ty sedící u kamen,
těšme my se u oken.
5. Ešče máme jednu touhu
na kořalku k tomu stolu.
6. Tím truňkem se opojíme
a pak domů netrefíme.

---

*) Mitmem nebo nitmem klásti obilí, t. j. klasti nahoru, klas dolů. Krátký oves se váže mitmem, rovněž tak i krátký len, jinak by se snopky těžko dělaly.

Zpívajíce, blíží se ke stolu. Dříve než buchty položí na stůl, obtěžkávají je, zpívajíce: „A ta naše sousedka“.

Za stálého zpěvu jiných, níženuvedených písní, nalívají ženy z láhve se sladkou do skleničky a dávají připíjeti. Potom dvě obratné ženy rozkrájejí buchty a podělí jimi všechny přítomné. Buchty tyto hned nejedí, nýbrž si je uschovají a pak vezmou domů. Zbylé drobty se seberou a dají nevěstě do klína, aby se jí husy dobře dařily. Když tak již vše vykonáno, odcházejí ženy do hospody, zpívajíce:

Zvolna. Brandlín.

1. Měj-te se tu rá - di v tomto na-šem kra-ji,
vzpomeňte si na nás, a my za - se na vás,

Volněji.

kde jsme v kvartýru by-li,
jste vši-chni na-ši zná-mí.
My vám vinšujem,

štěstí, zdraví všem, Bohu vás po-rou-čí - me,

à tempo

za va - ši upřímnost, kterou jste k nám mě-li

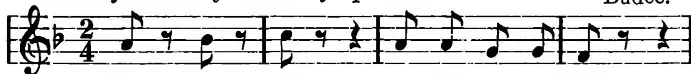
u - ctí - vě dě - ku - je - me.

Od „zavíječky“ jdou babky se svou muzikou přímo do hospody. Sotva vstoupí do hospody, hned spustí nějakou píseň, kterou jim muzikanti musejí zahráti. Hospoda patří nyní jen výhradně babám. Ty také obrátí veškeren pořádek na ruby. K tanci vybírají si samy tanečníky. Koho nechtějí, nesmí se v kole ani ukázati.

V Budči kupuje ženich nevěstu v hospodě. „Stará svarby“ navede některého chasníka, aby kupoval nevěstu. Tento chasník bývá obyčejně za žida přistrojen. Žid bývá ošumělý a na zádech mívá pytel, ve kterém má střepy, jimiž neustále štěrchá. Žid vedere se do kola (báby totiž udělají kolo, uprostřed něhož je nevěsta) a chce nevěstu ukrásti, avšak báby ho z kola vyhodí.

Prodej nevěsty ohlašují písní:

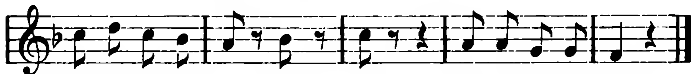
Budeč.

1. Hej, hej, hej, má-me na pro-dej.

Má-me ta-dy mla-dou že-nu, ši-ku-je se

ke každému; hej, hej, hej, máme na prodej!

2. Hej, hej, hej, máme na prodej!
Dej nám za ni tři dukáty,
budeme báby bohaty;
hop, hop, hop, pojď synečku, klop!

Žid nechtěje nevěstu na slepo koupiti, aby se neošidil, vezme ji k tanci. Nevěsta však kulhá; kup se nedaří. Tu s ní zatancuje žena, která nevěstu čepila, ale tu nevěsta už nekulhá. Poté pokusí se opět žid s nevěstou tancovati, ale opakuje se totéž jako dříve. Když se to několikráte opakovalo, vezme konečně nevěstu k tanci ženich a hle, nevěsta už nekulhá.

Teď koupí nevěstu pro ženicha starší družba, zaplatí ženám, ty uvolní kolo a muzikanti zahrají nějakou skočnou.

Starší družba vezme k tanci nevěstu. Ženich sedí na lavici a má klobouk na hlavě. Když družba jednou kolem s nevěstou potančil, zastaví se u ženicha a odevzdává mu nevěstu. Ženich sejme klobouk a družba mluví:

„Pane ženichu, znáte se k tomu červenému, nebo zelenému věnečku?“

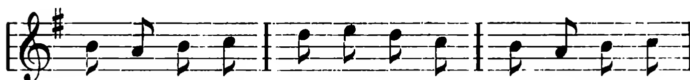
Ženich odpoví: „Neznám.“

To se opakuje ještě dvakráte, jen že ženich po třetí odpoví: „K obojímu.“

Poté přistoupí ženich k nevěstě a políbí ji.

Na to báby zpívají:

Pak tančí ženich s nevěstou. Po tomto tanci odeberou se ženich s nevěstou domů. Ostatní svatebčané tancují v hospodě třeba až do rána, zvláště tancechtivá mládež.

Jinde opět i čepení nevěsty provádí se v hospodě ve vedlejší světničce nebo i v kuchyni. Když pak je již nevěsta očepená, vyvedou ženy nevěstu ze světničky a stará svarby tančí s nevěstou pozvolna v kole utvořeném bábami.

Ženy při tom zpívají:

Nadějov.

2. Nechtěla jsem, musela jsem
před oltář kleknout,
ručičky sepnout,
plakala jsem.

Na Jihlavsku je při čepení tento zvláštní zvyk:

Je-li některá mladá žena po prvé při čepení, vleze jedna z chudších bab nepozorovaně pod stůl a oné ženě zuje střevíček a pak, když vylezla zpodstolu, pro-

hlíží střevíc a praví, že je roztrhaný, že jej musí spraviti. Dá se pak do práce, rozhání se na všechny strany jako švec na verpánku a zpívá při tom ševcovskou:

Nadějov.

1. Když se prv-ní švec na-ro-dil, tra-dra tra-dra,
tu se ce-lej svět zarmoutil, tra-dra tra-dra,

tra-dra-dra, Když se šev-ci že-ni-li,
tra-dra-dra!

na svatbě jsme ne-by-li, tra-dra, tra-dra,

tra-dra, tra-dra, na svatbě jsme ne-by-li.

2. Koukl z okna, spatřil svini, tradra . . .,
vzpomněl, že nemá štětiny;
švec hned okno vyrazil,
na svini se posadil.

3. Zubama se držel svině,
rukama trhal štětiny;
svině křičí rech, rech, rech,
jen mě, ševče, nech, nech, nech.

4. Já jsem svině šafářova,
třebas byla rychtářova,
já štětiny musím mít,
kdyby tě měl kozel vzít.

Mezitím spravila bába střevíc, vychvaluje, jak je krásný, jakou má formu, jak přilehne na nožku a pak podá ho oné ženě, která od práce musí zaplatit.

Po čepení, když báby mají v hospodě sólo a jedna s druhou tančí, samy platí muzikantům z peněz, které od ženicha za nevěstu dostaly. Muzikanti, chtějíce vyzískati více peněz a chtějíce potrestati smělost bab, hrají babám vždy jen malý kousek a střídají brzy valčík s polkou, rejdovákem, takže babám není možno pořádně se proskočit.

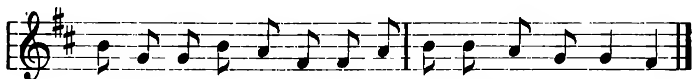
Jiné písně, které se při čepení zpívají:

a) Sivá holubičko, kdes byla?

b) Brandlín.

1. Kdybys by-la ne-cho-di-la do le-sa na trávu,

by-la by si ne-do-sta-la šá-te-ček na hla-vu.

2. Jakživa jsem neviděla, jak se ševci myjou,
hlavu strčí do putýnky, na záda si lijou.

3. Ani nejsem hubená, ani nejsem tlustá,
jak se na mně podívá, všecko na mně šustá.

4. Dala jsem si ukovat kovářovi dížku,
a von mně ji ukoval na celou měřičku.
5. Toho jsem se nenadála, že se budu vdávat,
že mně budou můj věneček s hlavičky sdělávat.
6. Co pak je to za zloděje, že mně věnce ukradli,
kolibčičku, povijánek za věneček mně dali.
7. Nebyl doma Bejvalíček, nebyl doma Bejval.
Bejvalka mu zatopila, aby doma bejval.

c) Budeč.

Tato píseň se zpívá i u stolů při hostině.

d)

1. Za to já tě, můj Jo - síf - ku, pro-sím:
u - dě - lej mně ta - ko - vy hou - slí-čky,

u - dě - lej mi, co já mí - ti mu - sím,
a - by mě - ly ru - ce i no - ži - čky.

2. Za to já tě, můj Josífku, prosím,
udělej mi, co já míti musím;
udělej mi kolíbčičku novou,
abych mohla kolíbati nohou.

e)

Brandlín.

1. Mla-dá že - nu - ška ře-kne: mu-ži - čku,

pojď do ho - spo - dy, dám na hol - bi - čku;

a - le sta-rá ků-že, ta jen trá-pí mu - že,

o - na mu ni - če - ho ne - pře - je.

2. Mladá ženuška v sprosté zástěrce,
tá se vyrovná rajské květince;
ale starej babce dejme zlatý třapce,
ona brunčí jen pořád přece.

f) *Hybně.*

2. Košilička nová, neválená,
že je má Nanynka pohaněná.
Kdo ji haněl? Můj kamarád.
Já ji nepohaním, já ji mám rád.

g) Nevdávej se, má Nanynko, až ti bude sto let,
až ti zuby vypadají, nebudou tě bolet.

Tato píseň má nápěv jako: Voženil se Hejbalíček.

h)

u - le - tě - ly. U - le - tě - ly jí do dou-pě,

po - čkej, hol-ka, pod - ve - dou tě.

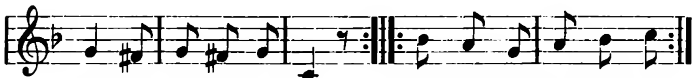
2. Podvedou tě jenom dvakrát,
počkej holka, budeš plakat.
Podvedou tě do třetího,
škoda děvčete hezkýho.

3. Škoda pantličky, škoda vás,
já myslela, že je to špás.
Špás se mně v pravdu obrátil,
můj milej se mi nenavrátil.

ch) *Živě.* Horní Bory.

1. Pro-to jsem se tak mladá vdá-va-la, a-bych

těž-ko ne-dě - la - la. Muž mi koupil krá-vu,
já mu-sím na trá-vu;

to - ho jsem se ne - na - dá - la.

2. Proto jsem se tak mladá vdávala,
abych těžko nedělala.
Teď musím na višně,
s višněma do Líšně,
toho jsem se nenadála.

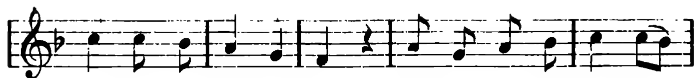
3. Proto jsem se tak mladá vdávala,
abych těžko nedělala;
teď musím na drva,
s drvama do Brna;
toho jsem se nanadála.

i) Hor. Bory.

Šla ba - bi - čka po-dle ží - ta, po-dle ží-ta, ne-sla v ko-ši ku - řa - ta, ach, ku - řa - ta; při - šel na ni šel - ma člo - věk, se - bral jí ta ku - řa - ta.

j)

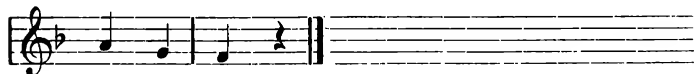
Už jsem ty pantličky se-dra - la, ço mně má

ma-tin-ka zjed-na-la; zjed-na la mně dvo-je

a ta - tí - ček tro - je, už jsem je se - dra - la

o - bo - je.

k) Za našima stodolama jsou tam cikáni,
[: aj, jsou tam cikáni· :];
pálijou tam kořaličku, darmo dávají,
[: tadrata, darmo dávají. :]

Zpívá se jako: Před našima na rybníce.

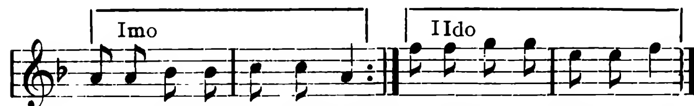
l)

Ra-duj-me se, mla-dý že - ny, že už ble-chy

po - mi - nu - ly, po Mo-ra - vě, po Čechách,

ani zmínky po blechách, ani zmínky po blechách.

m)

1. Ta - tí - čku, o - že-ním se, ta - tí - čku,
o - že - ním se. Sy - ne-čku, o - ši - díš
se, sy - ne-čku, o - ši - díš se, o - ši - díš se.

2. Tatíčku, neošidím,
já ji znám, mně se líbí.

3. Tatíčku, pěkně šije;
synečku, hodně pije.

4. Tatíčku, košiličku:
synečku, kořaličku.

5. Tatíčku, je bohatá,
synečku, je hrbatá.

6. Tatíčku, má dukáty;
synečku, ve voleti.

n) Týž nápěv má píseň:

1. Kačenko šafářova,
máš-li ty husy doma?
Husy jsou v ječmeně,
Kačenka na seně,
srovnává je hraběma.

2. Kačenko, kde je šafář?
Já bych si koně napás.
Šafář je v rokytí,
však on tě nechytí,
jen ty si koně napas!

3. Když si chcela husy pást,
měla's je lepší pást,
měla's je nepouštět
do lesa na chrást.
Já je tam nehnala,
ony tam samy šly,
já jsem se vyspala
na mezi pod višní.

4. Tam jsem se učila,
jak mám muže trestat,
na štvero provaz dát,
hodně mu vypráskat.
Co je po provaze,
dyť je ta hůl lepčí,
co pak je to za muže,
že se nic nelepčí.

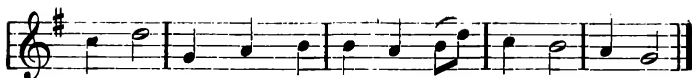
Hybně.

1. Pod na-ši-ma okny je bí-lej mráz, navrať se,

sy-ne-čku, navrať se zas. Ne-na-vrá-tím, už je

marno, už jsem Tě mi-lo-val do-sti dá-vno.

2. Když ty jsi miloval,
proč jsi nevzal,
dyť ti to pantáta
nezbraňoval?
Zbraňovala panímáma,
že není peřina dodělána.

Po čepení nevěsty vítají ženy novou družku do svého kruhu písní:

1. Je na lou-ce kup-ka se-na,
hra-ba-la jí mla-dá že-na; ví-tr jí ju

roz-ha-zo-val, mi-lý za ní po-ska-ko-val.

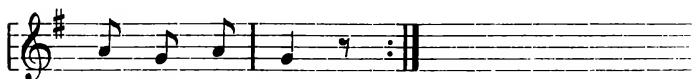
2. Neber, větře, neber sena,
hrabala je mladá žena,
máme doma jalovičku,
dáme jí ho po kouštíčku.

Nadějov.

1. Za vo-dou, za vo-dou, za vo-di-čkou,

2. Hrála si má milá s černým orlem,
ožeň se, synečku, s Pánem Bohem.

3. Já se ti ožením, ani nezvíš,
ty mně mé „vyhlášky“ nezapovíš.

4. Když jsem si tě nevzal za ženušku,
tak si tě vyvolím za družičku.

5. Abys mně naposled posloužila,
věneček na hlavu položila.

6. To se ti, mé dítě, nemůže stát,
pro lítost bych ti ho nemohla dát.

7. Pro pláč ani do kostela přijít,
ó, lásko fortelná, musíš umřít.

Nadějov.

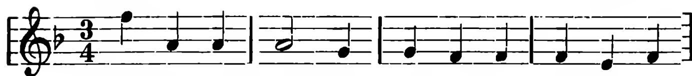

v dalekých krajinách, v dalekých krajinách.

2. Má milá, jak se máš?
červené pentle máš;
pentličky zblednou,
čepeček ti dajou,
ani se nenadáš,
ani se nenadáš.

3. Nebojím se toho
čepečka bílého,
a že mně ho dajou,
pentličky mi vezmou
pro mého milého,
pro mého milého.

Allegro. Nadějov.

1. Vy-leť, ho - loub - ku, do po - le, vy-leť, ho-

loub-ku, do po - le; tam so - bě na - zo - báš

své vo-lát-ko, své vo-lát-ko, své vo - le.

2. Když své volátko nazobáš,
se strany na stranu polétáváš,
polétáváš, polétáš.

3. Až se za sebe dostanem,
tak budem sedávat
u kamínek, u kamen.

Máji, máji vysoká, pověz, máji, kde's tak vyrostla?
jestli z jara neb v zimě,
dyť je nám to podivně,
že's tak velmi, velmi vyrostla.

Rostla jsem z jara v zeleném háji,
tam, kde ptáčkové sladce zpívají;
to na pěkné rovině, bylo na ně pohodlně,
vláha bývala pořád u mě.

Vláhu a teplo, pohodlný déšť,
zimu, horko, mráz i také led,
slunce, měsíc, noc a den a bouřku i s bleskem,
to já všecko přijímala jsem.

Všecky panenky, též i mládenci
hleďte si zachovat čistý sví věnci;
v ochraně své je mějte, na ně pozor si dejte,
ať je tak marně nepozbudete.

Muziko, hrej nám pěkně, vesele,
kapsa s penězi plná hodně je;
budete-li dobře hrát, cimbál bude polykat,
peníze z kapsy budou se sypat.

Zpívá se jako: Trávo, trávo. Zpívají ji v Nadějově.

Nadějov.

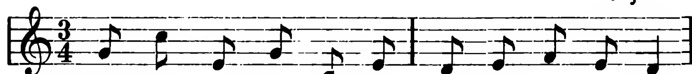

Přišli ševci z jarmaku, ne-pro-da-li prach maku,

mi - lí šev-ci, zle! ře-me-slo ne - jde.

Nadějov.

1. Když jsem mou Na-nyn-ku po-nej-prv vi - děl;

o - na se mě bá - la, já se jí sty-děl,

u - smá - lo se srd - ce, rů - žo - vé tvá - ře

ja - ko slu-ne-ční zá - ře, že lá-ska na-še

ne - ní žádný špás, budem se mi - lo-vat zas.

2. Zlatá panímámo, co pak děláte,
že mně za Mařenkou chodit nedáte;
ona mně, já jí, slovo jsme si dali,
poníženě žádám za dovolení;
že láska naše není žádný špás,
budem se milovat zas.

3. Čtyři koně vraný stojí na placi,
povezou mou milou ke kopulaci,
že to není špás, je to opravdu,
vystrojili jsme svatbu;
že láska naše není žádný špás,
budem se milovat zas.

Nadějov.

*

Já kořalky nepiju a pivečko také,
pro žensky je nejlepší hodnej hrnec kafé.
Zpívá se jako: Chodíval k nám, chodíval.

Když jsem šla z Prahy domů,
dala jsem, nevím, komu,
dala jsem mlynáři
kamenem na hrázi,
a on se svalil dolů,
já jsem se smála tomu.

Zpívá se jako: Jsi-li ty, sedláče, pán.

*

Soudek, soudek kolomaže,
soudek, soudek řediny;
nevdávej se, má panenko,
až budeš mít peřiny.

Zpívá se jako: To je zlatý posvícení.

*

V zahrádce pod jabluňkou
miloval suchej tenkou.
Pánbu jim povídal,
že má víc, než rozdal,
že jim dá pytel mouky,
aby si pekli vdolky.

*

1. Už jsem přešel troje hory ešče's na mě volala,
v čem jsem tě, můj znejmilejší, v čem jsem tě rozhněvala?

2. Rozhněvala si mě tuze, víc mě hněvat nebudeš,
až já od vás povandruju, ty tu sama vostaneš.

3. Šel syneček po hulici, měl klobouček na stranu,
lidé jsou mu povídali, tamhle potkáš svou pannu.

4. Nemluvte mně, lidé, o ní, hledět na ni nemohu, jak ji spatřím jedním okem, hned sklopím obě dolů.

Zpívá se jako: Když jsem já byl malý zajíc.

*

1. Sedlák je šelma velká,
zamazal chalupníka,
pak si zas pomyslil,
jak by ho vočistil,
[: hodil ho do rybníka. :]

2. Když jsi ty, sedláče, pán,
nařež si řezanky sám;
dělej si drobounkou,
já pudu za holkou,
dělej si drobouninkou,
já pudu za Nanynkou.

*

Ta mladá ženuška k pomilování,
nemyslí na nic, jen na milování;
ráda se strojí, práce se bojí,
celý den v zrcadle s hřebínkem stojí.

Zpívá se jako: Když jsem šel ku Praze za jednou pannou.

*

1. Nestarej se, ženo má, co budeme jísti,
zabijeme komára, bude masa dosti.

2. Jednu nohu uvaříme, druhou upečeme,
nestarej se, ženo má, to se našupeme.

1. Ach, můj zlatej Honzíčku, za to já tě prosím,
uděle j mi košíček, já ho ráda nosím.
2. Udělej mi takový, hezky boubelatý,
co by z něho vykoukal klouček kudrnatý.

*

Ach, ach, ach, spálila jsem hrách;
polívka mně vykypěla,
co jsem smutná vytrpěla,
ach, ach, ach, spálila jsem hrách.

*

1. Můj věneček zelený, s mé hlavěnky sdělaný,
však už on se napodváděl dost mládenců svobodných.
2. Kdybys byla nechodila do žeravské seči,
však bys byla nevěděla, jak ti šátek svědčí.

A jiné ještě písně se zpívají, jak kde je zvykem.

XVIII. Druhý den svatby.

Zpravidla koná se „svarba“ jen jeden den a některé zvyky, jež zde uvedeny budou, konají se dne předešlého, jak níže bude vzpomenuto. Poněvadž však přece někdy, zvláště větší „svarba“, trvá i druhý den, uvádím to zde jako zvláštní oddíl.

Druhého dne sejdou se u nevěsty svatebčané ke snídaní, které obyčejně sestává z kávy nebo čaje a koláčů. Sladká nesmí scházeti.

Po snídaní se jde do hospody, kdež se tancuje až do poledne. Po obědě, při němž již žádných zvláštních říkání není, vypravují nevěstu s peřinami k ženichovi.

Než se posedá na vozy, žehnají rodiče nevěsty oba novomanžele a družba při tom promlouvá:

„Nejmilejší přátelé a vy noví manželé!

Řekl někdy Bůh skrze Jeremiáše proroka: Požehnaný ten muž, který doufá v Hospodina! — Hle! nejmilejší dítky a novomanželé! Chcete-li v potěšení a radosti živi býti, musíte předně Boha se báti a z celého srdce Jemu sloužiti. K chudému budete vztahovati rukou svých, aby k dokonání přišlo vaše požehnání. Hle, milí manželé! Kdybyste to nečinili, život váš nebyl by životem, ale smrtí.

Vy pak, nejmilejší rodičové této ctné a šlechetné panny nevěsty, dnes již manželky, kterouž jste v poctivosti až do této chvíle starostlivě vychovali, čest a dobré jméno její pro budoucí život obstarali a tomuto věrnému choti za věrnou manželku dáti oblíbili, já vám nyní na jich místě za to laskavě děkuji a při tom žádám pro ně o vaše otcovské a mateřské požehnání.

Jako někdy Raguel, když dal dceru svou Sáru za manželku mladému Tobiáši, požehnal jich a řekl dceři své: „Cti tchána svého i tchyni svou! Oni nyní rodičové tvoji budou, a abych slyšel o tobě vždy pověst dobrou.“

I řekla Edra, manželka Raguelova, mladému Tobiášovi: „Dávám ti dceru svou k věrné ruce tvé, nezarmucuj ji!“ A tato památka až do dnešního dne se koná a lid křesťanský se žehná.

Nejmilejší rodičové!

Já na místě těchto vašich dítek žádám vás ještě jednou o vaše otcovské a mateřské požehnání. Vy pak, dítky, to požehnání, které dnešního dne obdržíte, vstoupiž na vás a buď s vámi po všecky dny života věčného. Amen.“

Když rodiče požehnali novým manželům, zahrají hudebníci na rozloučenou smuteční pochod.

Na Jihlavsku, než se má nevěsta odvážeti k ženichovi s peřinami, přijedou ženy na žebřinovém, pěkně ověnčeném voze a mají s sebou zelený ověnčený stromeček a na něm zavěšeny křehotiny a smažený růženec, dar to pro nevěstu.

Když přijedou na dvůr, počnou zpívati:

Nadějov.

1. Svěť mě-sí-čku, svěť, na ten ce-lý svět,

svěť mě-sí-čku z vý-še k mo-jí nej-mi-lej-ší,

ko-lo u-dě-lej.

2. Kolo udělej,
na ni zavolej,
není-li tak pyšná,
aby k nám ven vyšla, sama jediná.

Poté vyjde nevěsta ven, přivítá je a podá jim koláč a zavdanou. Ženy přijmou poctu od nevěsty a vsypou jí do klína křehotiny a smažený růženec. Nevěsta zavede ženy do „seknice“, kdež je častuje. Po jídle seberou se ženy a jdou pro peřiny nevěstě určené. Svazujíce je, zpívají:

1. Se - beř si, Ma - řen-ko, co je tvé-ho,

již mu-síš ze své-ho, již mu-síš ze své-ho

do ci - zí - ho.

2. Sebeř si, Mařenko, do šátečka,
již musíš odejít od tatíčka.

3. Sebeř si, Mařenko, do zástěrky,
již musíš odejít od matinky.

Pak se naloží na vůz truhla, ve které má nevěsta prádlo a šaty. Když i peřiny byly naloženy, posedají hosté do vozu a odjedou k ženichovi. Vpředu jde hudba a mládenci, za těmi jede ženich s nevěstou a pak ostatní svatebčané. Posledně jede vůz s peřinami, na něm sedí ženy střežící peřiny.

Při odjezdu zpívají: Vyprovoďte nás — Cestou zpívají se různé písně v té osadě oblíbené. Mezi těmito vždycky:

Sivá holuběnko, kdes byla — —
Rostou, rostou, rostou
konopě za cestou.

Když se přijíždí k domu ženichovu, zpívá se:

„Jedeme, jedeme, nevíme kam,
otvírej, Honzíčku, otvírej vrata nám."

Anebo:

„Panímámo zlatá . . .“

Ostatní zvyky, říkání a zpěvy, jak bylo již dříve uvedeno v oddílu „Přivítání nevěsty rodiči ženicha“.

Jede-li se k ženichovi až druhý den, koná se čepení nevěsty 1. den v noci doma u nevěsty anebo v hospodě.

Na Jihlavsku je zvykem, že při příjezdu na dvůr domu ženichova přistaví k vozu nevěstinu stoličku, aby mohla pohodlněji s vozu slézti. Nevěsta však jí nesmí užíti, musí stoličku přeskočiti, aby se o ní neřeklo, že je pohodlná.

Jak již řečeno, peřiny vezou se na voze žebřinovém, a každá z žen, které peříny střeží, má v ruce koště, a jedna, která sedí uprostřed, má na tyči svatební prapor. Tento je barvy bílé a je vyšíván červeně, modře a zeleně. Uprostřed jsou vyšity dvě osoby, které představují ženicha a nevěstu, a na znamení, že vstoupili do stavu manželského, je tam vyšita „svátost“ a dále jako v pozadí kolébka a na ní malé děťátko. K vyplnění celého praporu užito je národního vzoru. Těchto praporů zachovalo se velmi málo a to jen několik na Dačicku a jeden toliko na Jihlavsku.

Kolem vozu s peřinami, který je okrášlen a ověnčen, pobíhají ustavičně dva židé. Oblek jejich je samá záplata, kusy kůže jsou přišity vlnou na vrch; kolem beder mají pásy z povřísel, za děravým kloboukem zastrkaná péra slepičí nebo husí. Přes rameno mají přehozený hrubý pytel.

Židé kupují od žen peřiny. Huba jim jede. Co tu jekotu a výskotu! Židé žárlivi na své „kšefty“ bijí se svými ranci, ve kterých mají všeliké střepiny. Často

se stává, že při této bitce některý se svalí na zem, rychle zase se země se vzchopí a žene se po některém svatebčanovi.

Družky se židům vyhýbají, aby s nimi nepřišly ve styk, neboť židé provádějí všeliké šprýmy a snaží se družky pohladiti po tváři rukou aneb ježčí srstí, kterou s sebou za tím účelem mívají.

Nemohou-li peřin koupiti, snaží se aspoň některý ze židů peřinu ukrásti. Za tím účelem jsou ženy peřiny střežící opatřeny košťaty, aby mohly židy odháněti. Ženy peřiny střežící zpívají:

1. Hej, hej, hej, máme na prodej,
máme tady hezký zboží,
měkce se to na něm leží,
hop, hop, hop, pojď, Jozífku, klop!

2. Hej, hej, hej, máme na prodej!
Bude jarmak v Kroměříži,
kdo neprodá, neutrží;
hej, hej, hej, máme na prodej.

3. Me, me, me, rády prodáme!
Dej nám za to tři dukáty,
budeme báby bohaty;
hop, hop, hop, pojď, synečku, klop!

4. Hop, hop, hop, pojď, ženichu, klop!
Nedáte-li nový dukát,
pojedeme hnedky odtad,
hop, hop, hop, pojď, ženichu, klop!

5. Hop, hop, hop, pojď, ženichu, klop!
Kolik grošků, tolik trošků
utržíme za tu trošku,
hop, hop, hop, pojď, ženichu, klop!

Tuto píseň zpívají na dvoře ženichově, když družba peřiny kupuje.

Cestou k ženichovi zpívá se píseň, již nyní uvádím:

1. Již mě vezou, já nic nevím,
a když mě tam přivezou,
zas všickni odejdou,
a já zůstanu tam.

Ostatní verše (10.—14.) uvedeny u písně: „Bůh vás žehnej, můj tatíčku, tenkrát . . .“

Třebechovice u Jemnice.

Podařilo-li se některému židovi peřinu ženám uzmouti, musí družba za ženicha židům zaplatiti a peřinu „vykoupiti“. Rovněž i ženám peřiny střežícím musí družba za ženicha zaplatiti. Při smlouvání o cenu vezme družba peřinu do rukou a haní ji, pravě, že je lehká, ženy opět peřiny chválí, až konečně družba se ženami se smluví a jim zaplatí. Za uzmutou peřinu dostává žid menší obnos.

Poté se odnesou koupené peřiny do domu ženichova, nového to domova nevěsty.

Vítání nevěsty, řeči a zvyky při tom uvedeny již dříve.

Když rodiče ženicha nevěstu přivítali, novomanželům požehnali a hosté se poněkud občerstvili, promluví družba naposled k novomanželům takto;

Milé dítky a již nastávající manželé! Já přeji vám, aby toto manželské spojení bylo znamením velké lásky a věrnosti celému krevnímu přátelství vašemu tak, abyste skutečnou a trvanlivou lásku měli jedni k druhým, abyste se veselíce v lásce společně i v Duchu sv. svázáni jsouce, páskou lásky nezlomně tak, aby pře-

bývání vaše tohoto světa připodobňovalo se i k onomu věčnému životu, který očekávají duše věřící v Krista v nebesích a konečně, aby sám Hospodin byl pastýřem vaším, aby vás pásl na pastvách zelených evangelia Kristova a konečně přivedl vás ku pramenu vody života věčného. Péči mějte, milí manželé, aby se mezi vás nevloudil duch nelásky, duch netrpělivosti a duch všeliké rozpustilosti, ale bázeň Hospodinova přebývej hojně a bohatě v srdcích vašich tak, abyste korunu bázně boží k nohoum Ježíšovým vložiti mohli, abyste i ten hlas znějící z úst Ježíše Krista někdy slyšeti mohli, když ke všem ctitelům Jeho řečeno bude: Pojďte, požehnaní a vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa. — Pak budete moci tu novou píseň s oněmi starci v nebesích zapěti: Svatý, svatý, svatý je Hospodin, Bůh zástupů, který jest a trvá až na věky. Amen. **Josef Daněk z Brandlína.**

Pak přejí novomanželům i ostatní svatebčané a když se pobavili a občerstvili, rozcházejí se neb odjíždějí domů.

Tím se svatba ukončuje.

V neděli po svatbě koná se přátelský oběd, ke kterému se pozvou nejbližší příbuzní obou stran.

Horácké tance národní.

Ku konci uvádím některé tance národní na „Horácku“ obvyklé. Připomínám, že již mizejí a z toho důvodu je zde uvádím.

Řezník („plácavá“).

Já řezník, Ty řezník, o - ba řez-ní - ci,
Ty bu-deš ku-po-vat, já bu-du smlouvat,

pů-jde-me do Br-na pro ja - lo - vi - ci.
při tom si bu - de-me hol-ky namlouvat.

Variant:

Vy řez-ní - ci, ře - me-sní- ci, vy se dobře

má-te, když vy ně - co ku - pu - je - te,

hol-ky ob-jí - má-te. Zač to-ho vo-la dá-te do

slo-va? Zač ho dá-te, že nic ne-ří-ká-te,

zač ho dá - te, dá-te do slo-va?

Hoši a dívky stojí střídavě v kruhu, každý pár tváří k sobě obrácen. Nejdříve tančí 8 taktů polku, načež postaví se opět tak, jak shora uvedeno.

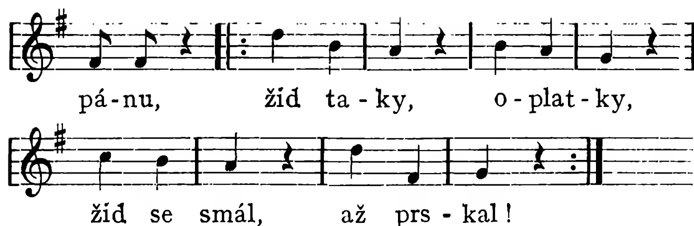
Hoch uchopí levou rukou pravou ruku dívky a plácne ji po způsobu prodavačů nejprve pravou, pak levou rukou; potom počne hoch postupovati a dívka před ním ustupuje krokem polkovým, tleskajíce dle taktu střídavě vlastníma rukama sobě navzájem takto: nejdříve srazí vlastní ruce s tlesknutím kolmo před prsy jako při sepnutí rukou, poté postaví ruce v téže výši hřbetem k prsoum a tlesknou dlaněmi vzájemně proti sobě a sice hoch pravou na levou ruku dívky a levou dlaní na pravou její dlaň. Tleskání to se dle taktu střídavě opakuje a ukončí se tlesknutím vlastníma rukama.

Žid.

Šla ži-do-vka kolem krámu, kou-pi-la si marci-

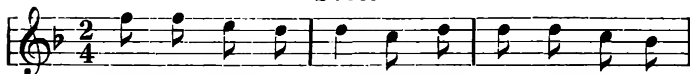
Prvních 8 taktů tančí páry v kruhu třasák, potom postaví se střídavě v kruhu, hoch ke své dívce a naopak, tváří k sobě obráceni učiní si poklony. Poté obrátí se k sobě zády a pokloní se vzadu stojícím, při čemž na venkově spolutanečníci velmi nepěkně, ale upřímně do sebe vrazí. Pak obrátí se opět tvářemi k sobě a opakují obě zmíněné poklony. Obrat děje se vždy napravo, takže při dvojím otočení tanečníci se otočí o celé kolo v jednom směru.

Karlátka.

Hoch a dívka podají si pravou ruku a pozvednou spojené ruce nad hlavy a podtáčejí se dle taktu střídavě, nejdříve dívka, pak hoch, každý čtyřikrát a sice na pravou stranu. Druhou polovici nápěvu tančí tak zvanou mazurku na půl kroku, t. j. mazurkovým krokem, avšak bez poskoku a bez šoupání nohama po podlaze.

Švec.

Když šli šev - ci na jar-mak, po - ča - li se

domlouvat, mí-lí ševci, zle, ře-me-slo ne-jde.

Počne se tančiti rychlou polkou a po 4 taktech pokleknou tančící na levé koleno naproti sobě, klepnou dle taktu oběma rukama po sobě na pravé koleno, zamotají pěstmi kolem sebe a roztáhnou ruce stranou, napodobujíce natahování dratvy. To se opakuje několikráte.

Zvolna.

Káča.

U - tí - kej, Ká-čo, u - tí - kej, u - tí - kej,

ho - ní tě ko - cour di - vo - kej, di - vo - kej.

Allegro.

Ká-ča u - tí - ká co mů-že, co mů-žc,

ko - cour ji chy - tit ne - mů - že.

Hoši postaví se v jedné řadě — dívky dva kroky od nich v druhé řadě — proti sobě. V řadách stojící drží se za ruce. Tančiti počíná první pár a to tak, že hoch dívku proti němu stojící uchopí pravou rukou za její levou ruku, spojené ruce pozdvihnouce a držíce je nad hlavami dívek, přeběhnou přes celou řadu, rovněž tak přenesou ruce i přes řadu hochů a potom honí se kolem řad, běžíce nejprve v protivném směru, až hoch dívku chytí. Nechytí-li ji, oběhnou řady dvakrát a postaví se na konec řad. Totéž opakují ostatní páry.

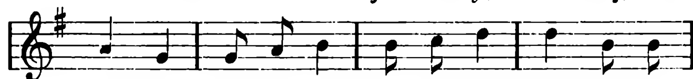
Koníček.

U - vá-zal

ko - ní - čka u su - ché je-dli-čky, ne-dá-vej, má

mi - lá, fa - leš - né hu - bi-čky. Hop, holka,

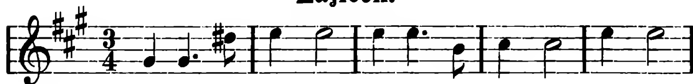
do ko - le - čka, hop, hol-ka do ko - la,

skoč, holka, na ko-ní-čka, skoč, holka, na koňa.

Páry počínají tančiti v kruhu na půl kroku, t. j. v mazurkovém tempu dělají kroky bez poskoku a šoupání po podlaze, točíce se napravo a nadzdvihujíce se při obratech pouze na špičky. Po čtyrech taktech tančí tímtéž krckem další čtyry takty, točíce se však nalevo, načež dívka zavěsí se v pravou paži hochovu a dělají takto spolu poskoky dopředu, povznesou se šoupnutím pravou nohou vpřed a při tom poskočí na levé noze, poté povznesou se šoupnutím levou nohu vpřed poskočíce na pravé noze, což se střídavě opakuje.

Zajíček.

Tamhle jde myslivec
a ti psi jak vztekle

překrásný, a já jsem za-jí-ček ne-šťast-ný,
ště-ka - jí, o - ko - lo zahrádky bě - ha - jí.

Výše uvedeným způsobem tančí páry zpočátku „na půl kroku“ v kruhu na pravo se otáčejíce 8 taktů. Pak postaví se proti sobě, pokloní se navzájem, činíce rukou poklonové gesto, otočí se kruhem vpravo k sobě zády, pokloní se stejným způsobem vzadu stojícím, načež obě poklony ještě jednou se opakují. Potom podají si pravé ruce, povznesou je do výše a hoch postupuje polkovým krokem do předu, dívka pak podtáčí se zatím dle taktu kruhem na pravo. Aby při podtáčení spojení rukou se nepřerušilo, drží hoch pouze ukazováček dívčin.

Špacírka.

Špacírka je úvodním tancem při městských plesích a zaujímá místo promenády před kolovými tanci.

Hoch po levé, dívka po pravé straně stojí vedle sebe, držíce se za ruce; nejdříve učiní pravou nohou krok vpřed, postaví se při tom oběma nohama na špičky tak, že celé tělo nakloní se poněkud do předu. Poté nechávajíce stále pravou nohu v předkroku, postaví se oběma nohama na paty, čímž tělo přijde do dřívější polohy. V době následující postaví se na špičky, při čemž však levá noha posune se do předkroku; v poloze té postaví se opět na paty a výkon opakuje se od začátku ad libitum.

Spojenýma rukama kývá se nápadně při předkroku vpřed, při klesnutí na paty, vzad. Při procházce zpívá se: „Včera na špacírce to byla legrace . . .“ Na konec začne hudba hráti tutéž melodii rychlým tempem a páry počnou tančiti kvapík.

Katról.

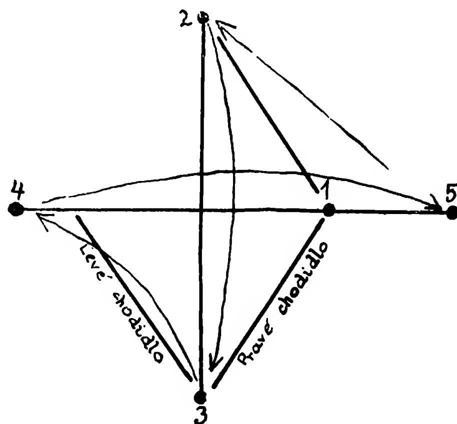

Slova neznáma.

Tančící stojí tváří k sobě obráceni v nepatrné vzdálenosti proti sobě, ruce podepřeny v bok; stojíce na levé noze, činí pravou nohou následující figuru: zdvihnou pravou nohu a dotknou se špičkou její na čtyrech místech podlahy a to vpředu, vzadu, vpravo, vlevo, vzhledem k levé noze a opakují totéž ještě jednou. Na to uchopí se v objetí kolového tance, poněkud však volněji a otočí se poskočným krokem dle taktu

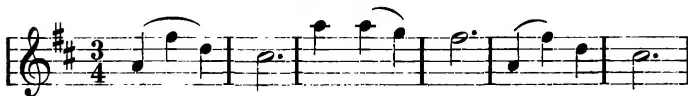
dvakrát na místě vpravo do kola, načež znova se opakuje dvakrát ona figura pravou nohou, která majíc 4 tempa dala asi tanci jméno. Na konec je pak dvojí zatáčka.

Špička pravé nohy z původní své polohy octne se v poloze 2, odtud za patou levé nohy v poloze 3, pak

obloukem na levo v poloze 4 a konečně tahem příčným v poloze 5, odkudž při opakování figury octne se hned v poloze 2.

Balzamína.

Slova neznáma.

Tančící stojí v řadách proti sobě, hoši na jedné, dívky na druhé straně ve vzdálenosti předpažení, majíce ruce v bok. Nejprve učiní hoch napravo a dívka nalevo (tedy stejným směrem) dva sousedské úkroky a pokloní se, pak učiní dva sousedské úkroky na původní místo a opět se pokloní. Poté uchopí se za obě ruce, a tančí hoch pravou a dívka levou nohou v prvním směru 4 takty šestikrokové mazurky a při posledním tempu otočí se o půl kola na levo, takže si vlastně vymění místa a tančí opět 4 takty šestikrokové mazurky v tomtéž směru, jenže nyní ovšem hoch levou a dívka pravou nohou a na konec otočí se opět o půlkola na levo.

Marjánka.

Ma - ri - án - ko, mé dí-tě, Vy se mně lí - bí - te,

Ma - ri - án-ko, mé dí - tě, já Vás mám rád.

Dívka stojí po pravé straně vedle hocha; ruce mají vzadu křížem spojeny a to tak, že hoch ovine pravou ruku kolem pasu dívky a uchopí zároveň její pravou ruku, kterou dívka má skrčmo na bok založenu, dívka pak levou ruku položí přes pravou ruku hochovu, kterou hoch založí vzadu boku. V tomto držení tančí šestikrokovou mazurku pouze pravou nohou tak, že hoch otáčí se na místě jen kolem své osy, dívka pak kolem něho. Na konci 8. taktu nastane průvlečný obrat tím způsobem, že hoch, stoje na místě, pravou ruku, kterou měl nataženu, skrčí vzadu na bok, levou ruku, kterou měl na levém boku skrčenou, natáhne na levo, nepouštěje při tom ruky své dívky. Dívka, povolujíc tomuto tahu, musí se kolem jeho zad na pravo o půl kola otočiti a octne se takto na levé straně vedle hocha, majíc nyní pravou ruku nataženu a levou na levém boku vzadu skrčenu. V tomto postavení tančí opět 8 taktů šestikrokové mazurky, avšak levou nohou, hoch na místě, dívka kolem něho v kruhu opačného směru dřívějšímu a na konci 8. taktu nastane tentýž průvlek rukou, kterým se dostanou do původního postavení.

Křížek (křižák).

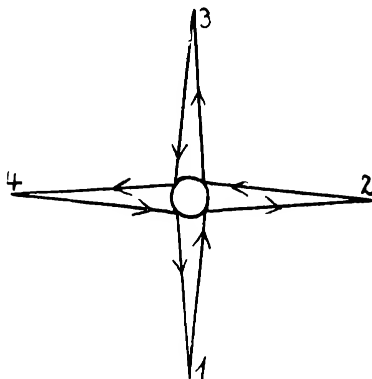
Boleslav, Bolcslav, překrásný město, tralalalá,

neplač, holka, ne-na-ří-kej, však se se-jde-mc,

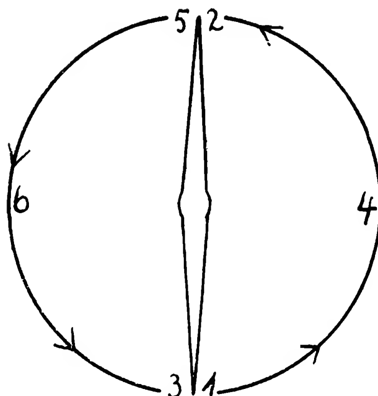
Křižák tančí se v kolonách po čtyřech párech, postavených tak, jako při besedě, pouze jen ve větších vzdálenostech. Všechny páry počnou tančiti kvapík přímo do středu, jakoby se zde měly sraziti. V samém

středu musejí přijíti hoši levými rameny téměř až k sobě, načež bez přestávky vyhnou si sotva znatelným obloučkem na pravo a tančí na protější místo a odtud ve velkém kruhu, obsahujícím celou kolonu, tančí rovněž kvapíkem a zastaví se konečně na svých místech.

Tanec tento považuje se na venkově za umění, právě pro onu obratnou výhybku ve středu, při které musí

býti páry těsně sraženy, jinak ztrácí figura veškerý půvab.

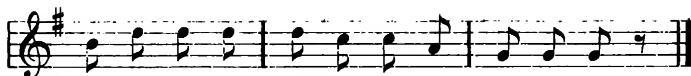

Myslivеček.

Při myslivečku tančí se vždy v řadě po třech, a to 2 dívky a 1 hoch. Dívky stojí vedle sebe, tvářemi k hochům obráceny, ve vzdálenosti dvou kroků od něho, držíce se za ruce a volně ruce v bok podepřeny. Tančiti počnou všichni najednou a to: hoch vykročí pravou nohou úkročmo vpřed, při čemž se levá noha povznese na špičku, a to celé opakuje se čtyřikráte. Krok tento odpovídá úplně kroku furianta při druhé tuře besedy. Dívky zatím stejnoměrně ustupují podobným krokem, dělajíce však místo předkroku zákrok úkročný, začínajíce rovněž pravou nohou. Potom pokročí hoch k dívce vzhledem k němu na pravo stojící, zachytí se spolu pravýma rukama v podloktí a zatočí se na pravo, po té zachytí se s levou dívkou levýma rukama v podloktí a zatočí se na levo, pak zatočí se s oběma dívkami ještě jednou, stejně jako prve. Tyto 4 zatáčky, aby se konaly podle taktu, musí býti velmi rychlé, čehož se docílí tím, že pár při zatáčce přitiskne se těsně k sobě, takže opisuje menší kruh. Zatáčky tyto rovnají se dvojitému řetězu při finale francouzské čtverylky.

Otčenáš.

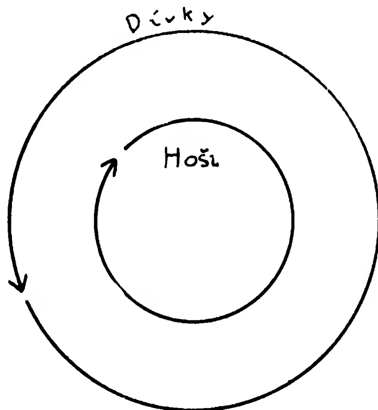
má pa-nen-ko, jak se máš? Zdráva, zdráva,

zdrá - va jsem, zdrá - va jsem, zdrá - va jsem,

když Tě vi - dím, rá-da jsem, když Tě vi-dím,

rá - da jsem.

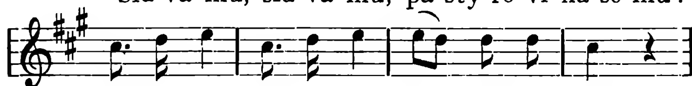
Všichni tančící utvoří dva soustředné kruhy, takže dívky stojí v kruhu vnějším a hoši v kruhu vnitřním.

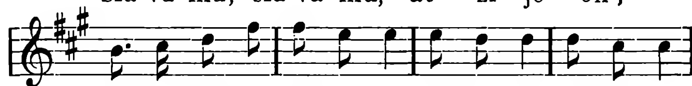

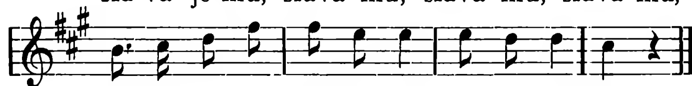
Spolutančící jsou obráceni k sobě bokem, tváří v opačnou stranu, ruce založeny v bok. Prvních 5 taktů kráčejí polkovým krokem, dívky vlevo, hoši vpravo, vzdalujíce se každý od své dívky. Potom obrátí se všichni čelem vzad a jdou po následujících 5 taktů stejným krokem nazpět, takže hoši opět přijdou ku svým dívkám. Tu chopí se v objetí kolového tance a tančí v kruhu na pravo polku až do konce.

Pastýřská.

Páry tančí v kruhu polku, hoch jeden stojí sám uprostřed kola a představuje pastýře, drže pastýřskou hůl v ruce. Po několika taktech, když hodí pastýř hůl na zem, musí všichni tanečníci vyměniti tanečnice. Pastýř také snaží se, aby se mu dostalo tanečnice. Hoch, který nemá tanečnice, stane se pastýřem. To se dle libosti opakuje.

Pšenka (mazurpolka).

Jeden, dva, tři, čtyry, pět, co's to, Honzo,

co's to snědʼ? Brambory, bram-bo-ry, by-ly

Fine.

má-lo ma-ště-ny. U po-to-ka, u ře-ky,

u ře-ky, u ře-ky tr-há mi-lá

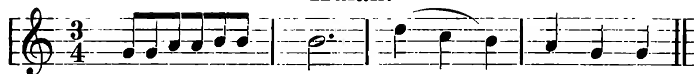
Da capo al fine.

o-ře-chy, o-ře-chy.

V objetí kolového tance učiní tančící 4 malé úkroky na pravo vzhledem k hochovi, poté 4 stejné kroky zpět, pak 2 úkroky vpravo a dva zpět, načež v posledních dvou taktech zatočí se na pravo. Celek se opakuje vícekráte.

Hulán.

Hulán skládá se ze dvou kolových tanců tak zvaných „kankan“ a starý „dajč“. Prvních 8 taktů tančí se v párech kankán, který začíná hoch pravou a dívka levou nohou a sice první noha se zdvihne únožmo stranou, při čemž se na druhé poskočí a ve výkonu tomto se obě nohy střídají, při čemž pár postupuje a otáčí se na pravo. Noha, která se tu zdvihá, musí zůstati natažena a nesmí se při unožování šoupati o podlahu. Po 8 taktech přejde kankan ve starý dajč (dvoukrokový valčík) tím, že nyní poskakuje se jednou nohou stejně jako dříve střídavě, avšak druhá noha, která se právě zdvihá, skrčí se do zadu se silným šoupnutím o podlahu.

Manžestr.

Kou-pil jsem si na kal-ho-ty manže-, manže-,
je - ště mně ho kousek zby-lo na ve-, na ve-,

man-že-, man-že-, man-že-, man-že - stru,
na ve-, na ve-, na ve-, na ve - stu.

Tra - la - la, tra - la - la, tra - la - la. la - la - la,

la - la - la, tra - la - la, la - la - la, la - la - la.

Držíce se v objetí kolového tance činí páry v prvních dvou taktech 4 furiantské úkroky na levo vzhledem k hochovi, ohýbajíce při tom v půli tělo a zdvihajíce spojené ruce, potom učiní 7 malých a rychlých úkroků nazpět (na pravo) a celek se ještě jednou opakuje. Na konec tančí po 8 taktů polku do kola.

OBSAH.

Str.

Horácké tance národní.

Tiskem a nákladem Občanské tiskárny v Brně.